

PNL - I. Gh.Duca -V -

' 32 - ' 33

PNL - I. Gh.Duca -V -.....	1
' 32 - ' 33.....	1
-----	9
Guvern Vaida .Legislatura II.Sesiunea extraordinară ,.....	9
-----	9
a) Leonte Moldovan, replică lui Vaida, 3 aug.'32.....	9
▫ Ardelenii.....	9
▫ Țara .Limba.....	10
▫ Ardelenii.....	11
▫ Războiul întregirii.....	11
▫ Apărarea onoarei.....	11
▫ Greșala lui Vaida.....	11
b.) Deputați PNL , județele. Aug,'32.....	12
c.) Alexandru Lapedatu (PNL-1) , replică lui Vaida //ardeleni-regățeni // , Senat , 18 aug.'32..	12
▫ Ecurile declarațiilor lui Vaida	12
▫ Reculul evenimentelor românești asupra ungarilor	12
▫ Meritele PNL (p.143).....	13
▫ Ardelenii și sprijinul PNL ,.....	13
▫ Tratatul de fuziune PNL-PNR Vezi fișier Sistem de partid.....	14
d.) IGDuca , discurs la Mesaj, 31 aug.'32.....	14
▫ Revizuirea tratatelor ?.....	14
▫ Front antirevizionist.....	14
▫ Locul , rolul , României	14
▫ Tradițiile diplomației românești.....	14
▫ Conferința dezarmării.....	15
▫ Precauție : întărirea apărării.....	15
▫ Conferința economică.....	15
▫ " Prin noi înșine ! ".....	15
▫ Tradiții în istoria diplomatică.....	16
▫ Problema minorităților.....	16
-----	17
Guvern Iuliu Maniu . Legislatura II.Sesiunea ordinară.....	17
-----	17
1.) Împăcare duciști - georgiști ? , 26 oct.'32.....	17
2.) Polemică „Mișcarea” – „ Viitorul „.....	18
3.a) Gh.Tătărescu, discurs la mesaj, 22 nov.'32.....	18
▫ Iuliu Maniu.....	19
▫ Vaida Voevod.....	19
▫ Conflictul Vaida-Titulescu.....	20
▫ Guvernul Maniu +Titulescu.....	20
▫ Nicolae Titulescu.....	21
▫ Guvernarea Vaida.....	21
▫ Conversiunea.....	23
CICBrătianu (intervenție în discurs , 22nov.'32).....	23
▫Creditul Funciar Rural.....	23
▫ Conversiunea.....	23
Lupu.....	24
▫ Procesul Conversiunii.....	24
▫ Înalta Curte de Casație.....	24
Tătărescu /'32.....	25

▫ Agricultura.....	25
▫ Legislație „electorală”.....	25
▫ PNȚ.....	25
▫ PRȚ- Gr.Iunian.....	26
▫ PNL.....	26
▫ Mesajul Guvernului PNȚ.....	26
▫ Politica externă.....	27
▫ „Ciclul” Maniu.....	28
3 b) IGDuca ,.....	29
5.) Eugen Titeanu (PNL-1) discurs la mesaj, 16 dec.'32.....	30
▫ Situația din PNȚ.....	30
▫ Mesajul Tronului.....	30
▫ Răspunsul la Mesaj.....	30
▫ PNȚ în primul deceniu.....	30
▫ Joaca de-a constituționalismul.....	31
6.) G.Ștefănescu-Goiceanu , discurs la mesaj, 15-16 dec.'32.....	32
7.) Comunicate, circulări, ședințe PNL.....	32
▫ Ședința Delegației Permanente PNL // demisia guv.Maniu // , 18 ian.'33.....	32
▫ Circulară PNL, secretar-gral G.Tătărescu, 18 ian.'32.....	32
▫ Circulară (Duca, Tătărescu) , 21 ian.'33.....	32
8) IGDuca , discurs la Declarația guvernului, //demisia lui Maniu // , 31 ian.'33.....	32
▫ Criză constituțională ?.....	33
▫ Oportunismul majorității.....	33
▫ Politice contrarii, concomitente.....	33
▫ Politica lui „pentru-contra”.....	33
▫ Nocivitatea politicii incoerente, paralele.....	34
▫ Compromiterea legitimității partidelor politice.....	34
▫ Guvernele Vaida / Maniu / Vaida.....	35
▫ Plecați de la guvern !.....	36
9.) Richard Franasovici (PNL-1) , la Sumar, 1 febr.'33.....	36
▫ Situația echivocă a guv.PNȚ.....	36
10.) Pozițiile PNL la diverse legi, episoade, dezbateri, febr'33.....	37
11 a) . IGDuca – conferințe, portret, comentarii, convorbiri politice , 31 dec.'32 – febr.'33.....	37
11 b) IGDuca (PNL1) / 16 mart.'33.....	38
▫ Adeziunea la Pact.....	38
▫ Pactul = continuitate.....	38
▫ Pactul = instrument de securitate.....	38
▫ Fazele Micii Înțelegeri.....	38
▫ Noul pact = reflex de apărare.....	39
▫ Relațiile cu alte state.....	39
▫ Pacifism lucid.....	39
11 c) ▫ Dinu Brătianu (PNL-ducist).....	39
11 d) Ștefan C.Ion , senator, la Modificări la Legea Cooperăției, 28 mart.'33.....	40
▫ Legea cooperăției.....	40
▫ Etatismul legislației PNȚ.....	40
▫ Cooperatismul liberal.....	40
▫ Cooperatismul național-țărănesc.....	40
▫ Proprietățile devălmașe (Regat).....	41
▫ Composesoratele (din Ardeal).....	41
▫ Oficiul Național al Cooperăției Române.....	41
▫ Gr.Mladenatz.....	41
12.) Adunările profesionale ale PNL . Conferința a II-a . 13 martie'33.....	42
„Universul” / 14 mart.'33.....	42
▫ Scopul Conferinței.....	42
IGDuca / 13 mart.'33.....	43
▫ Doctrina PNL.....	43

▣ Locul industriei.....	43
▣ Stilul de lucru : partid- producători.....	44
▣ Ieftinirea produselor industriale.....	44
▣ Industria mare / industria mică.....	44
▣ Transporturile.....	44
▣ Industria – Munca.....	45
Dinu Brătianu / 13 mart.'33.....	45
▣ Rolul și locul industriei.....	45
▣ Anti- industrialismul primitiv al PNȚ.....	45
▣ Stat agrar ?.....	46
▣ Industrie complementară.....	46
▣ Protecționism.....	46
▣ Cerințele industriei.....	46
▣ A B C –ul industriei.....	46
▣ Contribuția industriei la venitul național.....	47
▣ Politica „târâcopului” lui Madgearu.....	47
▣ Programul și intențiile PNL.....	47
ing.C.Orghidan / 13 mart.'33.....	48
▣ Raport : Problema industrială.....	48
▣ Propaganda și confuziile țărăniște	48
▣ Înzestrarea apărării naționale.....	48
▣ Industria metalurgică.....	48
▣ Contribuția industriei la export / import.....	49
▣ Rezolvarea problemei industriei.....	49
D.Mociorniță / (observații) 13 martie'33.....	49
▣ Necesitățile industriei.....	49
▣ Greșelile politicii PNȚ.....	49
ing.Aurel Rășcanu / 13 mart.'33.....	50
▣ Naționalizarea industriei românești.....	50
M.[ițiță] G.Constantinescu / 13 mart.'33.....	50
▣ Politica greșită a PNȚ.....	50
▣ Opera de salvare a PNL.....	50
I.Arapu / 13 mart.'33.....	51
▣ Raport privind Meseriile și Mica industrie	51
▣ Dezinteresul guvernărilor PNȚ.....	51
ing.dr.C.Motaș / 13 mart.'33.....	51
▣ Factorii de energie.....	51
▣ Greșeli în politica PNȚ.....	51
Al.C.Georgiade / 13 mart.'33.....	51
▣ Zăcămintele miniere.....	52
Tancred Constantinescu / 13 mart.'33.....	52
▣ Meritele PNL.....	52
▣ Opera de distrugere a PNȚ.....	52
Barbu Dumitrescu / 13 mart.'33.....	52
▣ Problema muncii.....	52
▣ Greșelile politicii PNȚ.....	52
ing.Teodoreanu / 13 mart.'33.....	52
▣ Problema șomajului intelectual.....	53
Dnii Safta și Calciu / 13 mart.'33.....	53
▣ Expun doleanțele muncitorimii [LD : lipsă text].....	53
ing.N.Teodorescu / 13 mart.'33.....	53
▣ Raport : Transporturile.....	53
ing.Agripa Ionescu / 13 mart.'32.....	53
▣ Importanța navigației fluviale și maritime.....	53
Pamfil-Chișinău / 13 mart.'33.....	53
▣ Transporturile din Basarabia.....	53

Taşcu Pucerea / 13 mart.'33.....	53
▫ Comunicațiile în Dobrogea.....	54
dr. I . Costinescu / 13 mart.'33.....	54
▫ Transporturile.....	54
IGDuca / 13 mart.'32.....	54
▫ Cuvânt de încheiere.....	54
14.) Adunarea profesională a PNL .Conferința a III-a , 19 martie'33.....	54
IGDuca /19 mart.'33.....	54
▫ Intențiile PNL.....	54
Dinu Brătianu / 19 mart.'33.....	55
▫ Importanța capitalului.....	55
▫ Deprecierea monedei.....	56
▫ Majorarea prețurilor.....	56
▫ Stabilizarea.....	56
prof.Constant Georgescu / 19 martie'33.....	57
▫ Raport asupra finanțelor.....	57
▫ Politica financiară a PNL.....	57
▫ Concepția PNL privind impozitele.....	57
▫ A. Impozitele directe	58
▫ Politica fiscală a guvernelor după 1926.....	59
▫ Guv.Averescu, Maniu, Iorga, Vaida.....	59
▫ Programul PNL privind impozitele directe	59
▫ B. Impozitele indirecte	60
▫ Guvernele PNȚ, Iorga, PNȚ - impozitele indirecte.....	60
▫ Program PNL de viitor – impozite indirecte.....	60
▫ C. Veniturile domeniilor și întreprinderilor Statului.....	61
▫ D. Impozitele și taxele locale	61
▫ Politica PNȚ: impozite locale.....	62
▫ Sarcini de viitor – finanțele locale.....	62
▫ Concluzii.....	62
Cristu Simionescu / 19 mart.'33.....	63
▫ Politica bugetară a PNL PNȚ.....	63
▫ Buget echilibrat.....	63
▫ Bugetele PNȚ.....	63
Al.P.Necșești / 19 mart.'33.....	64
▫ Realism și responsabilitate	64
prof. G.Leon / 19 mart.'33.....	65
▫ Raport : Finanțele private.....	65
▫ Politica bancară a PNȚ.....	65
Victor Antonescu / 19 mart.'33.....	65
▫ Moțiuni - privind Finanțele.....	65
M.Oromolu (raportor) / 19 mart.'33.....	66
▫ Problema conversiunii.....	66
▫ Soluțiile.....	66
M.Negură (raportor) / 19 mart.'33.....	66
▫ Problema cooperăției.....	67
Gh.Tătărescu / citește - 19 mart.'33.....	67
▫ Moțiunea privind Cooperăția	67
15. Adunarea profesională a PNL .Conferința a IV-a , 26 mart.'33.....	67
G.N.Costescu / 26 mart.'33.....	67
▫ Raport : Învățământul primar.....	67
Nic.I.Russu / 26 mart.'32.....	68
▫ Raport : Învățământul particular și minoritar.....	68
V.Candrea / 26 mart.'33.....	69
▫ Situația școlii românești în Ardeal.....	69
Prof.Dragomir Hurmuzescu / 26 mart.'33.....	69

▫ Învățământul universitar românesc.....	69
prof.Aurel Candrea.....	69
▫ Înv.universitar.....	69
▫ Înv.superior.....	69
Prof.Marmeliuc / Cernăuți.....	69
▫ Înv.superior.....	69
I.Pilat / 26 mart.'33.....	70
▫ Raport : Problema culturală.....	70
▫ Cultura.....	70
▫ Politica culturală a PNȚ.....	70
▫ Programul PNL.....	70
IGDuca / 26 mart.'33.....	71
▫ Cultele.Biserica.....	71
▫ Politica PNȚ : cultele.....	71
16.) PNL : declarații , opinii, poziții, aprilie 1933.....	72
17.) Adunarea profesională PNL .Conferința a V-a , 10 apr.'33.....	72
IGDuca / 10 apr.'33.....	73
▫ Importanța adunărilor profesionale.....	73
▫ Minoritățile.....	73
▫ Armata.....	73
▫ Politica externă.....	73
Valeriu Roman / 15 apr.'33.....	73
▫ Raport : Probleme minoritare.....	73
Șerbescu.....	74
▫ Minoritățile și revizionismul.....	74
Dna Glogoveanu.....	74
▫ Femeile și minoritățile.....	74
I.Nistor (ex ministru).....	74
▫ Moțiunea.....	74
gral Măldărescu (raportor) / 10 apr.'33.....	74
▫ Armata.....	74
gral Gh.Ștefănescu ▫ Armata.....	75
gral Munteanu.....	75
▫ Armata.....	75
Gral Cioc.....	75
▫ Armata.....	75
I.Inculeț / 10 aprilie.....	75
▫ Politica externă.....	75
▫ Controlul străin.....	75
▫ Revizionismul.....	76
I.Plessia / Ștefan I.Pleșoianu/ 10 apr.'33.....	76
▫ Liga Națiunilor.....	76
Eugen Titeanu / 10 apr,'33.....	76
▫ Raport : Serviciul de Informații și propagandă.....	76
George Fotino / 10 apr.'33.....	77
▫ Liga Națiunilor și România	77
Laurențiu Onea / 10 apr.'33.....	77
▫ Rolul PNL în întregirea neamului.....	77
▫ Scrisoarea lui Ion ICBrătianu	77
CC Brătianu / 10 apr.'33.....	77
▫ Moțiune –Politica externă.....	78
IGDuca / 10 aprilie.....	78
▫ Cuvânt de închidere.....	78
▫ Telegrama trimisă Regelui.....	78
18.) Structuri și funcții în PNL , mai 1933.....	78
19.) Întrunirea Comitetului Executiv al Partidului Liberal , 14 mai'33.....	79

IGDuca / 14 mai.'33.....	80
▫ PNL și-a făcut datoria !.....	80
▫ PNT - Problemele țării.....	80
▫ Situația financiară.....	81
▫ Controlul străin.....	81
▫ Problema economică.....	81
▫ Ordinea publică.....	81
▫ Pericolul extremismului de stânga și de dreapta.....	81
▫ Minoritățile.....	82
▫ Ordinea morală.....	82
▫ Afacerea „ Skoda”.....	82
▫ Decapitarea lui Maniu.....	83
▫ Național –țărăniștii.....	83
▫ Campania PNL.....	83
▫ Revizuirea tratatelor.....	84
▫ Încheiere .Apel la mobilizare.....	84
Const.I.C.Brătianu / 14 mai ,33.....	84
▫ PNL - partid loial șefului său.....	84
Vasile Sassu / 14 mai'33.....	85
▫ Regimul național-țărănist.....	85
▫ Deslegarea constituțională : Regele !.....	86
▫ Asumarea răspunderii de PNL.....	86
▫ Tradiția „ șefului” la PNL.....	86
▫ Tradiția regalistă, a PNL.....	86
I.Nistor /.....	86
▫ Bucovina solidară.....	86
Al.Lapedatu /.....	87
▫ Ardealul solidar.....	87
dr.C.Angelescu / 14 mai ,33.....	87
▫ Vechiul Regat solidar !.....	87
Aurelian Benteoiu /.....	87
▫ Geneerația tânără solidară !.....	87
NNSăveanu /.....	87
▫ Puterea pentru PNL !.....	87
IGDuca /.....	87
▫ Cuvânt final.....	87
20 a.) Circularele Secretariatului general PNL către organizații, 16 mai-iul.'33.....	87
20 b.) Întruniri liberale în toată țara , 4 iun.'33.....	88
21.) Ședința Delegației Permanente a PNL, 5 iul.'33.....	89
Expunerea lui IGDuca.....	89
▫ Agravarea situației financiare.....	89
▫ Distrugerea armăturii economice.....	89
▫ Criza morală.....	89
▫ Curentele extremiste	90
▫ PNL continuă lupta de răsturnare.....	90
▫ Tăria PNL.....	90
▫ Crezul lui Duca.....	90
Delegația Permanentă PNL / 5 iul.'33.....	91
▫ Comunicat.....	91
22.) Întrevederea IGDuca - Dinu Brătianu , 1? 2? Aug.'33.....	91
23.) Declarațiile lui Gh.Tătărescu, Poiana, 7 Aug'33.....	91
▫ Eșecul regimului PNT.....	92
▫ Guvernul trebuie să plece !.....	92
▫ PNL cere puterea !.....	92
▫ Țara e cu noi.....	92
▫ Alegerile locale.....	92

▫ Spulberarea unei „legende”.....	93
▫ IGDuca –șef al PNL.....	93
▫ Guvernul de mâine.....	94
▫ Profetie : "Ultimul guvern al democrației parlamentare"	94
24.) Duca, Tătărescu, Circulară , 18 sept.'32.....	94
24 b.) Caută: Delegația Permanentă, ședință, 20 sept.'32.....	94
25.) Caută : Delegația Permanentă, ședință, Programul de guvernare , 3 oct.'32.....	94
▫ Victor Iamandi , expunere în CC PNL , 3 sau 4 ? oct.'33.....	94
▫ Atăcarea regimului democrat.....	95
▫ Atăcarea PNL.....	95
▫ Liberalismul.....	95
▫ „Prin noi înșine!”.....	95
▫ Generația tânără din PNL.....	95
26.) Duca, Tătărescu, Circulară, 21 oct.'32.....	95
27.) Delegația Permanentă PNL , ședință, 28 oct.'32.....	95
28.) eântregirea PNL . //dizidența Gh.Brătianu // , oct.'33.....	96
29.) Vasile Marin , <i>Crez de generație</i> , Colecția " Europa, München, 1977 ,.....	96
▫ Statul burghez și Mișcarea [<i>revoluție</i> scrisese inițial] națională (p. 215-220).....	96

Guvern Vaida –Voevod. Legislatura II.Sesiunea extraordinară - continuare

- LD : Verifică dacă nu ai introdus deja fișele nenumerotate, marcate / în fișierul anterior...
 / NNSăveanu, discurs : modificarea Legii organizării administr.locale, Senat, 3 aug.'32
 Armd.Călinescu –replică.
- a) Leonte Moldovan (PNL-1) , replică lui Vaida, // ardelenii //Cameră, 3 aug.'32
 b) Deputați PNL – județele , aug.'32
 c.) Alexandru Lapedatu (PNL-1) , replică lui Vaida //ardeleni-regățeni // , Senat , 18 aug.'32
 / dr.I.Costinescu, interpelare : aeronautica , 19 aug.'32
 / Ion I. Pillat , Comunicare: transferurile învățământ Dorohoi, 20 aug.'32
 D.Gusti, P.Andrei, răspund.
 / Ion I.Pillat , comunicare : plata ofițerilor din nordul Moldovei și Basarabiei, 26 aug.'32
 d) IGDuca , discurs la mesaj, 31 aug.'32
 / I.Inculeț, intervenție în discursul lui V.Rădulescu : marile reforme, 1 sept.'32
 / Victor Antonescu, intervenție : la demisia lui Titulescu, 29 sept.'32
 / Gh.Tătărescu , intervenție polemică : demisia lui Titulescu, 3 oct.'32
 / CICBrătianu, discurs: Conversiune, 4 oct.'32

Guvern Maniu, Legislatura II .Sesiunea ordinară , 16 nov.- dec.'32

1. Împăcarea duciști - georgiști ? , 26 oct.'32
 2. Polemică „Mișcarea” – „ Viitorul „ ; procesul IGDuca - Gh.Brătianu , oct.'32
 3.a Gh.Tătărescu, discurs la mesaj, 22 nov.'32
 Intervenții : CICBrătianu, Pomp.Ioanițescu , IGDuca, dr.Lupu,
 // Respingerea Conversiunii agricole -Înalta Curte de Casație -Creditul Funciar Rural -//
 3b. IGDuca , discurs la expozeul lui Titulescu , 23 nov. '32
 4. Ștefan C.Ioan, (PNL-1) Senat, la Conversiunea datoriilor urbane, 9 dec.'32
 Adu de la Legislație.
 5. Eug.Titeanu (PNL-1) , discurs la mesaj, 16 dec.'32
 6. G.Ștefănescu-Goiceanu , discurs la mesaj, 15-16 dec.'32
 // statul liberal // doctrina liberală // PNL //
 Intervenții : Victor Iamandi, Eug.Titeanu, D.Purcăreanu .
 Adu de la fișier PT-Lupu

Guvern Vaida (III) .Legislatura II.Sesiunea ordinară -continuă, 18 ian- 13 apr.'33

7. Ședința Delegației Permanente PNL // demisia guv.Manu // , 18 ian.'33
Circulara PNL, secretar G.Tătărescu,
8. **IGDuca** , discurs la demisia lui Maniu , venirea guv.Vaida , 31 ian.'33
9. **R.Franasovici** , la Sumar, protest pentru neacordarea dreptului la replică, 1 febr.'33
10. **Pozițiile PNL** la diverse legi, episoade, dezbateri, febr'33
// **IGDuca, Gh.Onose** -starea de asediu //
// **Franasovici, Gh.Tătărescu** -Grivița CFR //
// **NNSăveanu** - legea corpului funcționăresc // **I.Botez** – reducerea salariilor //
- 11.a **IGDuca** – conferințe, portret, comentarii, convorbiri politice , 31 dec.'32 – febr.'33
- 11 b. **IGDuca** - declarație la Pactul Micii Înțelegeri, 16 martie '33
- 11 c. **Dinu Brătianu** - declarație, la demonstrația antirevizionistă, 28 mart.'33
- 11 d. **V.Iamandi** , poziția PNL față de LANC și ACCuza , 15 mart.'33
Maimuțăresc formulele lui Hitler ; nu-l ia în serios ;
dacă va continua , PNL îl va pune la ordine (DAD, MO 64, 15 mart.'33)
- 11 e. **Victor Slăvescu** , pe marginea bugetului, 17 mart.'33
Sinteză doctrinară, pentru ultimii 5 ani de politică bugetară.
(DAD, MO 66, 17 mart.'33)
- 11 f. **CICBrătianu** , la buget, 22mart.'33
Politica economică și financiară a PNL; critica PNȚ
(DAD, MO 70, 22 mart.'33)
- 11 g . **Ștefan C.Ion** , senator, la Modificări la Legea Cooperăției, 28 mart.'32
Preocupările PNL pentru cooperăția sătească ; evoluție 1916-1928 ;
Critica politicii PNȚ ; critica lui Mladenatz
(DS, MO 38, șed. din 28 mart.'33, p. 1366-1369)
- Adunarea profesională a PNL.Conferința I –a . 6 mart.'33
//agricultura// [LD : Lipsă din documentație]
13. Adunarea profesională a PNL . Conferința a II-a . 13 martie'33
//Industrie , muncă , transporturi //
IGDuca , **Dinu Brătianu** , **ing.C.Orghidan** , **D.Mocorniță** , **ing.Barbu Dumitrescu** ,
ing.Aurel Rășcanu , **MGConstantinescu** , **ing. I.Arapu** , **ing.dr.C.Motaș** , **Al.C.Giorgiade** ,
Tancred Constantinescu , **ing. N.Teodorescu** , **ing.Agripa Ionescu** , **dr.I.Costinescu** ,
14. Adunarea prof. a PNL. Conferința a III-a , 19 martie'33
// finanțe , comerț , cooperăție // Moțuni.
IGDuca , **Dinu Brătianu** , **Constant Georgescu** , **Cristu Simionescu** , **Al.P.Necșești** ,
G.Leon , **M.Oromolu** , **M.Negură** , **Cristu Staicovici** ,
15. Adunarea profesională a PNL .Conferința a IV-a ., 26 mart.'33
// școală // biserică // Moțune.
IGDuca , **Al.Lapedatu** , **Gh.Costescu** , **I.Ghiață** , **Bogdan –Duică** , **N.Regman** , **Balantof** ,
V.Candrea , **I.Russu** , **prof.N.Candrea** , **prof.Dragomir Hurmuzescu** , **prof.C.Stoicescu** ,
prof.Marmeliuc , **I.Pillat** , **I.Valaori** , **preoți D.Georgescu** , **Partenie** , **Niculcea** ,
16. PNL : circulare, opinii, poziții, aprilie-mai 1933
/ **M.Negură** , **D.Iuca** , **Dinu Brătianu** , la Conversiune , 9 , 10, 13 apr. '33
/ **GhTătărescu** , **Vict.Iamandi** , la „Afacerea Skoda” , 10 apr.'33
/ **IGDuca** , contra „Acordului de la Geneva”, 12 apr.'33
 , protest vehement la sistemul votării legilor
[LD : cred că este ultimul discurs parlamentar]
17. Adunarea profesională PNL .Conferința a V-a , 11 apr.'33
// armată // minorități // politica externă // Moțuni.
IGDuca , **Valeriu Roman** , **Dna Glagoveanu** , **Șerbescu** , **I.Nistor** ;
gral Mărdărescu , **gral Gh.Ștefănescu** , **gral Munteanu** , **gral Cioc** ;
I.Inculeț , **I.Plessia** , **Eug.Titeanu** , **George Fotino** , **Laurențiu Onea** .
18. Componenta Delegației Permanente ; Președinții județeni , mai'33
19. Întrunirea C.C și C .Ex. al PNL ; 13-14 mai' 33

- Declarația lui [IGDuca](#) ; Cuvântările lui [CICBrătianu](#) , [V.Sassu](#).
- 20.a. Circularele PNL către organizații , 16 mai-iunie , iulie'33
- 20 b. [71 Întruniri liberale](#) în toată țara , 4 iun.'33
21. Ședința Delegației Permanente a PNL , 5 iul.'33
[IGDuca](#) – expunere .
22. Disensiuni în PNL. Întâlniri, diferende, ședințe , aug.'33
[IGDuca-Dinu Brătianu](#) ; [Angelescu –Vict-Antonescu –NNSăveanu](#) ;
23. [Gh.Tătărescu](#), Declarațiile de la Poiana –Gorj, 8 aug.'33
24. [Duca, Tătărescu](#), Circulară , 18 sept.'32
Caută: Delegația Permanentă, ședință, 20 sept.'32
25. **Caută :** Delegația Permanentă, ședință, Programul de guvernare , 3 oct.'32
Declarații în presă: Duca, Brătianu, Iamandi, Angelescu, Lapedatu.
[Victor Iamandi](#) , expunere în CC PNL , 3 sau 4 ? oct.'33
26. [Duca, Tătărescu](#), Circulară, 21 oct.'32
27. Delegația Permanentă, ședință, 28 oct.'32
28. Reîntregirea PNL ?// dizidența Gh.Brătianu // - oct.'33
- 29 . [Vasile Marin](#) (Garda de Fier) , *Crez de generație*, Colecția " Europa, Munchen, 1977 ,
▣ Statul burghez și Mișcarea națională, 23 dec.'33

Guvern Vaida .Legislatura II.Sesiunea extraordinară ,

a) Leonte Moldovan, replică lui Vaida, 3 aug.'32

(DAD, MO 4, șed. din 3 aug.'32, p. 32- 33)

[LD : la cuvântul în chestiune personală , provocată de Vaida, în ședința din 2 aug., când, cu oarecare dibăcie , ar fi putut evita discuțiunile aprinse .]

▣ Ardelenii

" D-sa , fiindcă eu avusesem curajul să întrerup și să protestez , când a vorbit de mentalitatea pe care au găsit-o d-nealor în Regat, a găsit cu cale să mă atace pe mine și pe alții în felul următor .

D-sa zice : < Eu nu am fost dezertor din Ardeal , ca să-mi vând conștiința , angajându-mă să-mi trădez frații , ca atâția de pe băncile acestea - se adresa către noi, liberalii - care au fugit de la datoria lor .>

lată, onorată Cameră, cuvinte care le găsesc jignitoare la adresa mea, dar jignitoare și la adresa tuturor ardelenilor , cari, pe vremuri, au trecut din Ardeal , aici, în Vechiul Regat, insultătoare chiar pentru o pleiadă întreagă de mari muncitori pe terenul cultural și pe terenul național în țara aceasta .

Dlor, este adevărat că eu am venit din Ardeal.Făcusem liceul acolo, la liceul românesc din Brașov.Am trecut aici , unde mi se înlesnea posibilitatea de a face Universitatea , și unde puteam găsi și un loc de muncă pe ogorul național , și ca mine au găsit o mulțime de inși, nu vorbesc cum a amintit drLupu, de Gheorghe Lazăr, care este cel mai vechi venit aici, nu vorbesc nici de Simion Bărnuțiu care după 1848 , a trecut la Iași profesor, dar vorbesc de acea pleiadă de tineri cari, după 1867, adică după facerea dualismului de dincolo, n-au mai găsit posibilități de dezvoltare în Ardeal și atunci s-au refugiat în țară .

Aș aminti în treacăt pe Clinciu , care este din partidul dlui Vaida, pe Simion Haliță, care s-a prăpădit, pe Popa –Lizeanu , care a fost un dascăl de ispravă, și de atâția alții , pe care, din raporturile dvs îi cunoașteți , fără ca să mai fie nevoie să mai insist. Printre aceștia am fost și eu.Ei, da, mă laud de a fi venit aici în țară, de a fi ocupat o catedră de

istorie și de a fi fost – pot să spun fără modestie - un foarte bun dascăl . (**aplauze la PNL**)

- **Voce PNT** : Și Titu Maiorescu !

- **Leonte Moldovan** : Vin și la Maiorescu . Dlor, da , am fost un foarte bun dascăl, dar am fost și un agitator al mișcării naționale, atât la societatea „Carpații” de odinioară, care avea secțiuni și la București și la Brăila, cât și mai ales, la Ligă , unde am fost într-adevăr , în ce privește Brăila, sufletul mișcării naționale . (**aplauze la PNL**)

Da, eu am fost acela care am agitat , și cu condeiu, fiindcă doi ani de zile , în 1893 și 1894 , adică în epoca Memorandului, și a procesului de la Cluj, am scos pe propriile mele spese , cu condeiu meu propriu, făcând eu singur corecturi, punând timbrele și ducând gazeta la poștă, am scos o gazetă , în folosul dezvoltării simțului național. (**aplauze la PNL**)

Și pot să mă laud că , în această epocă de 30 de ani - da, de cel puțin 30 de ani - am fost nu numai eu, ci toată dascălimea , nu numai aceia din Ardeal, dar și aceia din Regat, fie dascălime universitară , fie secundară, fie primară, de la orașe și de la sate, am fost aceia care am dezvoltat simțul național , la micile mlădițe ale neamului românesc, exaltând acest simț național, fiindcă numai așa se putea face jertfa pe care a reclamat-o războiul de întregire. Fără exagerarea aceasta, a dezvoltării simțului național, nu era posibilă încercarea de unire , în contra unor imperii puternice , cum erau Germania și Austro-Ungaria.

Leonte Moldovan / 3 aug.'32

▣ **Țara .Limba.**

Încât , din acest punct de vedere , mă laud.

Da, am venit din Ardeal, am găsit aici un teren pe care am putut să-l utilizez și să-mi dezvolt puterile mele , într-un agru [???] cum este acesta al Țării Românești. (**aplauze la PNL**)

Dar dlor, este oare o trădare că am părăsit Ardealul și am venit în țară ?

Îmi pare rău că d.prim-ministru lipsește de aici , ca să-i arăt ce va să zică vorba „țară”. Pentru că noi, cel puțin megieșii care eram din Brașov, din Făgăraș, din Sibiu , ori din celelalte județe mărginașe, niciodată nu exista cuvântul de „regat” ; niciodată nu ziceam că venim în „regat” , nici chiar în România.

Vorba „regat” a fost o vorbă inventată acum, după război, în interesul cauzei d-nealor . (**aplauze la PNL**)

- **preot D.Manu** : Vezi că are dreptate Vaida când spune că-ți terfelești frații ! (**întreruperi**)

- **Leonte Moldovan**: În vremea noastră lumea venea în „țară” .

Întrebai pe cineva : unde te duci ? Mă duc în țară. (**aplauze la PNL**)

De unde vii ? – Vin din țară . Nu se vorbea nici de regat, nici de România; se vorbea de țară . (**aplauze la PNL**) Ei bine, da, noi aceștia, mai apropiați de țară,

care eram și mai familiarizați cu atmosfera de aici, desigur că ne dam seama mai bine , care era țara noastră a tuturor românilor. (**aplauze la PNL**) Dlor, de unde aceasta ? Încă o dată, îmi pare rău că d.prim-ministru nu este aici, ca să facă un mic curs de istorie.

Dar , dlor, de când neamul românesc este pus pe cele două plaiuri ale Carpaților , totdeauna au fost comunicații permanente între Români din părțile acestea și Românii de dincolo.

Ca dovadă, n-are decât să se ducă cineva pe Bistrița în sus, ca să vadă cum oamenii dela obârșia Bistriții sunt rude și legați sufletește cu oamenii de dincoace , de la Bistrița ardelenescă. Aceasta pentru că au trăit în permanentă în legătură unii cu alții.

Așa se și explică de ce au străbătut ardelenii cu turmele lor în regat, adică în țările române ; așa se și explică o serie de agricultori din Ardeal, veniți aici în țară ;

așa se și explică o serie de comercianți , așezați aici, fiind veniți de acolo ;

așa se explică această unitate a limbii românești , de la Nistru până la Tisa ;

așa se explică de ce noi nu avem dialecte , ci o sigură limbă românească , integrală, pe tot întinsul teritoriului românesc. (**aplauze la PNL**)

Prin urmare, ca să nu mai lungesc vorba, nu mai insist, că am plecat în țară străină , căci dacă ar fi să iau de bune vorbele d-lui președinte de Consiliu, ar trebui să cred că Simion Bărnuțiu a fost un trădător, căci a plecat din Ardeal, la Iași , că trădători au fost și Gheorghe Lazăr, Ion Maiorescu, Titu Maiorescu ,

și atâți alți oameni cari au fost stâlpi ai românismului din țara aceasta .
- **Pompiliu Simonetti** : Nu te poți pune la spatele lui Titu Maiorescu !

Leonte Moldovan / 3 aug.'32

▣ Ardelenii

▣ Războiul întregirii

- Dlor deputați, în al doilea rând, am fost acuzat că am trădat și am atăcat pe frați.
Ce a înțeles dl președinte de Consiliu cu vorba aceasta , nu-mi explic tocmai bine.
Că nu sunt în partid cu d-sa și sunt în alt partid ?

De aici nu urmează că am trădat și am atăcat pe frați !

Dacă ar fi să amintesc ceva - și vă rog să ascultați - i-aș aminti că , în tot timpul războiului ,
ba mai mult, în tot timpul neutralității, am făcut toate eforturile ca să ajut pe frații aceia
cari se retrăsese din Austro-Ungaria .(**aplauze la PNL**)

- **Pompiliu Simonetti** : Pe toți aceștia i-ai ajutat ca să-i atragi în sânul partidului d-tale ;
acesta a fost scopul .

- **Leonte Moldovan** : Dlor deputați, când armata noastră a intrat în Ardeal,
populația de acolo, județele mărginașe, s-a arătat foarte bucuroasă.

După ce armata noastră a fost izbită cu putere și a fost silită să se retragă ,
toată acea populație s-a retras odată cu oștile noastre aci în Regat.

Și atunci, d.Goga știe, căci era cu mine și cu Mândrescu în acea societate ,
deasemenea și d.Dimitriu, cât am ajutat pe acești oameni, înainte de a ne retrage la Iași,

și după ce ne-am retras la Iași, , în tot timpul, preocuparea noastră , sub conducerea ministrului
de Interne de atunci, Al.Constantinescu, a fost ca să-i ajutăm.

Când mai la urmă a fost lupta de la Mărășești, și nu se putea prevedea care va fi rezultatul ei,
m-a rugat Al.Constantinescu să mă duc cu ardelenii din Moldova , în Ucraina,
unde am făcut 5 colonii, cu sediul principal la Elisabetgrad, așa că , d-nii mei, din acest p.d.v.,
mi-am făcut datoria către frații mei din Ardeal. (**aplauze la PNL**)

Moldovan / 3 aug.'32

▣ Apărarea onoarei

▣ Greșala lui Vaida

- Ca să nu mai lungesc vorba, eu accept o Comisie de trei, compusă exclusiv din prieteni ai dlui
Vaida, cari să judece toate faptele pe care le-am făcut, în țara aceasta. (**aplauze la PNL**)

Dacă toate aceste fapte sunt reale, atunci desigur nu am fugit de datoria mea ;

din contră, am stat dârz să-mi împlinesc datoria, atât în timpul neutralității ,

- atunci când , în Consiliu de Coroană de la Sinaia , s-a hotărât neutralitatea ,

eu am făcut un mare miting la Brăila , cerând intrarea noastră în acțiune în contra Austriei ,
adică altfel decât o cerea d.Vaida (**aplauze la PNL**)

Acestea sunt fapte istorice care se pot dovedi zi de zi .

Pe când d.Vaida scria la „ Reichpost” ,

că trage cu pușca în soldatul român, care va trece munții,

eu agitam să trecem munții ca să-i eliberăm. (**aplauze la PNL ; proteste la PNT**)

Nu vreau să mai vorbesc ceea ce s-a scris , am mai avut conflict cu d.Vaida, în 1924 ;

am să repet încă o dată ce i-am spus atunci , nu vreau să vă obosesc pe dvs. prea mult ,
cum ați trăit până acum , fără să știți totul în această chestiune, puteți trăi și de aici înainte.

Țin însă să se știe, odată pentru totdeauna, că eu, împreună cu toți aceștia

cari fac parte din partidul liberal, dar sunt din Ragat ,

noi toți am făcut politica sentimentului național ,

și el a făcut politica sentimentului austro-ungar. (**aplauze la PNL ; proteste la PNT**)

Leonte Moldovan / 3 aug.'32

b.) Deputați PNL , județele. Aug-,32

(DAD, MO 8, 9 aug.'32 ; fișă)
IGDuca (Dorohoi, Ilfov, Vâlcea), CICBrătianu (Muscel), Gh.Tătărescu (Gorj),
Iamandi (Iași), I.Pillat (supleant, Dorohoi), Victor Antonescu (Teleorman)

**c.) Alexandru Lapedatu (PNL-1) , replică lui Vaida //ardeleni-regățeni // , Senat , 18
aug.'32**

(D.S. , MO.7, șed. Din 18 aug., p. 138-149)
[LD : Ripostează, rememorează, argumentează, ceea ce a făcut Vechiul Regat pentru Ardeal și
ardeleni.Își exprimă mâhnirea față de Vaida, față de ingratitudea și echivocurile care sunt
speculate de propaganda dușmană, revizionistă . Pe parcursul discursului, Virgil Madgearu
încearcă să-l contrazică, să-l aprere pe Vaida , să-i atenueze atacurile.
Eu am simțit furie .]
Lapedatu / 18 aug.'32

▣ **Ecourile declarațiilor lui Vaida .**

▣ **Reculul evenimentelor românești asupra ungarilor .**

Declarațiile recente ale dlui Vaida în Senat , au fost comentate la Budapesta și Viena,
în sensul că agitațiile de pe vremuri ale românilor au fost factice , neîntemeiate ,
deoarece o duceau mai bine în Ungaria,
decât românii în Vechiul Regat, unde sufereau de opresiunea liberală.
- **Romulus Georoceanu** (PNȚ) :Poate că este chiar așa ! (tumult, zgomot, polemică)
- **Al.Lapedatu** : Țara asta a fost privită de dușmanii statului nostru, cu temere pentru stăpânii lor.
Orice act, orice eveniment din România, care aducea progresul statului și al poporului, era privit
cu îngrijorare , mai ales de guvernele ungurești.
Evenimentele capitale românești din epoca modernă ,
aduceau schimbări și determinări în Ungaria :
/ 1866.Statul modern român - 1867, dualism austro-ungar, care dădea ungarilor
hegemonia de dincoace de Laita
/ Universitatea la Iași și București - 1879 , legea Apponyi , de maghiarizare a înv.primar
(pe ideea daco-română) - 1883-Legea Tissa, maghiarizarea înv.secundar .
/ 1881, Regatul Român - În Ardeal, programul Partidului Național Român
/ 1891, fondarea Ligii Culturale - Intensificarea iridentei române;
- Memorandumul.Desființarea PNR
/ 1906, jubileul 40 ani domnie Carol I – 1907, legea Apponyi, cea mai draconică ...
Toate acestea , pentru mine , ca istoric și om politic, „ sunt tot atâtea dovezi peremptorii
că dezvoltarea însăși a statului românesc , consolidarea lui, cu tendințele politicii sale naționale,
era privită de dușmanii noștri cu temere și îngrijorare ,
ca să-și asigure o dominație politică milenară, pe care oamenii politici ai ungarilor, oameni politici
foarte însemnați, o socoteau primejdută , ba chiar pierdută.”

... Dl Ion Bianu, venerabil fost președinte al Academiei, intim și distins colaborator
al lui Dimitrie Sturdza, îmi evoca un moment când D.Sturdza a fost la Constantinopol
într-o misiune diplomatică.La o recepție dată în cinstea cancelarului austro-ungar
(încheiasem de curând tratatul cu Tripla Alianță) la care a fost și Sturdza,
Andrassy cel bătrân a ajuns și la problema ardelenilor din Transilvania ,
spunându-i lui Sturdza : Da, cunoaștem foarte bine vizeurile, scopurile dvs naționale ,
și știu că , odată și odată , Ardealul va fi românesc.

Dar tocmai de asta avem datoria , noi, conducătorii statului unguresc,

să îndepărtăm prin toate mijloacele , cât mai mult această fatalitate .>

Lapedatu / 18 aug.'32

▣ Meritele PNL (p.143)

PNL a luptat peste jumătate de veac, pentru a obține, apăra și dezvolta libertățile democratice .
/ Regulamentul Organic și protectoratul rusesc - piedici de căpetenie pentru constituirea unui stat român modern , în sens liberal și național - au fost răsturnate prin oamenii PNL.
/ Pronomiile , privilegiile clasei dominante , au fost abolite de Divanurile ad-hoc , de aceeași oameni .

/ Tot ei au luptat pentru principiile egalitare și democratice , care ne-au fost date de Constituția din 1858, și după asta, împotriva Statutului lui Cuza , prin care s-a încercat să se întronizeze o guvernare dictatorială , aparent democratică.

(**întreruperi PNȚ**)

- Lapedatu : Nu vă agitați , eu am fost provocat la această explicație , sunt dator ptr.partidul meu să fac asta.
- Manoilescu : Mai mult, ați apărat însuș întreg Vechiul Regat.
- Lapedatu : Da, l-am apărat și-l vom apăra , cum am apărat și Ardealul.

/ Constituția din 1866 , este tot opera PNL , și i s-a adus , adesea, obiecția că a fost făcută „ în spirit prea liberal „ și că ar fi înscris principii și dispoziții ce „ nu cadrau cu starea dezvoltării sociale și politice a poporului român.”

Da, este știut că a fost în țara asta „o școală culturală [**Junimea**] și un partid politic [**P.Conservator**] care au dus un război continuu împotriva partidului nostru , tocmai pe această temă , a revendicărilor publice și politice prea avansate - școala și partidul junimist.”

”Cum este posibil ca unui partid care a adus aceste acte la îndeplinire - 1918, votul universal, reforma agrară – să i se reproșeze că este dușmanul libertăților ?

Lapedatu / 18 aug.'32

▣ Ardelenii și sprijinul PNL ,

/ Ajutorul dat de PNL ardelenilor, până a 1918, cum poate fi tratat astfel de Vaida ?!
/ Anii de după unire, când s-au perfectat fuziunile, despre care Vaida a introdus exagerări și inadvertențe.

Vezi fișier Sistem de partide

DI Vaida nu trebuia să aducă în Parlament problema acestui ajutor, până la 1918.

Mai întâi, a fost prea exclusiv, vorbind de ajutorul dat de statul român , când , în realitate, acest ajutor era dat de societățile naționale : Carpați, Transilvania, Liga Culturală.

/ Particulari, inimoși și buni români, au jertfit din al lor , pentru cauza națională.

Printre aceștia, figura luminoasă și generoasă : **Eugeniu Carada** .

Toți cei ce aveau nevoie de ajutoare (ziare, procese etc.) urcau scările Băncii Naționale ... la Eugeniu Carada ! Astfel s-a sprijinit mișcarea națională din Ardeal (**aplauze la PNL**)

/ Din 1837, bărbații politici români au luptat pentru unitatea românească.

Ion Câmpineanu, cu tovarășii săi de luptă , au avut în program unitatea românească .

/ După 1848, **revoluționarii români** s-au înțeles atât de bine în problema unității românești : în Comitetul revoluționar al cărbunarilor lui Mazzini , au intrat ai noștri pentru scopul realizării Daco-României .

/ La 1859, după dubla alegere a lui **Cuza** (când Napoleon și Cavour pregătiseră acea acțiune revoluționară româno-maghiară) domnul unirii s-a opus ei, arătând că situația românilor din Ardeal are aspirații de unire cu țara.

/ La 1868, **Ion Brătianu** a fost îndepărtat din guvern la cererea puterilor europene, pe motiv că ar fi „emerit revoluționar” , un „mazzinist primejdos” , care pregătește „ revoluția din Balcani” (pentru eliberarea popoarelor) și „invazia în Ardeal” (pentru realizarea unității naționale)

/ La 1916, Convenția cu Aliații , fixa revendicările noastre naționale.
Toate acestea demonstrează preocupările pentru unitate națională ale PNL

[Lapedatu / 19 aug.'32](#)

▣ Tratatelor de fuziune PNL-PNR **Vezi fișier Sistem de partid**

Al.Lapedatu / 18 aug.'32

d.) IGDuca , discurs la Mesaj, 31 aug.'32

(DAD, MO 20, 31 aug.'32 , p. 555 –560)

[LD: lipsă xerox.Reconstituie din fișe

După ACCUza ,este cel mai vechi - nu și cel mai batrân ! – parlamentar]

Nu are de gând să rostească un discurs, la sfârșitul unei „ridicole de lungi” discuții la Mesaj.

Din partea PNL, s-au rostit cu toată competența p.d.v. al partidului său :

/ Politica economică și financiară a PNȚ – de către [Dinu Brătianu](#),

- „ cu competență și cu autoritate „ ;

/ Situația politică în care se găsește guvernul și partidul național-țărănesc – de [Victor Iamandi](#) ,

„Cu atât talent și strălucire „ încât ar fi să-l repete...

/ El vrea să prezinte doar unele observații asupra următoarelor probleme :

[IGDuca /](#)

▣ **Revizuirea tratatelor ?**

▣ **Front antirevizionist**

„În momentul de față se accentuează în lume o tendință care, din nenorocire, nu datează de astăzi, ci de mai mulți ani încoace , tendința unora de a aduce în discuțiunea internațională problema revizuirii tratatelor.

Cei ce cred că au motive să nu fie mulțumiți de tratatele existente , nu au dezarmat și astăzi , mai mult decât oricând, revendică pentru ei dreptul de a cere revizuirea tratatelor.

[-----]

" De aceea zic : că astăzi , mai mult decât oricând, se impune ca noi să ne prezentăm strâns uniți cu aliații noștri , Fiindcă numai prin această unire , între noi și aceia care au avut de apărut aceeași cauză în timpul războiului și care au astăzi de apărut aceleși interese , numai astfel putem salvarda interesele superioare ale românismului față de această ofensivă a tuturor celor interesați în revizuirea tratatelor " (**aplauze prelungite la ... PNL**)

[IGDuca /](#)

▣ **Locul , rolul , României .**

▣ **Tradițiile diplomației românești**

[LD : **Realism , luciditate , optimism ponderat , pesimism constructiv .**

Atenție ! : < Prin noi înșine ! > - în politica externă .

Atrage atenția asupra unor "pericole " la aceste conferințe]

În fața diplomației românești stau 2 conferințe internaționale de mare importanță :

Conferința dezarmării și Conferința economică.

" Firește , nu eu sunt acela care îmi voi face iluziunea

că România va putea să imprime punctul ei de vedere acestor mari conferințe internaționale , că noi suntem aceia care putem dicta soluțiunile pe care trebuie să le ia lumea , atât în problema dezarmării , cât și în rezolvarea greutăților economice .

De sigur, nu . " "Tot ce putem face , în această privință , este să rămânem în vechea tradiție a politicii externe a României , care a fost ca România să lege întotdeauna interesele ei de marile și

permanentele interese internaționale ."

[LD : care ?! cum !?!]

Și dacă noi, de cinzecișicinci de ani încoace [de la 1877] am putut , pe terenul politici externe , să înregistrăm adeseori succese însemnate , ba, mai mult decât atât, să revendicăm ca un titlu de glorie pentru noi , că unele probleme , ca de pildă problema Dunării, am fost precursori față de politica generală a Europei , aceasta s-a datorit faptului că noi am știut întotdeauna să solidarizăm , în marile interese internaționale , interesele României cu marile interese ale lumii .

Nu mă îndoiesc că, oricine va fi pe banca ministerială , în această țară, va ști să rămână credincios acestei vechi și rodnice tradiții. "

"Nu aş vrea să mergem nici la Conferința dezarmării , nici la Conferința economică, cu prea mari iluziuni, și, în vederea acestor iluziuni , sau mai precis cu speranța că de la aceste conferințe vor ieși anume rezultate, noi să neglijăm deocamdată aici interesele imediate ale noastre.

[-----]

IGDuca /

▣ Conferința dezarmării

▣ Precauție : întărirea apărării

" Eu nu pot să ascund că nu sunt pesimist în ce privește problema dezarmării . Am spus-o de când am avut onoarea să ocup fotoliul Ministerului Afacerilor Străine , cred că omenirea merge spre o dezarmare , pentru că este o necesitate dictată nu numai de nevoile psihologice , dar și de nevoile economice ale lumii . "

"În același timp, însă, nu fac parte dintre acei cari își închipuie că , pe acest teren, putem obține de pe acum rezultate pozitive prea serioase.

Este în această direcție , la Geneva , pe cale , numai o evoluție , nu este încă o soluție.

"Atunci , ceea ce aş vrea eu și ceea ce cred eu că este de datoria oricărui guvern român , este ca , în vederea unei dezarmări care va întârzia, să nu se nesocotească interesele imediate ale apărării noastre naționale . "

(apaluze la ...PNL)

IGDuca /

▣ Conferința economică

▣ " Prin noi înșine ! "

În problema economică , el este mai pesimist :

"Eu cred că lumea trece în momentul de față printr-o criză economică foarte acută și că vor trece mulți ani până ce să se poată restabili un adevărat și trainic echilibru economic. " Ar fi nedrept , însă, să ne arătăm întru-totul sceptici , deoarece unele rezultate se pot obține de pe acum.

" În orice caz, nu trebuie nesocotită sforțarea meritorie , pe care atâtea state o fac astăzi , pentru a putea realiza oarecari progrese în această direcție.

Nu aş vrea, iarăși , ca , sub vraja schimbnărilor economice favorabile ce vor rezulta de pe urma acestor Conferințe, noi să nesocotim adevărul elementar care este că , în primul rând , trebuie să avem noi grijă de interesele noastre economice interne " (apaluze la ... PNL)

"Dacă faimoasa formulă ,

împotriva căreia ați dus [PNȚ și alții] atâtea ani proces virulent ,

dacă vreodată formula atât de hulită de unii , atât de ciudat înțeleasă de alții ,

formula < prin noi înșine > , își are rostul ei , desigur că este în momentul de față , și , în această privință , eu, căruia nu prea îmi convin delegațiile de experți străini și consultările repetate la Liga Națiunilor (apaluze la pNL)

, dacă am o satisfacție , este că observ la acești experți ,

în primul rând această recomandare : vom căuta să vă ajutăm , dar , înainte de toate ,

încercați să vă ajutați dvs singuri sau, mai practic,

faceți întâi dvs ordine în casa dvs .

și în urmă veniți și cereți sprijinul areopagurilor internaționale .

"Vă rog , deci , foarte mult, domnilor, să aveți în vedere în mod constant , în toate conferințele economice care au loc în lume și în conferința dezarmării și în cealaltă, aceste două necesități imediate ale țării "

[astfel ajunge la interesele apărării naționale]

IGDuca /

▣ Tradiții în istoria diplomatică

[LD : poți să folosești aceste considerații la debutul capitolului de politică externă]

"Și aici se observă un fenomen ciudat .

Până la război, în lumea politică de la noi și în viața parlamentară

se vorbea foarte mult de armată și niciodată de politica externă.

Politica externă era considerată ca un fel de apanaj al bătrânului Rege Carol și al câtorva auguri, care erau în secretele Lui.

A fost , dintr-un anumit punct de vedere , o politică greșită,

pentru că o adevărată politică externă nu se poate face decât

solidarizând națiunea întreagă cu acțiunea diplomatică a statului .

Atât de adevărat este acest lucru , încât, la 1914 , când a izbucnit războiul mondial ,

a fost o adevărată tragedie pentru însăși Regele Carol , să vadă opinia publică a țării străine de directivele pe cari El le imprimase politicii externe a României .

El nu putea să aibă în acel moment nici un reazem ,

în nici un strat din opinia noastră publică.

De aceea, din acel moment [1914] , toți oamenii cu răspundere de la noi ,

au spus : de aici înainte nu mai trebuie să fie politica externă apanajul câtorva .

În limitele și cu tactul necesar, această politică trebuie să facă

obiectul discuțiilor publice " (aplauze la ... PNL)

- Problema minorităților ; Vezi fișier Minorități

- Motivarea respingerii Răspunsului la Mesaj.

/ Înainte de asta , însă, vrea „să netezească” terenul într-o chestiune adusă în discuțiile precedente , privind trecutul PNL.

- Maniu : îl întrepru .

LD : Vezi plicuri : Guvern, PNT, Mentalități, doctrine .

Un splendid portret moral-politic făcut lui Iuliu Maniu

[LD : atitudine fără echivoc , fermă , a lui Duca . Opinie exemplară .]

[LD : atenție la replicile lui ACCuza a cărui xenofobie era exclusiv antisemită. Asta spune ceva !]

▣ Problema minorităților

- Duca : "D-lor, eu nu pot împărtăși - d.Cuza să nu se supere - teoria d-sale împotriva minorităților ...

- ACCuza : "Nu a minorităților: a minorității jidănești " (ilaritate)

- Duca : " Sunt , cu voia sau fără voia d-lui Cuza , cu regretul sau fără regretul d-sale ,

4 milioane circa de minoritari pe teritoriul României Mari , dintr-o populație de 18 milioane de locuitori .

Nu am nimic de zis, fiecare își apără părerile , dar concepția noastră este că România Întregită , cu această structură organică, nu poate să fie cu adevărat și temeinic consolidată ,

decît dacă vom găsi mijlocul de a trăi în cele mai armonioase raporturi cu toate aceste minorități."

Și am repetat-o adeseori - dar sunt adevăruri care trebuie repetate mereu -

nu tratatele de pace au importanță pentru mine , prin obligațiunile pe cari ni le impun .

Sunt , în această materie , pentru noi , obligațiuni cari depășesc cadrul restrîns al tratatelor.

Aceste imperative de ordin etic, aceste imperative de ordin umanitar,

aceste imperative de conștință națională , ne obligă ele, în primul rînd,

la o conviețuire cît mai armonică cu toate minoritățile cari locuiesc pe teritoriul României "

(aplauze la pNL)

"De altfel, în problema minorităților sunt iarăși două aspecte : sunt legea și este atmosfera

"La unii minoritari - nu vreau să aduc nici o învinuire , nici o notă agresivă în cuvintele mele - dar la unii minoritari

predomină credința că importante sunt legile

În concepția mea, este mai importantă atmosfera .

Întîi, legile se pot schimba ; legile sunt în funcțiune de o mulțime de contingente , cari pot , la un moment dat ,

întîrziia realizarea lor, cum sunt , spre pildă, azi, greutățile financiare .

Atmosfera , însă, este indispensabilă . Ea , pe deasupra legilor , unește, creează o mentalitate

care înlesnește legiferarea și care asigură buna aplicare a legilor votate " (aplauze la

PNL)

"De aceea, d-lor minoritari, eu cel dintîi voi recunoaște că , **dacă** vă puneți pe terenul îngust și mic al legilor,

puteți să formulați plîngeri întemeiate , că ar mai fi unele legi cari ar trebui votate sau altele a căror votare a întîrziat ;

dar dați-mi voie să constat , de la înălțimea acestei tribune , cu adevărat mulțumire sufletească, progresele din ce în ce mai mari , pe care le-a făcut , în ultimii ani, atmosfera de apropiere dintre dvs și Români " (aplauze la pNL) Din acest p.d.v., m-au bucurat cîteva fraze cari, mai zilele trecute ,

le-am auzit rostindu-se de la această tribună :

< Întindem cu dragoste -spunea unul din oratorii minoritari - o mîină de frate națiunii dominante .>

Mai departe : < Cu sufletul deschis , propovăduim idealul înțelegerii reciproce .>

Și în sfîrșit :< Noi, nu la forurile internaționale așteptăm îndreptarea soartei noastre , dar din partea democrației românești .> [**Imre Rety ?**]

"Da, dlor, îmi pare bine că am auzit aceste fraze , fiindcă sunt unul dintre aceia care , ani de zile, mai ales cînd eram în fruntea Ministerului de Externe, spuneam minoritarilor :

< nu mergeți la Geneva pentru revendicările dvs de aici, aveți încredere în noi , și căutați ca doleanțele dvs. să le satisfaceți nu peste hotare , ci la București >

"Să salutăm, deci, cu bucurie , evoluția îmbucurătoare care s-a operat în spirite , în ultima vreme,

să vedem în asta un semn sigur , prevestitor de bine,

pentru închegarea tot mai puternică , pentru conviețuirea tot mai armonioasă

dintre elementul românesc și dintre minoritățile cari trăesc pe teritoriul României Întregite "

[**aplauze ... numai la PNL ! deși fenomenul se datora micului succes al PNȚ**

de a se cartela în alegeri cu o grupare maghiară ! Duca se bucura prea devreme... dar era fair play] IGDuca / 31 aug.'32

Guvern Iuliu Maniu . Legislatura II.Sesiunea ordinară

1.) Împăcare duciști - georgiști ? , 26 oct.'32

(„Dimineața” , 26 oct.'32)

[LD : cât de intransigent , cât de înrăit și cît de nedrept a fost Gh.Brătianu față de Duca !

Cât rău a făcut partidului, țării, familiei , și , implicit, lui Duca !

Câtă ură și câtă patimă ... manipulată și de Carol ... până la trezire !

Dar în istorie nu se lucrează cu „ dacă”]

La o întrunire a familiei Brătianu s-ar fi pus la cale reîntregirea partidului liberal. Ziarul ce publică știrea , spune că s-ar fi hotărât ca PNL să fie condus de un triumvirat **Duca- Gheorghe- Dinu Brătianu** .

Știrea a dat naștere la tot felul de comentarii .Pe cale oficială, a fost desmințită de duciști.

„Mișcarea” a publicat următorul Comunicat : < Ziarele înregistrează din nou versiuni senzaționale cu privire la dorința prietenilor d-lui Duca de a se împăca cu partidul național liberal.Înțelegem desigur cât de explicabilă este această dorință .

În ce ne privește , punctul nostru de vedere este în deajuns de cunoscut.Am afirmat în repetate rânduri că suntem pentru o integrare a forțelor liberale, înlăturând cu hotărâre o conducere care nu reprezintă nici tradiția de demnitate și de patriotism pe care o revendicăm cu mândrie , nici putința de a face față grelelor împrejurări prin care trecem .>

„ Cu toată nota polemică cam excesivă, reese din acest comunicat că cercurile georgiste sunt preocupate de problema reîntregirii partidului.

De altfel, în general, în rândurile liberalilor – fie georgiști fie duciști – a început să se întărească convingerea că atâta vreme cât acele două tabere nu se vor reconcilia ,

va fi greu pentru partid să-și recapete rolul și poziția politică pe care a avut-o în trecut.

Deși comunicatul georgiștilor e atât de agresiv, în lumea politică se știe că frunțașii georgiști sunt convinși că lucrurile trebuie să ducă la această reconciliere și că în caest scop au găsit că e bine să reia , deocamdată... „

2.) Polemică „Mișcarea” – „ Viitorul „

(„Dimineața „ , 29 oct.'32)

”Mișcarea” - foaie care servește pentru exercițiile polemice ale tinerilor răzvrățiți

grupați în jurul d-lui George Brătianu - strecoară în numărul de aseară, o necuviință la adresa „ Dimineții”. Ce spusesem noi ?

Că procesul intentat de către George Brătianu d-lui Duca personal, pentru o acuzație publicată în „Viitorul” , devine prin însăși persoana reclamantului , un proces politic , și în acest caz el nu cade în competența unei instanțe de judecată , ci deadreptul în fața corpului electoral.

Fiindcă , altfel, d.Brătianu ar fi tras înaintea judecății nu pe Duca, ci pe autorul Notiței respective...

D.Brătianu este acela care a refuzat să se bată în duel cu d.Sturdza , pentru un articol publicat în „Mișcarea” ...

/ Tinerii de la „Mișcarea ” se fac că nu pricep și , puținel enervați că nu ne asociem la ieftina șmecherie inventată de dumnealor, ne denunță –vai nouă ! – că acordăm asistență d-lui Duca! Dacă tinerii de la „Mișcarea” cred că pot substitui șolticăria propriuzisă unei discuții propriuzisă, asta ne scutește de a-i mai lua în seamă

Precizare : Ziarul liberal „Glasul Bucovinei” , a afirmat că d-nii George Brătianu și Dinu Brătianu au fost văzuți plimbându-se braț-la-braț prin Cișmigiu

”Viitorul” desminte știrea , considerând-o de domeniul fanteziei .

3.a) Gh.Tătărescu, discurs la mesaj, 22 nov.'32

(DAD, MO 5, șed. din 22nov.'32, p. 29- 38)

[LD : xerox integral ; problematizat și rezumat]

[LD : un Tătărescu sarcastic, insidios, provocator, discutând subiecte „tabu „ , știind că interlocutorul nu poate să răspundă la ele !

O satisfacție răutăcioasă , mușcătoare , că și el, Maniu, s-a înclinat în fața lui Carol !

Că și el se vedește un politician gata la compromis !]

Gh.Tătărescu / nov.'32

▣ Iuliu Maniu

” Un guvern care se bucură de desăvârșita încredere a Coroanei, nu părăsește frânela guvernului fără grave motive.

De ce a plecat d.Vaida așa de timpuriu ; de ce ne-a revenit d.Maniu așa de târziu; cred că sunt întrebări pe care Parlamentul are dreptul și datoria să și le pună. (aplauze la PNL) [în acest moment Maniu intră în incinta Parlamentului ... este întâmpinat cu vii aplauze]

Sunt fericit că în acest moment se așează pe banca ministerială dl primministru Maniu, fiindcă țin să declar că ridicând această întrebare tulburătoare

– de ce a plecat d.Vaida Voevod ? - n-o fac din năzuințe agresive,

față de persoana dlui Maniu. Dimpotrivă , cred că toți, cari ținem la normalizarea vieții noastre politice, trebuie să ne felicităm de hotărârea , de data aceasta așa de rapidă,

a d-lui prim ministru Maniu , de a veni să ia directă conducere a guvernului său.

Să ne felicităm, în primul rând, fiindcă hotărârile dlui Maniu sunt totdeauna dificile ,

și totdeauna precedate de ingenioase și minuțioase cercetări a situațiilor,

și de lungi și de scrupuloase examene de conștiință.

Să ne felicităm, apoi, pentru că de astăzi înainte, dl Maniu nu va mai practica politica misterelor, și

a rezervelor enigmatice, și pentru că ,de astăzi înainte, nu mai constituie

un mare semn de întrebare , care se profilează la orizontul politicii noastre interne.

De astăzi înainte , pelerinii nu vor mai merge la Bădăcin, pentru ca să caute să deslușească

privirile pline de înțeleș ale sfînxului îngropat în nimicurile politicianismului român,

căci d.Maniu , iată, s-a reîntors pe această bancă, lut omnesc, și amestec de duh și de taină,

prezidează la destinele acestui guvern! (aplauze la PNL)

Să ne mai felicităm ,apoi, fiindcă d.Maniu , precum este cunoscut, părăsise arena noastră politică

sub povara a grave aprehensiuni interesând viața noastră constituțională și viața Statului

însăși, și fiindcă d. Maniu făcuse anumite rezerve și precizase anumite condițiuni, [!!!] pentru ca să se întoarcă la locul de răspundere .

De sigur că în clipa în care a depus legiuitul jurământ , toate aceste aprehensiuni s-au evaporat și conștiința d-lui Maniu , este astăzi calmă și netulburată ! [!!!]

Cât privește condițiunile , desigur ele au fost fie acceptate, fie că , poate – cine știe ?! -

în drumul dintre Bădăcini și Sinaia, ele au fost aruncate peste bord,

ca un lest inutil și împovărător, pentru practica puterii ! [!?!]

În orice caz, și într-un fel și într-altul, să ne felicităm că de astăzi înainte , d.Iuliu Maniu ,

nu se va mai putea prezenta în fața țării în atitudinea paladinului care s-a jertfit

pentru idealurile intangibile, și nici într-aceea a profetului ,

al cărui glas a răsunat în pustiul conștiinței generației sale.

”Aparținând unui partid care va face acestui guvern o necruțătoare opoziție, să-mi îngăduiți ,

totuși, dlor, să aduc d-lui Maniu expresiunea unei recunoștințe fără margini ,

pentru marele serviciu pe care l-a făcut politicii românești ,

abandonând o politică de vag și de tenebre,

și practicând o politică pozitivă, în care și-a angajat întreaga răspundere personală !”

Gh.Tătărescu /

▣ Vaida Voevod.

”Prin urmare , vedeți, nu din năzuinți agresive , față de d.Maniu , pun această turburătoare

problemă : de ce a plecat de la locul de președinte al Consiliului d.Vaida –Voevod,

și nici din dorința de a fi agreabil amatorilor de senzațional din această țară ;

dar pentru prestigiul acestui Parlament , și pentru respectul , pe care îl datorăm țării

legale, pe care o reprezentăm astăzi cu toții , oricare ar fi convingerile noastre ,

suntem datori să elucidăm misterul acestei ultime crize ministeriale.

- Aurel Buteanu : Începeți cu declarațiunea d-lui Duca de la 8 iunie 1930

(proteste la PNL-1) [LD: meru șantajul de la Restaurație!]

- Tătărescu : Dlor deputați, ziceam criză ministerială și plină de confuziuni , care are nevoie

să fie definită și lămurită de autorii ei, care are nevoie, mai ales,

să fie definită și lămurită de autorul ei, principal, d.Vaida –Voevod.

D.Vaida –Voevod , cred eu, trebuie să vină în acest Parlament, să se lămurească

și să se explice. Lămuririle și explicațiunile d-sale, date prin conversațiuni particulare și prin presă, nu pot mulțumi pe nimeni. Aceste explicațiuni trebuiesc date aici, în Parlament, fiindcă aceasta o cer și practicile parlamentare și însuș principiul de bază al regimului parlamentar , și o cere și țara întreagă. O cere țara întreagă , fiindcă țara întreagă nu știe până astăzi de ce s-a retras dlui Vaida. Ceea ce știe țara este cu totul altceva ." [.....]

Gh.Tătărescu /

▣ Conflictul Vaida-Titulescu

[LD plictisitoare și speculative toate aceste divagații ale lui Tătărescu. Grijă mare să nu cumva să supere sensibilitatea lui Titulescu ! Politicianism ieftin pe un subiect atât de serios !]_

„ Din ziua de 23 septembrie, zi în care demisionează dlui Titulescu , ministrul nostru la Londra, și până în ceasul în care se urcă pe fotoliul de prezident dl Iuliu Maniu , în fața țării , se desfășoară într-un ritm vertiginos o serie întreagă de situațiuni contradictorii incompreensibile și inexplicabile cari, toate la un loc, formează un foileton cu capitole comice , și cu capitole dramatice , și care se încheie, cu un sfârșit ,pe cât de neașteptat , pe atât de uluitor. În această serie de acte și de situațiuni contradictorii , nu naufragiază numai autoritatea și prestigiul guvernului. Întreaga această criză se desfășoară în fața ochilor străinătății , care, tot timpul acesta, desigur, nu și-a putut stăpâni nici surprinderea , și nici, uneori, compătimirea. Pactul de neagresiune cu Sovietele, importanța și însemnătatea marilor probleme pe care le putea suscita importanța covârșitoare a d-lui Nicolae Titulescu în lumea internațională, toate acestea au făcut ca această criză românească să stea pe primul plan al preocupărilor opiniei publice europene.Și cred că sunt încă vii în mintea dvs. , titlurile gazetelor străine , cari tot timpul acesta s-au ocupat de această criză, vorbind - acesta este titlul - de „ Farsa de la București”

Această întrebare, cine poartă răspunderea unei asemenea situațiuni , se va pune , desigur, cu prilejul dezbaterilor cari vor avea loc în jurul tratativelor cu Sovietele. Pentru astăzi , însă, datori suntem să întrebăm - și întrebarea rămâne întreagă - de ce a plecat d.prim-ministru Vaida –Voevod, și întreg guvernul , din locul de președinte al guvernului ? S-a spus și s-a răspuns că demisiunea aceasta este datorită unui dezacord între d.Titulescu , ministrul la Londra , pe vremea aceea și între d.Vaida și întregul guvern, în jurul pactului de neagresiune, pe care guvernul l-ar fi inițiat pe alte baze decât cele hotărâte cu d.Titulescu .Dar acest dezacord – ca dezacord principial – a fost desmințit și de d.Titulescu și de d.Vaida Voevod, însuși. Țara uluită se întreabă și astăzi - mai ales după primul comunicat dat de către d.Iuliu Maniu , care precizează că în politica externă nu s-a schimbat nimic, și că politica externă , în ce privește pactul de neagresiune cu Sovietele se face pe bazele hotărâte de guvernul precedent – țara se întreabă : dacă nu s-a schimbat nimic, în politica noastră externă, și nici în tratativele cu Sovietele, , de ce a plecat d.Vaida –Voevod, și de ce a intrat în minister d. Nicolae Titulescu ? Sau, dacă s-a schimbat ceva - și eu unul cred că s-a schimbat ceva - atunci, dlor deputați, țara ar fi cerut alceva - ca din minister să nu plece numai d.Vaida –Voevod , să nu fie debarcat numai d.Vaida, ci d.Vaida să plece cu întreg guvernul care a fost părtaș la toate actele sale, și dacă erori au fost, la toate erorile dlui Vaida –Voevod.”

(aplauze la PNL)

Tătărescu /

▣ Guvernul Maniu +Titulescu

De câțeva vreme, de când acest guvern este la cârma țării, tot ce se întâmplă în țara aceasta pare că este o permanentă și continuă sfidare a logicii : Da, când guvernați , sfidați logica ; când legiferați, sfidați logica .Trăim sub dominația capriciilor, a fanteziei și a incoerenței , sub dominația sfidării a tot ce este normal și rațional ,trăim sub dominația absurdului și a paradoxului ! Ce este noul guvern ? Este – cum a declarat și d.Maniu – continuarea guvernului Vaida.

„ De la spatele fotoliului prezidențial , de unde d.Maniu ținea de mână pe d.Vaida-Voevod , sau dacă vreți o expresiune mai parlamentară , de unde exercita acțiunea tutelară asupra dlui Vaida –Voevod, d.Maniu apare pe primul plan și ia directă răspundere a guvernului său. Structura guvernului nou este aceeași, cu aceeași echipă de lucru, cu mici modificări care nu au

nici o importanță. O notă nouă reprezintă în guvern prezența dlui Nicolae Titulescu.
Tătărescu / ,32

▣ Nicolae Titulescu

[LD : am mai spus-o și o repet : dorința lui Titulescu de a juca un rol-cheie în guvernarea României, a fost mistuitoare; ea i-a dominat actele de moft și șantaj ; ea a provocat câteva crize de guvern inutile ; ea va încuraja , direct și indirect, la Carol, tendința guvernării cu garnituri „ de personalități” ... și tot ea îi va aduce, finalmente, dizgrația...]

D.Nicolae Titulescu intră în guvern aducând, în primul rând, imensul său capitol de competență , o înrăurire unică, un prestigiu covârșitor în lumea internațională , și intră mai ales încărcat de recunoștința noastră a tuturor , pentru imensele servicii pe care le-a adus țării în atâtea lupte, în care s-au dezbătut interesele și s-au jucat destinele ei.

De cât, d.Nicolae Titulescu intră în acest guvern ca funcționar - a declarat-o - un funcționar superior care conduce un departament , un tehnician .În această guvern , situațiunea d-sale este specială.În această guvern , d.Titulescu nu reprezintă o personalitate politică ; în această guvern, d.Titulescu nu este om politic ;[...] pe acea bancă ministerială există un colț care beneficiază de privilegiile exteriorității politice , (**aplauze la PNL**)

- Titulescu : Concepția d-voastră !
- **Tătărescu** : Pe departamentul pe care-l conduce, flutură, din p.d.v.politic, un pavilion neutral.
- Titulescu : Așa ar trebui să fie sub toate guvernele ! (**aplauze**)
- **Tătărescu** : Luăm act .
- **Pompiliu Ioanițescu** : Așa a fost și în guvernul Ionel Brătianu ?
- **Tătărescu** : Nu știu ce a fost ieri ; constat cece este astăzi.

Am luat act de această situațiune specială și răspund :

cu guvernul înțelegem să ne războim, cu d.Nicolae Titulescu , nu ;

iar când vom trage asupra băncii ministeriale, vom căuta să-l ferim de focurile noastre.

- Titulescu : Vă rog, nu vă cer această indulgență !
- **Tătărescu** : Dacă însă totuși câteva din loviturile noastre , vor cădea și asupra pozițiunii ocupate de d.Titulescu, cred, că va avea amabilitatea să atribuie aceasta riscului profesional , și nu unor năzuințe agresive, care nu există, fiindcă noi, d-le ministru de externe, înțelegem să respectăm dreptul ginților și uzanțele internaționale.
- Titulescu : Am înțeles, este omor prin imprudență!(aplauze prelungite , ilaritate, la majoritate)
- **Tătărescu** : Eu unul vă urez viață îndelungată , pentru binele țării.

Tătărescu /'32

▣ Guvernarea Vaida

La venirea la guvern, în fața sa s-au găsit două complexuri de probleme majore , dominante : ordine și economie în finanțele statului ; înviiorarea vieții economice.

Finanțe.

Ați inaugurat o politică , pe care o continuați și astăzi, o politică de expediente și improvizări.

Ca să țineți zilele Statului, ați început prin a pune mâna mai întâi pe un stoc metalic, care se găsea în pivnițele Băncii Naționale ; ați deschis un credit sui-generis în străinătate , un credit blocat, și după aceea trăiți până astăzi din expediente , așa încât întrebarea : cu ce plătim funcționarii și cu ce plătim pensionarii , răsună și astăzi în urechile dvs.,

ca o adevărată obsesiune.

- **Ernest Ene** : A fost rezolvată complet până acum această chestiune.

- **Tătărescu** : Nicăeri o măsură organică, nicăeri un plan, nicăeri o măsură de ansamblu.

În ce privește reducerile și economiile , ele au fost timid concepute, și mai timid aplicate.

Nicăeri o hotărâre energică de a tăia excrescențele , inutilitățile și sinecurile ; nicăeri măsuri eroice și pilduitoare , mai ales, care să poată justifica în fața țării noile jertfe pe care le cereți.

Nu mai vorbesc de situația inadmisibilă pe care ați creat-o , din primul moment,

când ați creat un guvern de 23 de membri .(**aplauze la PNL**) Acest păcat inițial , v-a luat orice

autoritate de a mai cere noi jertfe țării, și, din acest p.d.v. , noul guvern este continuarea celui

vechi, fiindcă și astăzi numărul de subsecretari de stat – nu am nimic împotriva lor, dimpotrivă,

am cea mai mare considerație pentru ei personal – dar din p.d.v. politic, numărul lor nu constituie

altceva decât o mare pălmuire a mizeriei și a sărăciei generale (aplauze la PNL)
Prin urmare, dezordine și lipsă de curaj.

Tătărescu /'32

"Acordul" de la Geneva

Expertii străini.

Am crezut, la un moment dat, că veți introna politica dvs financiară ,
într-un plan de ansamblu, când ați mers la Geneva.

D-lor este necesar să ne întrebăm , în acest moment și în acest loc : cum ați mers la Geneva ,
ce ați făcut la Geneva, și cu ce v-ați întors de la Geneva ?

Cum ați mers la Geneva ? Din capul locului vă spun -este o credință personală -
că nu d.voastră erați cei mai calificați , să obțineți o biruință la Geneva .

Nu erați calificați , în primul rând, fiindcă – și aceasta nu poate jigni pe nimeni - încă din timpul
guvernării d-voastră precedente , când treceați fruntariile și tratați cu străinătatea ,
nu știu cum tratați , dar lăsați în urma d-voastră o atmosferă de imponderabil nefavorabil pentru
țara noastră .

- Ernest Ene : Dar obțineam rezultate !

- Voce PNL : Așa rezultate, halal să fie !

- Tătărescu : Rezultatele pe care le-ați obținut dvs. numai fericite pentru țară nu au fost.

Toate contractele, toate împrumuturile, dacă ar fi să le mai discutăm,
ar fi favorabile pentru oricine , dar pentru țara noastră, nu !

- Pompiliu Ioanițescu : Am făcut stabilizarea !

- Tătărescu : Iar în împrejurările de față , nu trebuie să uitați că dvs. erați autorii bugetelor
inflaționiste ale Caselor autonome, autorii atâtor măsuri nechibzuite , autorii atâtor acte de
anarhizare a vieții noastre financiare, pe care însăși experții străini , care au cercetat situația
noastră interioară și financiară, au pus-o în lumină în rapoartele lor . (aplauze la PNL)

Prin urmare, nu dvs. ați fi putut reprezenta țara în această acțiune , care se ducea în fața acestui
for superior al străinătății. Dar așa a voit destinul, așa a voit zarul, așa a fost să fie :

v-ați dus la dvs. la Geneva .Ce ați făcut la Geneva ? Când treceți fruntariile -spuneam –
nu aveți noroc Norocul , de data aceasta , l-au avut dnii Madgearu și Lugosianu, cari,
în momentul în care s-a petrecut la Geneva acel pocinog, acel mare pocinog,
în momentul acela toată opinia publică era ațintită asupra incidentului Londra-București ,
și toată opinia publică a minimalizat importanța tratativilor de la Geneva.

Dar ce comedie s-a jucat pe malurile Lemanelor !

Ca delegații guvernului să trateze un acord, cu reprezentanții Genevei,
ca acest acord să fie aproape parafat , ca el să fie comunicat guvernului și
să fie trâmbițat de acest guvern ca un succes , dătător de cele mai bune nădejdi pentru ziua de
mâine.... și pentru ca , 24 de ore mai târziu, după ce se citesc scrisorile anexe și actele conexe,
acest succes să fie transformat imediat într-o mare înfrângere ,

și pentru ca acest ordin transmis delegaților săi de la Geneva , să fie transformat imediat ,
în interviurile făcute de d-nii Madgearu și Lugosianu , împotriva guvernului de la București și
de la Geneva , să se dea lecții guvernului de la București ,

de înțelepciune și de cuminenie !

D-lor, asemenea fapte ilariante nu se pot petrece decât sub guvernarea PNȚ !(aplauze la PNL-1)

Cu ce v-ați întors de la Geneva ? Până astăzi nu știm încă nimic ; așteptăm lămuririle necesare .

Le vom avea ? Nu știm .Ceea ce știm însă, pentru moment este că

delegații noștri de la Geneva s-au înapoiat cu o amenințare nouă : control străin !

Că acest control străin este păgubitor intereselor statului ,

că el este incompatibil cu demnitatea și cu prestigiul statului nostru ,

nu o știu decât după atitudinea luată de către guvernul dlui Vaida –Voevod,

care a respins cererea dlor Madgearu și Lugosianu ca să parafeze acordul de la Geneva.

Nici până azi nu știm care p.d.v. a triumfat ! Ceea ce putem spune de pe acum este că ...

"niciodată țara nu va putea accepta un asemenea control străin". (aplauze la PNL-1)

Cred că în această privință nu poate să fie vorba de concepție de partid.

Sunt noțiuni care depășesc hotarele partidelor și independența noastră economică și

independența noastră financiară , și prestigiul și demnitatea statului, depășesc granițele de partid.

Nu știu prin urmare ce vor face celelate partide , dar în ce ne privește pe noi ,

e bine să luați act : colaborare cu Geneva, cât de largă , cât de strânsă, da. Controlul tutelar , niciodată." (**aplauze la PNL-1, PȚ-Lupu, PRT-Iunian**)

Iată punctul nostru de vedere , fiindcă, dlor, noi nu înțelegem să plătim greșelile și ușurințele guvernului Vaida-Voevod. Greșala dvs inițială este că v-ați dus la Geneva , înainte ca să executați în țară politica Genevei. Înainte ca să vă duceți șla Geneva trebuia să dezanarhizați finanțele statului, să rectificați bugetul, să desființați Casele Autonome, să îndepărtați sinecurile și inutilitățile, să fi făcut întreagă această operă de epurare și de dezanarhizare a finanțelor statului .

În loc de aceasta , ce ați făcut ? V-ați grăbit să aduceți experți. Ce erau să constate experții ? O țară în haos, o țară în anarhie și o țară în faliment. (**aplauze la PNL, proteste la PNȚ**)

Experții au mai găsit și un guvern în haos, cu lipsă de orientare, de unitate de concepțiune...

Câți miniștrii, atâtea planuri de refacere a țării ! Iată ce au constata experții !

Și după asemenea constatări, urmate de rapoarte, v-ați dus să cersii ajutorul Genevei...

Cum să nu vi se pună tutela și control străin !?

[Tătărescu /'32](#)

▣ **Conversiunea**

PNL a declarat la Conversiunea Argetoianu că este o lege haotică, imperfectă, inoperantă, inaplicabilă...

- **Nichifor Robu** : anul trecut vă bateați pe paternitatea ei, și anul acesta vă lepădați toți de ea !

- **Tătărescu** : ...adăugasem că viitorul guvern va trebui să amendeze legea, să o modifice, să-i găsească sursă de finanțare. În loc de asta , guvernul Vaida , după două luni de proiecte ... , comitete și subcomitete... a ajuns la soluția temporizării, amânării legii !

Iar prin amendamentele făcute, a mutilat și mai mult legea .

- **GI Dunka** : Dle Tătărescu ! dar dvs , totuși , ați votat legea Argetoianu ! Apoi...

- **Pomp. Ioanițescu** : PNL a urmărit pe toate căile legale să declare legea neconstituțională .

- **Tătărescu** : Ați declarat o chestiune care trebuie elucidată . Să declare cineva dacă Înalta Curte de Casație , în decizia ei, a ținut socoteala de interesele Creditului Rural...

- **Pomp. Ioanițescu** : Nu deplasați chestiunea !

- **Vasilescu –Nottara** : Noi am constatat numai că PNL a votat legea în Parlament, și a atacat-o la Curtea de Casație, ca neconstituțională !

- **Al. Aciu** : Dl Brătianu a fost singurul om sincer dintre dvs. , a fost totdeauna împotriva Conversiunii !

CIC Brătianu (intervenție în discurs , 22 nov. '32)

▣ **Creditul Funciar Rural**

▣ **Conversiunea.**

Nu vrea să domnească nici un echivoc. Totdeauna a fost contra echivocurilor .

„ Eu am fost totdeauna pentru legea conversiunii. Sunt cel dintâiu care am propus-o , sunt cel care am susținut-o în mod practic, și în mod absolut dezinteresat, nu în interes de partid.

Întotdeauna am despărțit partidul de instituția Creditului Funciar Rural.

Absolut totdeauna. Niciodată nu am adus chestiunea Creditului Rural, nu numai în dezbaterile parlamentului, când i se făcea o nedreptate flagrantă, căutându-se să fie distrus printr-o lege , dar nici în forurile interioare ale partidului.

Toți cei care sunt în Partidul Liberal pot să spună dacă vreodată am adus chestiunea Creditului în conciliabilele și sfaturile noastre. ” (**întreruperi la PNȚ**)

Deasupra chestiunii acestei instituții , oricât de interesantă ar fi ea pentru economia noastră națională , este interesul general al țării ca această lege să fie votată.

Însă această lege trebuia amendată, trebuia îndreptată, trebuia făcută aplicabilă.

Eu nu pot să admit, cum a admis dl Ioanițescu, împreună cu dl Rădulescu , când au venit în fața Curții de Casație,

că această Curte nu are dreptul să se pronunțe asupra constituționalității legii...

- **Pomp.Ioanițescu** : Inexact...
- **CICBrătianu** : A spus-o dl Rădulescu.Există această declarație în stenogramă. Pentru ca să intimideze Curtea de Casație, d-lor au făcut acolo o declarațiune , care a fost de cel mai rău efect, și care a arătat mentalitatea oamenilor trimiși să reprezinte statul înaintea Curții de Casație .(**aplauze la PNL, proteste la PNTJ**) Am mers și mai departe : am dat soluțiunile pentru ca legea conversiunii să nu distrugă creditul țării. Toate soluțiunile noastre au fost lăsate la o parte. Nu a domnit , în elaborarea legii , decât demagogia și interesele speciale ale fiecăruia. (**proteste la PNTJ**)
- **Pomp.Ioanițescu** : Nu pot tolera ca d.Brătianu să spuie că eu am contestat dreptul Curții de Casație ! eu sunt unul care , acum 20 de ani, am susținut dreptul Curții de a pipăi constituționalitatea legilor... „ Dar, în partea politică, este știut , oricât ați lupta să separați Creditul de partid, Creditul Funciar Rural este al partidului” (**aplauze la PNTJ**)
- **Tătărescu** : Înalta Curte de Casație a declarat neconstituțională legea conversiunii, în principiile ei de bază. De ce nu ați modificat această lege în sensul cerut de ea ? De ce nu ați găsit soluția practică pentru a da acestei legi finanțarea fără de care nu poate fi aplicabilă ? Aceasta este răspunderea dvs. (**aplauze la PNL**)
- **M.Popovici** (ministrul justiției) : Înalta Curte de Casație nu s-a pronunțat decât de 3 zile, mai ai puțină răbdare !
- **Tătărescu** : Oricare ar fi considerentele reținute de Î.C.C , principiile de bază ale conversiunii sunt spulberate și năruite.
- **M.Popovici** : Le-am votat cu toții !
- **Tătărescu** : Noi v-am atras atențiunea că trebuie amendată legea...găsită finanțarea ..
- **IGDuca** :... nu noi suntem aceia care am declarat că legea conversiunii este inaplicabilă; noi avem meritul, și-l revendicăm, că am spus cinstit țării , în momentul votării , și că am dat un vot condițional.(**exclamări la PNTJ**) Citiți declarația din M.O. Dvs ați participat la lege, ați lucrat la fiecare amendament ... odată ajunși la guvernare... ați venit cu modificarea ei...
- **G.Ștefănescu –Goiceanu** (PȚ-Lupu) : În ce privește preciziunea dlui Duca, el are informația că votul PNL a fost condiționat de art. 54 din lege , care privea Creditul Rural.
- **IGDuca** : Este o infamie !
- **Goiceanu** : Știm mai mult de atât ! La art.54 , Duca ar fi intervenit pe lângă Lupu, ca Goiceanu să se potolească ...
- **IGDuca** : este o infamie !
- **Șt.Cicio –Pop** : îi atrage atenția că „ infamie” este cuvânt neparlamentar !
- **IGDuca** : cît privește intervenția pe lângă Lupu , el nu neagă că i-a spus acestuia că nu putea să fie părtaș la distrugerea unei instituții economice naționale care avea aproape 60 de ani activitate rodnică pentru țară.[...] Privind legea, PNL a combătut formulele d-lui Argetoianu, pe care le-a socotit nepractice și inoperabile. PNL a fost cinstit , făcând acea declarație.Pe când PNTJ a votat-o , i-a cântat osanale. Echivocul și totala contradicție este la PNTJ !

Lupu

▣ Procesul Conversiunii

▣ Înalta Curte de Casație

/ Nu-și aduce aminte când Duca i-a spus acele cuvinte privind Creditul Rural...

dar între Goiceanu și Duca, el crede pe primul ! Când s-a votat legea, el a spus liberalilor că votează „de frică” și din „calcul electoral” . ”Nu este nici o dezonoare pentru PNL , dacă el socotește că legea aceasta a conversiunii , omoară creditul.

Ceea ce este dezonorant, este că, deși crede că omoară creditul, o votează totuși și el, alături de toți ceilalți.” Oamenii nu pot fi amăgiți ca înainte de război !

Și ultimul cefitean și-a dat seama că respingerea legii de către Curtea de Casație,

În urma procesului înaintat ... este opera PNL . Numai că , prin asta, PNL a salvat creditul , dar "a omorât" partidul !

A rămas cu cei 60.000 creditori, dar are contra sa 18 milioane de debitori .

/ Cât privește procesul de la Înalta Curte de Casație, guvernul ar trebui să facă o cercetare.

„Noi, dlor, nu avem tabu, noi nu ne închinăm în fața nimănui, decât înaintea adevărului și al dreptății .Întreb pe acest guvern , și în mod special ministrul de Justiție, să-mi spună dacă este adevărată informația [...] că în momentul când avea să se judece acest proces, cei 6 judecători ai Înaltei Curți ,care erau debitori, au avut decența și delicateța sufletească [...] să se retragă și au rămas doar judecătorii care n-au avut decența , care n-au avut delicateța sufletească ca, fiind creditori, să dea o decizie împotriva debitorilor.

(**aplauze la PȚ, proteste la PNL**) Invită guvernul să cerceteze chestiunea pentru a se restabili încrederea în justiție. (**dr.Lupu părăsește incinta**)

- **Ed.Mirto** (ministr.Lucrări publice) : dacă dr.Lupu a părăsit incinta, înseamnă că nu vrea răspuns !

- **Eft.Gherman** : Guvernul este dator un răspuns ! dr.Lupu a vorbit pentru Cameră !

- **Gh.Tătărescu** : reaffirmă afirmațiile lui Brătianu și Duca , că la PNL nu s-au discutat probleme de interes personal. „Interesele băncilor trebuiesc apărute de aceia care le conduc.

Este dreptul lor.Nu putem să facem o categorie specială de cetățeni în această țară , cari să nu beneficieze de drepturile conferite de lege. Dar, iarăși, nu cred să existe un singur prieten politic, care să fi admis imixtiunea instituțiilor bancare în discuțiile partidului nostru.”

... Dacă dr Lupu ar fi fost director de bancă, ce ar fi făcut !? Nu ar fi apărut o instituție care funcționează de 59 de ani !?

- **dr.Lupu** : [**reântors !**] :De ce ați votat-o ?

- **Tătărescu** : Am votat principiile .De aceea credem că suntem adevărații autori ai conversiunii.Am susținut, însă, că și creditul trebuie apărut , mai ales creditul țărănesc.

Și PNTJ a susținut interesele creditului, mai ales al băncilor populare, care astăzi sunt distruse.Dacă în locul Creditului Rural , ar fi înaintat proces o bancă populară..

ce ar fi spus dr Lupu ? De ce vrea să facî din această coincidență , o chestiune politică !?

”Țin să declar că Partidul Liberal - dacă guvernul acesta nu va veni cu o lege de modificare , pentru ca o lege de asanre agricolă să fie imediat aplicată – PNL își ia obligația , ca cel dintâi act de guvernământ pe care-l va face mâine, să fie făurirea și votarea unei asemenea legi.”

(**aplauze la PNL**)

Tătărescu /'32

▣ Agricultura

PNTJ are înscris în programul său , pe primul plan, agricultura.Virgil Madgearu a participat la Conferința de la Stressa.El a uitat să spună rezultatele obținute.

Nu am obținut nici un rezultat practic.

▣ Legislație „electorală”.

În schimb, ați votat în sesiunea extraordinară câteva legi modificatoare , legi cu caracter electoral, izvorâte din dorințele cluburilor și organizațiilor PNTJ : modificarea legii plantării viilor ; a legii drumurilor ; legea administrativă ; amânarea votării bugetului .

” Ați aplicat și aici principiile dvs.diriguitoare în materie de guvernare : amânare, temporizare, agravare.< Nu fă astăzi , ceea ce altul poate face în locul tău, mâine > , iată-vă deviza !”

Politică de preocupări mărunte, de agentură electorală...

Tătărescu / ,32

▣ PNTJ

▣ PRȚ- Gr.Iunian

Toate acestea au declanșat începutul de criză internă în PNTJ, care se zbate în tendințe contrare , care se neutralizează : majoritatea este subminată de curente divergente .

Din guvern pleacă d.Vaida ; din partid, se răzleşesc prieteni, șefi, grupări întregi ;

alții stau pe bănci , cu pumnii încleștați. „ Vă părăsesc prietenii și, ceea ce este mai grav, vă părăsesc șefii .Și nu vă părăsesc pentru motive personale, sau pentru ambiții nejustificate ori malade, ci vă părăsesc toți pentru divergențe de principii , vă părăsesc pentrucă v-ați trădat programul și ideologia PNȚ”

Autorii acestor dezertări, nu evită să dea în vileag unele lucruri rămase până astăzi neclare .

Colegul din Gorj, Grigore Iunian, într-un acces de sinceră violență,

„a tras draperiile grele, care separau țara de scena unde marii conducători ai PNȚ sunt considerați că luptă pentru democrație și pentru binele obștesc

Vai, dlor deputați, câte lucruri surprinzătoare am putut vedea numai în câteva clipe de indiscrețiune și ce lumină crudă cade asupra unora dintre conducătorii PNȚ

și cât de triști apar ei , când li s-a luat de pe obraz pojghița democrației,

a libertății și al altor mixtiuni , cu care au apărut până acum , fardați în fața maselor!

Cât de falși răsună astăzi la lumina destăinuirilor d-lui Iunian declarația făcută pe vremuri pentru libertățile publice; cât de falș , mai ales, răsună declarațiile pentru libertățile publice;

cât de falș , mai ales, răsună declarațiile pentru libertatea presei , după ce d.Iunian a arătat că celbrul proiect de gătuire a acestei libertăți a fost făcut din îndemnul însuș al domnului Maniu și al colegilor săi de pe banca ministerială ! Și, în acelaș timp, cât de interesanți , dar , în același timp,

cât de inestetici - o spun aceasta și pentru d.ministru Popovici – apăreți astăzi ,

când vă lepădați de acest proiect , așa cum se leapădă unii părinți de fructul turpitudinii și al

păcatului „! (**aplauze la PNL**)

Țara se simte guvernată de un regim lipsit de unitate de acțiune și de omogenitate ;

de un regim unde un antagonism organic devine din ce în ce mai vizibil,

antagonismul dintre cele două ramuri, care constituie partidul d-voastră :

ramura ardeleană și ramura țărănistă.

Frământările și disensiunile dovedesc că nu suntem în fața unui singur partid,

ci a două partide. Fuziunea de acum 6 ani este încă o chestiune de viitor...

- **M.Popovici** : Dle Tătărescu, astfel de intrigi , nu mai prind astăzi...

[Tătărescu / ,32](#)

▣ PNL

Se poate întâmpla ca din trunchiul PNL să se desprindă crengi .Ceea ce interesează nu este creanga care a căzut, ceea ce interesează sănătatea și vigoarea trunchiului care a rămas.”

(**aplauze, strigăte de bravo, la PNL-1**) La noi, unitate , disciplină, tărie; la dvs.[PNȚ] :

confuziune, anarhie, slăbiciune.Iată deosebirea ! (**aplauze, strigăte de bravo, la PNL-1**)

[Tătărescu / ,32](#)

▣ Mesajul Guvernului PNȚ

Nu este un gest inteligent de a mă ocupa de destrămările și de certurile dvs.

Dar ele privesc țara întreagă, când împiedică și paralizează guvernarea.

Nu vă puteți împlini misiunea și grație acestor certuri și acestor disensiuni.

Conversiunea, politica de zig-zag în tratativele cu Sovietele, tratativele de la Geneva,

se datoresc lipsei de unitate, de coeziune.

Și acum, având pe d.Vaida-Voevod la Valea Seacă , unde, de sigur, își meditează răzburarea,

și pe d. Grigore Iunian la Tg.Jiu,unde și-a instalat un amvon permanent,

de unde vă anatimizează permanent, dvs. veniți cu candoare și, iertați-mă, și cu mult curaj,

să trântiți la această tribună , în fața Parlamentului și a țării,

un Mesaj cu 50 de proiecte de legi !

Mesajul acesta va rămâne un mesaj de pomină ! Nu știi dacă te găsești în fașa unui mesaj sau în fața unei table de materii al unui tratat de economie politică, dublat de un tratat de finanțe.

Nu știi dacă ești în fața unui mesaj de sesiune ordinară, sau în fața unei Adunări Naționale .

Toate bazele statului sunt atăcate și schimbate ;

toate legile de organizare , schimbate sau înlocuite .

Norocul acestei țări este că tot acest ciclon de distrugere nu este decât pe hârtie , și că nimeni, dar absolut nimeni, nu ia în serios acest acut acces de legiferomanie . Erați ieri tari, și nu ați soluționat nimic, sunteți astăzi în agonie și vreți să soluționați tot ! Cum vreți să vă ia țara în serios ? (**aplauze la PNL**)

- **M.Popovici** : Dle Tătărescu, nu vezi că până și partizanii d-tale râd ? Constat numai faptul.

- **Tătărescu** : Dle ministru, la noi râd, dar când văd că sunt surâsuri și zâmbete pe băncile dvs., care se adresează dvs nu mie, e situația mult mai gravă.[...]

feriți-vă de zâmbetele care vă vin din rândurile acelea (de la majoritate)

Tătărescu / nov'32

▣ **Politica externă**

[**LD** : după opinia mea, **Tătărescu este printre primii care , în mod serios, atrage atenția asupra crizei de alianțe, a pericolului iminent revizionist, a pericolului revanșismului italo-german, și a pericolului de izolare a României , pe plan extern.**

Și asta , în 1932, înainte de venirea lui Hitler la putere !]

„ Ne place să afirmăm că orizontul internațional se întunecă și că amenințări din ce în ce mai serioase se adună , amenințând pacea lumii. Toate aceste afirmări , care tind să devină banale, se rezimă pe temeuri de adevăr și realitate.

„Ultimele evenimente din Germania , care par că vor reinstala acolo forțele agresive , care au declanșat războiul mondial, discursurile din ce în ce mai războinice și mai numeroase, al căror ecou ne vine de la Roma, mișcările de revizuire împotriva tratatelor și acele de neputință - sau, dacă nu este bine să vorbim de neputință , în orice caz de oboseală intermitentă pe care le vădește Societatea Națiunilor , torpilată în fiecare zi de actele acelor state , care văd în această instituție un obstacol în fața năzuințelor lor - toate aceste fapte și simptome ar trebui să trezească simțământul de răspundere al nostru, al tuturor.

„ Edificiul tratatelor începe să se clatine și mișcările de revizuire a acestor tratate au ieșit din faza curentelor de agitație de opinie și s-au transformat în programe de înfăptuire oficială. Opinia publică din Italia , astăzi, este pentru revizuirea tratatelor ; Statele Unite nu mai sunt contra ; în Anglia, pare că opinia publică este în căutarea unui preț pentru a zice un da timid ; numai Franța rezistă eroic pe poziția tratatelor de pace. Nu mai vorbesc de declarațiile multora din șefii de guvern a acestor state , care nu ezită să proclame fături acțiunea pentru sfărâmarea sau înlocuirea tratatelor.

„Care este situația noastră în mijlocul acestor transformări și frământări ? Oricare ar fi convingerile noastre , cred că suntem cu toții de acord să constatăm că , printre țările care sunt amenințate astăzi de revizuirea tratatelor , situația cea mai primejdioasă este a țării noastre ,

pentru că suntem în fața unei îndoite sau întreite amenințări.

Inutil să mai stăruiesc asupra caracterului acestor amenințări . Suntem cu toții conștienți și de gravitatea ei, și de caracterul ei iminent, și atunci datoria noastră a tuturor este să ne întrebăm :care sunt mijloacele de a face față amenințărilor zilei de mâine ?

Cred că suntem cu toții de acord să spunem decât două:

întărirea armatei noastre și întărirea și menținerea alianțelor noastre .

Despre armată, va vorbi Duca, într-o ședință viitoare .

Despre alianțe, dorește să vorbească și el, deoarece vrea să dea în vileag

încă un rezultat negativ al politicii PNȚ , atât sub guvern Vaida , cât și a guvernului Maniu.

Menținerea și întărirea alianțelor , este trecută în toate Mesajele , de la Unire și până azi, constituind un punct de program național , nu de program de partid.

Această întărire nu se obține, însă, numai cu sporirea pecetiilor din josul tratatelor de pace, cu prilejul înnoirii lor ; nici cu prilejul diferitelor festivități oficiale care se produc periodic ;

”Menținerea și întărirea alianțelor noastre se face prin trecerea alianțelor în sufletul popoarelor aliate. Să ne simțim aliați, nu numai să fim aliați.

Atâta vreme cât textele alianțelor noastre nu trec din cancelariile ministerelor în conștiința maselor, atâta vreme aceste texte nu rămân decât texte moarte și alianțele rămân formale –

o iluzie mai mult în vreme de pace și o tragică decepție în vreme de criză și de primejdie.”

Ce a făcut guvernul PNȚ , în această direcție ? Opinia publică are intuiția că ultimile greșeli ale guv.Vaida și politica în zig-zag dusă de acest guvern...

- **Grig.Gafencu** : Îmi dați voie să vă întreb ?

- **Tătărescu** : Cel puțin să mă fi lăsat să termin fraza !

- **Gafencu** : Până în ultima zi a guvernului Vaida-Voevod, alianța și acțiunea comună a aliaților noștri au fost desăvârșite.Sunt convins că guvernul actual – dacă dvs. faceți aluzie la o aparentă slăbire care are loc azi – prin foarte puțină abilitate va reuși să întărească aceste alianțe. Țin însă să stabilesc aci că alianțele noastre le-am moștenit noi de la guvernul trecut , mai ales în chestiunea pactului rusesc, au lăsat foarte mult de dorit.

A fost nevoie de toate străduințele noastre ca să închegăm din nou , în ultimele clipe ale negocierilor cu Rusia, la Geneva, o alianță desăvârșită între noi și aliații noștri.

Aliații noștri, atât Franța cât și Polonia, au luptat într-un spirit de perfectă solidaritate cu noi, apărând cauza românească, tezele și formulele românești.

De aceea, atacul pe care l-ați adus d-voastră guvernului Vaida, că a slăbit spiritul sau acțiunea comună a aliaților noștri , este, cred, profund greșit .

- **Tătărescu** : Eu mă refer la cu totul altceva .Căci, dle Gafencu, puțin importă schimbul de note diplomatice și de scrisori, în care expresiunile se dărmuesc în doze farmaceutice cu subînțelesuri și adausuri misterioase. Puțin importă pasele diplomatice între cancelariile diferitelor ministere. Ceea ce importă în asemenea chestiuni , este ceea ce se cristalizează în sufletul maselor.Și orice ași zice, de câtăva vreme, în sufletul maselor noastre s-a furișat gândul otrăvit că alianța noastră cu Polonia a început să se clatine ; că în curând vom aduna de pe jos cioburile acestei alianțe și cu această năruire va începe izolarea noastră.

- **Octavian Goga** : „Nu este tocmai așa !”

- **Grig.Gafencu** : „ Am convingerea că această temă este greșită și că d. ministru de externe va vorbi de aceasta mâine”

- **Tătărescu** : Această concluziune este cu atât mai ușor acceptată și este oarecum pregătită de atmosfera întregă de decepțiuni și de nenorociri, create în jurul tuturor problemelor noastre vitale, de greșelile ultimilor conducători ai țării.

Trebuie să fim de acord că trăim o atmosferă de înfrângere generală,

o atmosferă în care vedem posibile toate catastrofele,

o atmosferă în care eleanul poporului pare că este sfărâmat,

iar energiile obosite nu pot sau nu vor să mai reacționeze.

Într-o asemenea atmosferă s-a cristalizat gândul acesta al poporului nostru,

că în bătălia diplomatică , care a început încă de pe vremea guvernului Iorga-Aargetoianu

și care se isprăvește astăzi sub egida guvernului Maniu ,

noi nu ne-am atins nici unul din țelurile noastre diplomatice ,

pe când Sovietele au realizat toate țelurile lor. Iată ce este în sufletul poporului nostru.

Dlor deputați, cu această criză de neîncredere în puterea alianțelor noastre ,

și nu criza de alianță - și de aceea mulțumesc dlui Gafencu că mi-a dat prilejul să rectific dacă

am făcut o inadvertență , să precizez dacă nu am fost înțeleș - prin urmare, cu prilejul acesta

trebuie să constatăm că cu această criză de neîncredere în alianțele noastre ,

se închide ciclul unei întregi politici , inaugurate de d.Luliu Maniu

încă de acum patru ani .

Tătărescu / nov.'32

▣ „Ciclul” Maniu

Ciclul acesta - și este bine să vorbim de el în pragul dezbaterilor la Mesaj -

ciclul acesta se încheie astăzi.V-ați îndeplinit misiunea. Putem , din punctul acesta de vedere culminant al tuturor nevoilor și dezastrelor noastre , să privim în urmă pentru a-l rezuma.

Sunt patru ani de când am plecat de la guvern și de când **Vintilă Brătianu** ,

care avea intuiția marilor dificultăți cari trebuiau să se abată asupra țării ,

a propus Înaltei Regenței un guvern național.

DI. Iuliu Maniu a răspuns mândru și solemn :

< avem soluții pentru toate problemele

și ne luăm în fața țării toată răspunderea. >

- CCGiurescu : Aceeași propunere a făcut-o d.Titulescu acum un an.De ce nu ați primit-o ?
- Tătărescu : La timp, vom vorbi și de acea propunere , deocamdată vorbesc cu adversarii din față, nu cu cei din dreapta.

D.Manu a spus : < avem soluții pentru toate problemele și ne luăm în fața țării toată răspunderea. >

Efectiv , astăzi, prin urmare, în fața țării aveți toată răspunderea.

Ați venit singuri, ați guvernat în liniște și pace, fiindcă nu v-am făcut nici o agitație și nici o campanie împotriva d.voastră,

ați guvernat în numele principiilor dvs., pe care le considerați mântuitoare ;

ați guvernat în numele programului dvs., pe care îl decretați în vremea aceea salvator ;

ați guvernat pentru a înfăptui ideologia național-țărănistă :

democrația integrală , statul țărănesc,promovarea tuturor claselor producătoare

înflorirea tuturor claselor muncitoare ,dreptate și mulțumire pentru toți !"

lată ce era programul dvs.Ce ați înfăptuit din acest program ?

Priviți în jurul dvs. și cercetați situația finanțelor publice , distrugerea creditului public,

priviți instabilitatea și anarhizarea vieții administrative , dezorganizarea serviciilor publice,

luați și cercetați situația tuturor claselor, tuturor profesiunilor, tuturor tagmelor,

pentru ca să constatați și să vă convingeți d-voastră înșivă,

că în acești 4 ani în cari , în afară de interegnul tehnicienilor , ați guvernat fără întrerupere ,

în acești 4 ani s-a năruit și s-a prăbușit tot ce s-a consolidat și s-a durat în această țară. (aplauze

la PNL) Rămăsese un singur lucru nesfârșat. Era prestigiul statului nostru în afară,

și era cercul de fier la alianțelor noastre. Târăncopul a izbit și aici !

Și acum treceți granițele ; luați contact cu toate cercurile de înrăurire ale opiniei publice străine și

ascultați ecoul comentariilor defavorabile , al tuturor încredințării dureroase , cum se ridică în cor

împotriva țării noastre și ascultați cum bate tot mai mult valul desconsiderării și al nencrederii

la hotarele țării noastre ,, (**întreruperi la majoritate**)

lată ce constatăm patru ani de la plecarea noastră de la guvern.

Și acum ne cereți să vă votăm Mesajul, ne cereți un vot de încredere .Pretenție absurdă !

Când guvernul nu are nici încrederea propriei sale majorități, cum puteți să cereți încrederea

Parlamentului și a țării. (aplauze la PNL)

În orice țară cu adevărat regim parlamentar, destrămarea majorității care dă guvernul ,

atrage după sine plecarea guvernului și dizolvarea . În alegerile generale, deabia ați avut

coeficient legal din care a ieșit această majoritate.

Rupți, sfărâmați, ciunțiți, cum vă prezentați în fața Parlamentului , nu mai aveți astăzi nici acest

coeficient ; majoritatea aceasta , astăzi, nu mai are substratul legal și , din acest p.d.v. , guvernul

acesta este un guvern anticonstituțional. (exclamații ironice la PNL, aplauze la PNL)

Iar dvs., care timp de 10 ani ați frământat țara aceasta pentru ceea ce ați numit triumful

principiilor constituționale, dvs v-a hărăzit destinul și această soartă , ca să vă palmuiți singuri,

cu acceptarea unei situațiuni care este în contradicere și cu principiile parlamentare și cu

principiile constituționale ! Dacă dvs acceptați această situațiune, țara nu o acceptă.

În cel mai critic moment de la Unire și până astăzi, țara este guvernată astăzi de un regim care ,

neavând nici inițial majoritatea încrederii maselor, este astăzi un regim în descompunere ,

și care constituie un adevărat regim de uzurpare și silnicie !

De aceea, drept răspuns la proiectul la Mesaj, noi vă strigăm : plecați !

E singurul serviciu pe care puteți să-l mai faceți Coroanei, e singurul serviciu pe care mai puteți

să-l faceți țării ! (**Vii aplauze , strigăte de bravo , la PNL**)

Gh.Tătărescu / 22 nov.'32

3 b) IGDuca ,

(DAD, MO 6, 23 nov.'33, fișă)

Acest Pact, în forma în care s-a prezentat , nu trebuie semnat .

De anul trecut el a declarat că este pentru semnare , **cu condiția sine qua non** ca acest pact să nu slăbească prin nimic situația pe care România o are pe baza Pactului Kellogg. A scris asta și în "Viitorul " din 1 ian.1932, într-un interviu. Sigur, pe lângă Pactul Kellogg , ar fi bună semnarea încă a unui tratat.

Dacă această " partidă diplomatică " ar fi fost bine jucată, pactul s-ar fi putut semna .
Constată eșecul a trei guverne românești ,
care nu au știut să apere cum trebuie interesele României .

----- IGDuca / 23 nov.'32 -----

4.) Ștefan C.Ioan (PNL-1) , la

5.) Eugen Titeanu (PNL-1) discurs la mesaj, 16 dec.'32

(DAD, MO 20, 16 dec.'32, p. 437-439)

[LD : xerox incomplet .Vezi și completează cu fișele de mână .
Se simte pana de gazetar polemist a lui Titeanu.Dar , în ceea ce spune, are dreptate.
Surprinde cel mai exact și mai plastic mentalitatea obstrucționistă a politicianilor ardeleni,
izvorâtă din politicile practicate față de Viena și Budapesta]

▣ Situația din PNȚ

̄ După discursul atât de caustic și cu o dialectică atât de strânsă a dlui Iunian,
după destăinuirile atât de impresionante asupra aceea ce a fost fuziunea național-țărănistă, după documentul până astăzi necunoscut : scrisoarea d-lui Maniu,
după întreaga sa atitudine la tribună, am înțeles ce înseamnă următoarele rânduri din Răspunsul la Mesajul Tronului <Să ne strângem rândurile și să ne încordăm toate puterile .>
(aplauze la PNL-1 și PT)

[Titeanu /](#)

▣ Mesajul Tronului

▣ Răspunsul la Mesaj

̄ „ Între Mesajul Tronului și Răspunsul la Mesaj, ori care cititor atent va stabili în primul rând o distincțiune de ordin literar , o distincțiune care se impune nu numai fiindcă „stilul este omul„ , dar pentru că trădează doi autori.

Mesajul este atât de vast, atât de complex, încât d.Tătărescu a putut să-l compare cu o tablă de materii al unui tratat de economie politică.

Mesajul acesta este mai mult o listă cu subiecte de teze de la Academia Comercială , pe de altă parte, Răspunsul la Mesaj trădează un avânt literar atât de liric, încât fraze ca aceasta <gînd de înflorire și prosperitate a nației Române> aproape că amintește de versul < viitor de aur, țara noastră are.>

[Titeanu / 16 dec.'32](#)

▣ PNȚ în primul deceniu.

̄ În primul rând, trebuie să constatăm că țara aceasta se zbate , cum este și firesc, de la Unire încoace, în anormal. S-au pus atâtea probleme fundamentale, de ordin economic, de ordin social și de ordin național, s-a pus problema fuziunii sufletești și problema sudurii organice a acestei țări, încât este firesc ca perioada primă ,

de la Unire până astăzi, să fie o perioadă de viață politică anormală.
Rămâne însă de văzut dacă PNȚ a contribuit cu ceva la normalizarea vieții acestei țări.
„ Nu voi reaminti politica dvs în ultimii 10 ani ; nu voi reaminti politica de agitație pe care ați făcut-o ; nu voi reaminti vechiul principiu al luptei de clasă ; nu voi reaminti politica dvs regionalistă. Sunt lucruri care s-au judecat de atâtea ori ; sunt lucruri asupra cărora opinia publică s-a pronunțat de atâtea ori verdictul.

„Retragerea în munți”

„ În actualitate, însă, mi-ar fi greu să nu subliniez măcar o reminiscență din ceea ce constituia politica dvs de agitație de pe vremuri , o reminiscență care a rămas și astăzi la baza acțiunii dvs. de partid . Este vorba de ceea ce aș putea numi „ politica retragerii în munți.” Nu este situație politică încordată, nu este situație politică care să vă nemulțumească, fără să nu asistăm la acest spectacol al retragerii în munți.
Este vorba , în primul rând, de frunțașii dvs ardeleni.

Dacă s-ar supăra , de pildă, simpaticul părinte Mann, nu am avea nimic de zis ; dar tocmai pentru stima pe care o purtăm foștilor mari luptători ai românismului din Ardeal, pentru figura unui Iuliu Maniu , pentru figura unui Vaida-Voevod, ne întrebăm dacă este un sistem de normalizare în viața acestei țări , ca la prima încordare politică , să se rupă orice legătură cu Bucureștiul . ca atunci când d.Maniu vine aici, să plece d.Vaida , și ca atunci când nu-i Bădăciunul , să fie Valea Seacă . „ (aplauze la PNL)

Este o metodă care rezumă mai mult o mentalitate , o mentalitate care merge împotriva principiilor de sudură organică a acestui stat.

Se poate ca Bădăciunul să nu fie Valea Seacă , se poate ca latitudinea sau longitudinea geografică să fie alta, dar mă întreb , dacă sensul politic nu rămâne unul și același .

- Voce PNȚ : dl Vaida este în București !

- Titeanu : Dar nu a venit aici și , fără să fiu profet, m-aș hazarda să spun că nici nu va veni .

Și atunci, dlor deputați, când aceasta este metoda, când retragerea în munți și ruperea cu Bucureștiul domină întreaga viață a partidului, sau, mai exact , viața internă a branșei dvs ardeleni este poate momentul să subliniem o atitudine,

și, mai ales, să vă amintesc un adevăr :

India este ceva mai departe decât această Țară Românească.

Cu toate acestea, India nu a suportat decât un singur Mahatma Gandhi.

Dvs faceți inflație și aproape anual vreți să furnizați vieții noastre politice câte un Mahatma Gandhi autohton.

Aceste retrageri în munți s-au făcut cu regizorat , pentru a da importanță gestului :

leri erau scrisorile de demisie de la șefia partidului, erau scrisorile adresate secretarului general,

dlui Madgearu, erau scrisorile adresate președintelui Camerei ;

Astăzi avem inaugurări simbolice de busturi. [.....]

Dvs , cu această metodă de fluturare a unor semne de întrebare ,

a unor simboluri enigmatice peste Ardeal,

creați în organismul acesta românesc o permanentă stare febrilă,

care nu este de natură să întărească unitatea sufletească și unitatea organică ,

care nu este de natură să grăbească procesul de sudură românească „ (aplauze la PNL)

Titeanu / 16 dec.'32

▣ Joaca de-a constituționalismul

Ordinea constituțională este amenințată când onorabilul domn Maniu dădea interview-uri în stil extrem de literar, despre soarta strugurilor și cu preocupări viticole, în ce privește recolta d-sale la Bădăcin ?

Ordinea constituțională este însă salvată când d-sa lua loc pe această bancă !

Ordinea constituțională este grav amenințată atunci când d.Vaida-Voevod este ministru de externe, dar ordinea constituțională este salvată atunci când un funcționar superior insurect răstoarnă pe ministrul de externe și îl trimite la Valea Seacă.

Ordinea constituțională este grav amenințată când d.Gafencu este secretar de stat la Ministerul de externe, dar ordinea constituțională este desigur salvată când d-sa se reîntoarce ca simplu

redactor și polemist la cotidianul „Argus” . Alte deosebiri ne-ar fi greu să deslușim .
Deunăzi , în „Dreptatea” se sărbătorea înființarea a ceea ce eu, pe vremuri, într-o campanie de
presă , am numit „ Ceka din strada Dionisie Lupu” [lipsă xerox]
Eug.Titeanu / 16 dec.'32

▣ Statul țărănesc

Este vechea dvs "formulă de agitație" , reluarea "luptei de clasă " ,
concepția dvs "complet greșită " ;
Din această formulare , derivă " sectarismul " , "fanatismul " , împotriva orașelor
și a industriei , care , în concepția PNȚ < este sinteza posibilităților burgheze >
< Război industriei ! > - asta vă caracterizează .
Ori industria este necesară atât pentru progresul agriculturii , pentru apărarea națională,
pentru a înghiți surplusul brațelor de muncă, pentru reabilitarea finanțelor .
Cu ce s-a soldat războiul PNȚ contra industriei ? :
Cu acele comenzi în străinătate (peste 10 miliarde !)
care au paralizat industria națională ! Cu șomajul endemic !
"Astfel, de dragul unei "formule literare , a unei "farse demagogice " ,
PNȚ a înfăptuit o greșeală condamnabilă "
"Doctrinile, oricât de frumoase, nu pot avea decât
valoarea oamenilor pe care le reprezintă."
Virgil Madgearu ? -secretarul general al PNȚ , "dictatorul " dvs economic,
"autorul " dezastrului financiar, probează lipsa lui de perspicacitate "

Eug.Titeanu / 16 dec.'32

6.) G.Ștefănescu-Goiceanu , discurs la mesaj, 15-16 dec.'32

// statul liberal // doctrina liberală // PNL //

Intervenții : Victor Iamandi, Eug.Titeanu, D.Purcăreanu .

Adu de la fișier PȚ-Lupu

7.) Comunicate, circulări, ședințe PNL

▣ Ședința Delegației Permanente PNL // demisia gov.Maniu // , 18 ian.'33

(BCS, Saint Georges, Pach.XLI, d.25)

/ Șed este prezidată de IG Duca .Prezintă situația politică după demisia lui Iuliu Maniu.

/ Precizează acțiunile parlamentare și extraparlamentare , în vederea răsturnării guvernului .

/ În acest sens este dat și un Comunicat de presă.

▣ Circulară PNL, secretar-gral G.Tătărescu, 18 ian.'32

(BCS , Saint Georges, P.CCII , ds.2)

Cercurile de studii ale PNL au luat inițiativa de a organiza lui Duca o agapă omagială ,
la care vor participa și toți șefii de organizație. București, 27 ianuarie, seara .

▣ Circulară (Duca, Tătărescu) , 21 ian.'33

(ibidem)

Pe 27 ian , dimineața, la clubul PNL din București, va fi un Sfat al șefilor de organiz.

8) IG Duca , discurs la Declarația guvernului, //demisia lui Maniu // , 31 ian.'33

(DAD, MO 30. șed. din 31 ian.'33, p. 904-906)

[Este primit cu aplauze prelungite la băncile PNL]

▣ Criză constituțională ?

Dle președinte, dlor deputați, când ne-am despărțit de Sărbători,

pe banca ministerială se afla un guvern prezidat de d. Iuliu Maniu, azi ne găsim în fața unui guvern prezidat de d. Alexandru Vaida –Voevod. Suntem , prin urmare, îndreptățiți să ne întrebăm – și credeți-mă că această întrebare și-o pune o țară întreagă – pentru ce a plecat d. Maniu , de ce a venit d. Vaida ?

S-au invocat motive superioare , de ordin constituțional. Să le examinăm.

Dar înainte de ale examina , țin să fac o declarațiune : în ce privește PNL, el a înțeles în trecut, înțelege și astăzi, va înțelege și în viitor, să stea pe terenul vieții strict constituționale, așa cum această viață constituțională a fost înțeleasă în România, în ultimii 60 de ani. (**aplauze la PNL**) [-----]

Ce însemnează tragicomedia pe care o jucați în momentul de față ?[.....]

Este într-adevăr inadmisibil , cu desăvârșire inadmisibil, ca d. Iuliu Maniu să spună : am plecat de la guvern pentru că s-a pus în fața mea o chestiune constituțională din cele mai grave , și anume de a se ști, da sau nu , dacă guvernul este liber să revoce pe funcționarii statului ; și în același timp, d. Alexandru Vaida - Voevod să vină și să spună : nu e nici o chestie gravă, totul se reduce la o simplă bagatelă, (**aplauze la PNL**)

Este inadmisibil ca d. Iuliu Maniu să spună : nu pot rămâne la guvern pentru că nu pot să fiu complice, ca om, nici ca șeful unui mare partid democratic în România Întregită cu un sistem de guvernare care este în contradicțiune formală cu spiritul și litera Constituției , și ca , în același timp , unul din principalii lui aghiotanți, d. Alexandru Vaida - Voevod să spună : dlor, acesta este un sistem de guvernământ foarte bun, cu care se poate continua , eu sunt cel dintâi gata să-mi asum încrederea.

(**aplauze la PNL**)

Este tot atât de inadmisibil ca d. Mihalache să spună : nu pot rămâne la ministerul de Interne , fiindcă nu pot fi respectat de prefectul de poliție , care nu vrea să asculte de ordinele mele : ori pleacă prefectul, ori plec eu ; iar a doua zi , surzător ca totdeauna , să vină d. Mironescu și să spună : nu, nu avem de ce să exagerăm lucrurile , 15 % amendă asupra lefii ,este suficient pentru a tranșa această gravă criză constituțională.

Și mai inadmisibil este însă ca până la spectacolul acesta – iertați cuvântul – cu drept cuvânt uluitor, aceeași miniștri care astăzi se aliază cu Iuliu Maniu , fiindcă nu pot primi călcarea flagrantă a vieții noastre constituționale, pentru ca , a doua zi, aceiași miniștri, absolut aceiași miniștri, să figureze pe banca ministerială , împreună cu Alexandru Vaida –Voevod, pentru a aplica politica pe care nu au vrut să stea în guvernul Maniu (**aplauze la PNL**)

Iarăși, este inadmisibil ca d. Iuliu Maniu să vie și , cu acele aere de mironosiță , pe care știe să și le dea, să se preteze la întrunirea Comitetului Executiv al partidului d-sale și să spună : făgăduesc concursul meu întreg neprecupețit fratelui Alexandru Vaida-Voevod, iar pe de altă parte, ca același Iuliu Maniu să ia trenul , să se ducă la Cluj, și acolo să-l găsim sub o altă ipostază , spunând : m-am retras pe conflict grav cu Coroana , și am să lupt cu toată energia mea, pentru ca în România să se reîntroneze un regim constituțional , astăzi amenințat.

În sfârșit, este inadmisibil ca principalul d-voastră reprezentant, după șeful partidului dvs, al doilea șef al partidului, d. Ion Mihalache, să meargă la întrunirea dvs. să facă declarațiuni identice cu ale dlui Maniu, și, la urmă, ia și d-lui trenul, să se ducă mai aproape, la Câmpulung, și acolo să țină același limbaj , care s-a ținut la Cluj .

[Duca](#) / 31 ian.'32

▣ **Oportunismul majorității**

▣ **Politice contrarii, concomitente.**

▣ **Politica lui „pentru-contră”**

Țin să vă spun, această țară nu o va înțelege niciodată.

Dar știu răspunsul dvs, l-am auzit și adineauri , sub formă de întreruperi, de pe acele bănci : ce vă privește pe dvs ?!

Cunosc teoria : ce vă privește pe dvs , partidele de opoziție, dacă nouă ne place să fim Saturni

și după cum Saturn din mitologie, își mânca copiii, să ne mâncăm și noi șefii. (ilaritate)
Ba aveți chiar aerul să vă faceți un merit din faptul că, de astă dată, dintr-o singură îmbucătură, ați înghițit pe cei doi șefi ai d-voastră, și pe d. Iuliu Maniu și pe d. Mihalache.
(aplauze la PNL)

Nu putem primi acest raționament , fiindcă
– și aici sunt în completă divergență cu d. Argetoianu –
chestiunea de azi, nu vă privește numai pe dvs., ci ne privește pe noi, pe toți .
Căci, ori este în joc o gravă chestiune constituțională
și atunci atitudini ca acelea pe care le-ați adoptat dvs acum,
compromit această chestiune care este vitală pentru interesele țării.
Ori atitudinea pe care ați adoptat-o dvs , nu este serioasă ,
este numai o tactică de circumstanță,
pentru combinațiunile dvs de guvernare și de partid,
și atunci , cred că nu este permis ca dintr-o chestiune constituțională , ca aceasta,
dvs să faceți în România , o armă permanentă de amenințări interesate ,
ca să nu întrebuițez cuvântul exact , care ar exista în dicționar,
și care , recunosc, că nu este parlamentar. (aplauze la PNL)
Nu putem primi ca să se introducă în viața publică a României ,
sistemul guvernelor cu două politici succesive,
și cu două politici concomitente.

Sunteți astăzi pentru pactul de neagresiune cu sovieticii ,
sunteți mâine , cu același entuziasm, contra pactului.
Eri ați fost alături de d. Vaida , pentru a-l susține,
mâine sunteți cu d. Iuliu Maniu și cu d. Titulescu , pentru a-l respinge.
În politica internă, este inadmisibil, cum spuneam, în același moment,
să aveți politica constituțională a dlui Maniu,
și politica sau interpretarea constituțională pe care o reprezintă ,
în capul acestei bănci , prezența dlui Vaida –Voevod.

Duca / 31 dec.'33

▣ **Nocivitatea politicii incoerente, paralele.**

▣ **Compromiterea legitimității partidelor politice.**

Aceasta privește pe toți românii și de aceea spunem :

cât timp sistemul acesta nenorocit continuă, dvs faceți un îndoit rău țării,
faceți un rău intern și un rău extern.

Faceți un rău intern , căci compromiteți toată seriozitatea vieții noastre publice
și alimentați prin asemenea atitudine, curente ca acelea pe care le-am auzit exprimându-se
adineauri la această tribună, că toate partidele politice sunt perimate
și că a venit momentul creerii în țară a unor mari curente populare
cari să înlocuiască și să distrugă partidele politice.

Din punct de vedere extern, fiindcăvărog să mă credeți, am auzit și eu cu durere judecățile
străinătății , nu numai cele din presă, ci din diferite cancelarii din Europa,
despre această stare haotică a politicii românești,

Când am citit azi dimineața – dacă textul este exact - protocolul de la Geneva ,
am înțeles și mai dureros încă, unde a trebuit să ajungă România
din cauza unor greșeli de asemenea natură (aplauze la PNL)

- Virgil Madgearu : O să regretați și această declarație , după cum ați regretat declarația
cu privire la caracterul leonin al Creditului Agricol ,
punând în fruntea acestui Credit un beneficiar al partidului dvs.

Șantajul cu Carol !

- Duca : Nu regret nici o declarație pe care am făcut-o !

- Voci PNT : Dar cea de pe 8 iunie ?! Pe aceea o regretați ?

- Duca : Să nu credeți că mă puneți în vreo încurcătură pe chestia cu 8 iunie (exclamații
Atitudinea mea am lămurit-o și în Parlamentul Iorga , precum am lămurit-o deja

- de două ori în acest Parlament ...
- Voce PNL : O regretați sau nu ?
 - Duca : Eu nu am de gând , de câte ori urc la această tribună , să redau explicațiunile pe care le-am dat (**aplauze la PNL**) , fiindcă , din două lucruri , unul : ori sunteți de bună credință , și atunci acele explicațiuni trebuie să vă fi mulțumit (**proteste la PNL**) , ori nu sunteți de bună credință și atunci puțin îmi pasă de părerea dvs. (**aplauze la PNL ; proteste vehemente la PNL**)
 - Cezar Simionescu : Dacă puțin vă pasă de părerea noastră , atunci nu mai vorbiți înainte.
 - C.Algiu : Vă mai mențineți în echivoc ? (**proteste la PNL**)
 - Duca : Dlor , este de altminteri foarte simplu : dacă această majoritate înțelege să mă maltrateze prin întreruperile ei , cobor de pe această tribună (**proteste la PNL**)
 - Șt.Cicio-Pop : Vă rog liniște , dlor !
 - CiCBrătianu : Nu vom lăsa pe d. Vaida să vorbească dacă majoritatea nu se potolește .
 - Șt.Cicio –Pop : Liniște , dlor !
- Duca: Sunt și astăzi absolut de aceeași părere , că Banca Agricolă care a fost făcută sub guvernarea Mironescu , acum un an și jumătate , era o crațiune nefericită , care cred că nu poate să dea rode în această țară . Dacă d.Nasta este în această instituție , este cu titlu personal și fără aprobarea noastră. (**aplauze la PNL**)
- Dealtminteri , din declarațiunea de astăzi a dlui ministru de Finanțe , eu subliniez un fapt , cu regret , că d.ministru este mulțumit de protocolul de la Geneva (**aplauze la PNL**)
- Madgearu : Vom avea ocaziunea să discutăm , dle Duca , în lung și în lat , protocolul de la Geneva.
 - Duca : Și răspunderile , ca să vedem de ce am ajuns la acest protocol. (**aplauze la PNL**)
 - Madgearu : Și răspunderile , fiindcă am ajuns la ele. Veți avea , dle Duca , să constatați că nici în această chestiune nu vedeți bine , cum , de o bucată de vreme , Partidul Liberal nu vede exact nici într-o chestiune. (**aplauze la PNL**)
 - Duca : Dar , dle Madgearu , există o consolare pentru România : există consolarea că ați văzut , de patru ani , așa de bine , dvs și dta în particular (**aplauze la PNL**)

Duca / 31 ian.'33

▣ Guvernele Vaida / Maniu / Vaida

- Având să aleagă între răspunderile puterii și posibilitatea unei platforme de opoziție simpatice , d.Iuliu Maniu a preferat platforma de opoziție simpatice , răspunderilor grave de guvernare ale momentului de față.
- Vaida : Simpatice ?
 - Duca : Așa crede d.Maniu .Și dvs credeți acest lucru.Noi nu credem acest lucru
 - Goga : Nici d.Vaida nu crede !
 - Duca : Iar dvs. , majoritățile , având să alegeți între o formulă de retragere simpatice , după concepția dlui Maniu , și între posibilitățile de a rămâne la guvern , cu avantajele puterii , fără o clipă de șovăire , ați ales cea din urmă din aceste două alternative.
- Dealtminteri , era firesc să dați țării spectacolul jalnic , pe care îl dați , fiindcă nu erați în măsură să luați puterea când ați fost chemați la guvern , nu aveți pentru aceasta nici coeziunea internă de partid cerută de niște împrejurări așa de grele , nu aveți nici pregătirea de guvern , pentru că , certându-vă în interior pentru chestiunile dvs , nu ați avut timpul material să vă gândiți la problemele de stat , care se pun astăzi , și ați ajuns la guvern complet nepregătiți pe toate chestiunile , pe care aveți să le rezolvați . (**aplauze la PNL**)
- Acestui fapt se datorește că dvs ne-ați ținut aici două luni și jumătate , în timpul verii , în căutarea unor soluții , pe cari , nici după două luni de pertractări interne , nu ați fost în stare să ni le dați . Iar după aceea , ați amânat sistematic , de la constituirea guvernului Maniu până azi , toate problemele cari se puneau spre rezolvare țării și cari cereau , prin natura lor însăși , o grabă în rezolvare.
- Ați amânat chestiunea bugetului , ați amânat chestiunea conversiunii , ați amânat tot ce putea să aducă o îmbunătățire a situației grave în mijlocul căreia ne zbatem astăzi .

Duca / 31 ian.'33

▣ Plecați de la guvern !

Dlor, nu aveți decât un singur lucru de făcut , și pentru dvs și pentru țară : să plecați !
(aplauze la PNL ; ilaritate la PNTJ)

Este singura soluție compatibilă cu demnitatea dvs de partid,
și este singura soluție compatibilă cu interesele reale ale statului acesta. (aplauze la PNL)
De aceea, dle Vaida, eu nu voi protesta, cum au protestat alți oratori,
că nu ne-ați prezentat o declarație ministerială, vă răspund foarte sincer ,
nu mă interesează declarația dvs ! (aplauze la PNL) Ce poate să fie această declarație ?
Nu poate să fie decât repetarea, sub o formă sau alta, a declarațiilor pe care le-ați făcut
acum 7 luni, sau a declarației pe care ne-a făcut-o acum 2 luni d.Maniu. [.....]
Noi vom lupta cu toată hotărârea și până la capăt , până la doborârea dvs ,
fiindcă slujim, astfel, nu un trecător partid [...] în interesul superior al țării,
care are nevoie de plecarea dvs. și de un guvern capabil s-o scoată din greutățile și primejdiile
de astăzi. (aplauze la PNL ; ilaritate la PNTJ)
IGDuca / 31 ian.'33

9.) Richard Franasovici (PNL-1) , la Sumar, 1 febr.'33

// protest pentru refuzul replicii lui Duca , la discursul lui Vaida //
(DAD, MO 31, șed. din 1 febr.'32, p. 923)

A cerut cuvântul la Sumar , pentru a protesta cu toată energia contra procedului inacceptabil al
majorității, care , în ședința de ieri, pentru a jugula cu un minut mai devreme penibila discuție
pentru guvern, a refuzat să dea cuvântul șefului nostru , IGDuca.

Protestăm cu atât mai energic contra acestui procedeu, cu cât era în contrazicere flagrantă cu
Regulamentul Camerei, care acordă dreptul fiecărui deputat la replică.

De când avem viață parlamentară în Țara Românească, nu există un precedent ca unui șef de
partid , să i se răpească dreptul la replică.

Cutoată jignirea personală adusă șefului nostru, d-sa poate ar fi venit acum în incintă și ar fi luat
cuvântul în replică, dacă un doliu nu l-ar împiedica să ia parte la desbaterile de astăzi.

Dar dvs nu ați avut dreptate de a-l împiedica să vorbească , cu atât mai mult cu cât d-sa,
nu voia să releve decât lipsa completă de răspuns a d-lui prim-ministru,
la observațiile netede , categorice, care au fost făcute privind poziția echivocă a guvernului.
[Franasovici / 1 febr.'33](#)

▣ Situația echivocă a gov.PNTJ

În „strălucitul” discurs a lui Vaida , în curs de un ceas, d-sa , câte o dată pe un ton de
familiaritate , câteodată pe un ton mai grav, a căutat să bagatelizeze chestia importantă care a
fost discutată ieri în fața acestei Adunări, susținând că opoziția , opinia publică, nu are dreptul să
se intereseze și să se amestece în „certurile de familie” , cum califică d/Vaida , gravul diferend de
ordin constituțional dintre șeful dvs , dintre guvernul de astăzi și dvs.

/ Diferendul ivit pe chestia pactului de neagresiune ,
între d.Titulescu și d.primministru Vaida, este o ceartă de familie ?

/ Ceartă de familie , diferendul în ce privește concepția de guvernământ , dintre Maniu și Vaida ?

/ Este chestie de familie atitudinea și echivocul dvs în arestarea prof.Fortu ?

Aceste diferende de concepții, când privesc partidele de guvernământ , nu sunt chestii de familie.
Partidele politice sunt organisme care contează în viața unui stat , și , desigur, metodele ,
concepțiile , programul lor, interesează în primul rând opinia publică și țara întregă.

D.Vaida , după ce atrecut prin literatura franceză, prin teatrul francez, prin Constituția ungară,
prin Constituția engleză, fără să răspundă un singur cuvânt asupra diferendelor ...

în final a făcut apel la opoziție ... pentru înțelegere și acord.

”Nu putem primi acest apel până când, în primul rând, dvs nu veți face acordul între dvs,

adică dintre majorități și șeful dvs.” (aplauze la PNL)

R: Franasovici / 1 febr.'33

10.) Pozițiile PNL la diverse legi, episoade, dezbateri, febr'33

- / IG Duca – votează pentru starea de asediu ; cere guvernului să părăsească puterea , 3febr.'33
(DAD, MO 32, 3 febr.'33)
 - / Gh.Onose , la Legea stării de asediu, - idem – Senat, 4 febr.'33
(DS, MO 21, 4 febr.'33)
 - / R.Franasovici, Gh.Tătărescu , polemică privind represiunea de la Grivița –CFR , 16 febr.'33
Pentru starea de asediu, atitudine anticomunistă ; dar.... cere gov. să părăsească puterea.
(DAD, MO 41, 16 febr.'33)
 - / NNSăveanu (prof. de Logică , ex prefect la 1907) . , Senat , 21 febr.'33
// evoluția organizării corpului funcționăresc //
(DS, MO 26, 21 febr.'33, p 748)
 - / I.Botez (senator, prof. univ.) , la lege pentru reducerea salariilor , 22 febr.'33
(DS, MO 26, 22 febr.'33, p. 770-773)
-

11 a) . IG Duca – conferințe, portret, comentarii, convorbiri politice , 31 dec.'32 – febr.'33

(Rev. „ Parlamentul românesc”)

/ IG Duca , Declarație de Anul Nou , 31 dec.'32

„Anul Nou nu se deschide cu perspective îmbucurătoare .Dimpotrivă, atât situația internă , cât și situația internațională, sunt de natură să ne inspire legitime îngrijorări.

Înăuntru, criza și dezagregarea sunt mai puternice dect oricând.

În afară, tendințele revizioniste și nesiguranța , domină situațiunea.

Ar fi de dorit ca România să-și îndrepte cât de curând situația internă. Pentru ca să poată face față dificultă-ilor externe.” (P.R, an III, nr.41-44, 31 dec.'32)

// „ Conferințele dlui Duca” , 18 ian.'33

Putere de pătrundere, de caracterizare, talent în expunere , elegantă în frază .

O măiestrie care rivalizează cu proza lui Duiliu Zamfirescu .

Acest talent de elită trebuie să se risipească în grija de a răspunde tuturor stupidităților anodine, tuturor agramaiților și bâlbâiților ! Trebuie să răspundă la atacuri care colcăie sărăcia de talent și năzuința de parvenire . Păcat !

Citind paginile de la Consiliul de Coroană din 1914, gândul ne fuge la puterea de analiză a lui Tolstoi, din „ Război și pace”

E un stilist de mare anvergură.E un ochi care știe să vadă, un verb care știe să zugrăvească.

Un povestitor cald, un zugrav meșter, al oamenilor și al lucrurilor . Știe să fie și obiectiv, să îmbrace haina modestiei, mărturisind cu bonomie aprecierile ca și jignirile ce i s-au adus .

!Raporturile unui ministru tânăr” , sunt pagini de antologie.Este meșterul priceput în a reda în câteva cuvinte situații de cari depind epoci.

Ce bine că e în opoziție, că are timp de scris.El scrie rar și e păcat.

(PR, an IV, nr.109, 18 ian.'33p. 17. fără autor .)

// Convorbire politică cu IG Duca. , 26 febr.'33

Cu același surâs fin ... ironic... mă primește .E afabil ... puțin răcit ..

- „Șezi te rog”

- De ce v-ați consacrat politicii ? Mă privește puțin, se uită în sus și în vârful pantofilor, și spune :

- De ce... de ce ... Stai ! Scrie :

„M-am consacrat politicii din vocațiune și convins fiind

- că pot astfel sluji mai bine țara mea „
- Care este cea mai plăcută amintire din cariera dvs politică ? Stă din nou și se gîndește .
Apoi , încetinel ...
 - „Când m-am întors de la Iași și am primit delegația de unire de la Alba Iulia.”
 - Care a este adversarul dv cel mai de temut ?
 - [xerox șters...] [...] nu mă tem de nici unul fiindcă
cunosc toată nimicnicia luptelor politice „
 - Ce părere aveți despre o eventuală colaborare cu o femeie ?
Aici d. Duca încrețește puțin sprâncenele .Întrebarea e delicată.
 - „ Sunt partizan al drepturilor femeii și prin urmare nu văd de ce
n-aș avea într-un minister și o colegă.”
 - Cum ați dori să sfârșiți cariera politică ? Zâmbesc.Întrebarea asta este „clou”-ul
interviewului meu.D.Duca mă privește distrat , urmărind șirul gândurilor .
Apoi surâzând:
 - Duca : „ Într-o apoteoză „ (PR, an IV, nr. 112, 26 febr.'33, p. 5)
-

11 b) IGDuca (PNL1) / 16 mart.'33

("Lupta " , 18 mart.'33)

[LD : vezi context la fișier [Politică externă](#)]

▣ Adeziunea la Pact

▣ Pactul = continuitate

▣ Pactul = instrument de securitate

„Am cerut cuvântul pentru ca în foarte scurte cuvinte să vă aduc adeziunea neprecupețită și cordială a partidului național liberal (**aplauze prelungite**)
Și v-o aduc , dle ministru de externe, din două motive : întâi, pentru că noi considerăm pactul pe care l-ați iscălit la Geneva , nu ca o inovație diplomatică,
ci ca ultima verigă dintr-un lanț care reprezintă de ani de zile ,
politica externă a statului nostru, și al doilea, fiindcă vedem în acest act ,
un nou instrument de consolidare a păcii ,
atât de necesară intereselor statului român." (**aplauze prelungite**)
[IGDuca](#) / 16 mart.'33

▣ Fazele Micii Înțelegeri

[**Delicată dar fără menajamente punere la punct a lui Titulescu !**]

Mica Înțelegere a trecut prin 4 faze : a creațiunii, a organizării, a consolidării și a unității .

/ La faza întâia - meritul incontestabil al lui Take Ionescu ;

/ La faza a doua - 1923, a celor care [**aici intră și el !**] au constituit " Conferințele " periodice ,
și coordonarea ei în cadrul Societății Națiunilor . (**aplauze prelungite**)

/ La faza a treia - tuturor guvernelor țării care , prin toți miniștrii Departamentului,
la toate Conferințele M. Î ., în toate manifestațiunile de la Geneva, în practica de fiecare zi
a politicii externe, au lucrat în același spirit de întărirea ei. (**aplauze prelungite**)

/ Faza a patra - cea de azi, meritul vă revine dvs , dle ministru de externe .

(**aplauze prelungite**)

Am reamintit toate acestea , nu pentru a critica pe unii , nu pentru a stabili ierarhii și merite,
nu pentru a slăvi pe alții, ci pentru a sublinia continuitatea perfectă în acțiunea diplomatică
a României ,oricine s-ar perinda la conducerea țării .

[IGDuca](#) / 16 mart.'33

▣ Noul pact = reflex de apărare

În situația turbure internațională de azi, în care campania de revizuire a tratatelor este în plină desfășurare , "eu consider că ceea ce ați făcut la Geneva este un fel de reflex -permiteți-mi să vă spun - fizic , față de aceste campanii , față de această luptă de sfărâmare a tratatelor existente ."
IGDuca / 16 mart.'33

▣ Relațiile cu alte state

▣ Pacifism lucid

[LD : Și la Duca, cuvântul "circumstanțial " este încărcat de responsabilitate , vădind serioase îngrijorări și realism politic.
Pacifismul exprimat de el este o convingere profundă, nu are încărcătură demagogică - ca la " stânga" din epocă .- și corespunde intereselor naționale .]

/ " Împărtășesc cu totul cuvintele ce le-ați rostit privind Italia și Germania ;

/ " Împărtășesc cu totul speranțele pe care le-ați formulat , în ce privește adeziunea , sub o formă sau alta , a vecinilor noștri la pactul pe care l-ați încheiat .

" De aceea [-----] închei cuvântarea mea cu o speranță , care , în sufletul meu , ia proporția unei convingeri adânci : oricât de întunecoși ar fi norii, cari s-au adunat astăzi pe firmamentul politicii internaționale, totuși eu cred că ideea de pace va triumfa .[-----]

Întrucât mă privește pe mine, mintea mea refuză să creadă că ar putea nebunia războinică să fie mai tare decât inteligența și convingerea păcii "

(aplauze prelungite, îndelung repetate)

----- IGDuca / 16 mart.'33 -----

Dezbateri la Pactul Micii Înțelegeri / 16 mart.'33

11 c) ▣ Dinu Brătianu (PNL-ducist)

" Lupta de mai bine de un secol de întregire , nu poate fi distrusă prin slăbiciunile noastre . Campania de revizuire care începuse să prindă cheag în forurile internaționale , este în scădere din cauza reacțiunii ce ea provoacă în țările întregite.

Solidaritatea popoarelor Micii Înțelegeri cu Polonia , sprijinite pe marele lor aliat, Franța, produce efectele sale.

[LD : atenție ! coloana a V-a !]

Cu toate acestea, pericolul subzistă, mai mare ,poate , ca în trecut .

Criza a deslănțuit fapte mari în țările învinse, și oarecari slăbiciuni în cele învingătoare , pentru că s-a căutat să se atribuie lichidării Imperiului Austro-ungar

o influență în suferințele economice din centrul și Orientul Europei, pe când ele ar fi fost mult mai intense dacă s-ar fi păstrat imperiul dualist [.....]

Pericolul subzistă pentru că statele ce vreau revizuirii au adaptat sistemul Sovietic de a slăbi rezistența Micii Înțelegeri și Poloniei, slăbind organizațiile lor interioare .

„Se caută să se facă regionalism și organizații de trupe de asalt și de anarhie, care să lucreze cu cele analoage create în țările de dictatură , subvenționate de acele state , formând corpuri străine în scop de slăbire a organismului politic și național al acelor țări "

În acest fel se prepară revizuirea tratatelor , nu pe cale pașnică cum se susține , ci prin forța armatelor ce se organizează , prin spiritul războinic ce se crează în tinerimea țărilor cu revendicări teritoriale.

Trebuie să fim atenți să deschidem ochii conaționalilor noștri [minoritari] ,

să nu se facă coadă de topor în mâini străine .[-----]

----- Dinu Brătianu / 28 mart.'33 -----

11 d) Ștefan C.Ion , senator, la Modificări la Legea Cooperăției, 28 mart.'33

Preocupările PNL pentru cooperarea satească ; evoluție 1916-1928 ;
Critica politicii PNȚ ; critica lui Mladenatz
(DS, MO 38, șed. din 28 mart.'33, p. 1366-1369)
senator Ștefan C.Ion / 28 mart.'33

▣ Legea cooperatiei

[În numele PNL, în finalul discursului, anunță că nu va vota legea]

Este a doua modificare a legii cooperatiei (1929, 1930), modificări necerute "de jos" ,
ci impuse " de sus" . În tradiția cooperatiei românești, legile sale erau discutate în prealabil de
congresele cooperativelor, întruniți pe regiuni .

Se modifică peste 20 de articole, fără să se fi pus față-n față textele .

Prin proiectul d-lui Nițescu , privind Legea din 22 iul.'31 (Sisești) - asociațiile agricole -
nu face decât să consacre o situație de fapt. " Dacă ați făcut bine sau nu , prin această măsură
legală, desființând prea repede ceea ce a săvârșit predecesorul dvs ,
înainte de a se fi putut aprecia roadele unor astfel de asociații ... urma va alege "

Ștefan Ion / 28 mart.'33

▣ Etatismul legislației PNȚ

Expunerea de motive este obscură și nelămurită ca să ne dăm seama.

"Amestecul Statutului este prea vizibil și prea puternic , pentru ca să nu fie
vătămător mișcării cooperative , care știm cu toții că s-a născut din însuflețirea și
din entuziasmul înaintașilor și care nu poate trăi decât în libertate . "

" Cum se împacă oare principiul autonomiei mișcării cooperative ,
cu aceste dispoziții curat polițienești , ce se cuprind în articolele modificate ,
pentru a se efectua acest fel de căsătorii forțate ?

" Pare că ar fi măsuri ce se iau zilnic peste Nistru , în Rusia sovietică,
unde voința de sus reglementează până la cele mai mici amănunte ,
toate manifestările poporului.

" Ce mai rămâne din luptele aprige duse de d. Ion Mihalache și de toți fruntașii țărăniști
din Regat , pentru autonomia absolută a mișcării cooperative ? [-----]
Etenul adevăr : "S-a schimbat boerul ! " - din fabula nemuritorului Grigore Alexandrescu !

" În lunga serie a abdicărilor sau a abdicărilor guvernului național-țărănist ,
alături cu starea de asediu și cu legea draconică Mironescu,
astăzi înregistrăm etatismul acesta exagerat în cooperatie .
Pumnul conducerii de la centru se va simți bine la periferie."

Ștefan Ion / 28 mart.'28

▣ Cooperatismul liberal

▣ Cooperatismul național-țărănesc

Rezultatul ? : toate cooperativele "văzute rău" , vor fi condamnate să dispară ,

și PNȚ va pune "piatra sepulcrală " peste cooperarea românească "

Art.68 are dispozițiunea "îngrozitoare" ca cooperativele ce nu se vor înscrie în Uniune ...

se vor dizolva de drept și vor intra în lichidare !

"Nu putem decât să deplângem ultimele clipe ale mișcării cooperative ,

care nu vor putea supraviețui acestor măsuri curat polițienești

vrednice doar de GPU-ul sovietic ,

când ne amintim munca uriașă a unor oameni ca : Spiru Haret , Ion G.Duca,
Fotin Enescu și alții care, ajutați de preoți și învățători - luminătorii satelor -
au dus acea luptă aprigă pentru emaniciparea economică a țărănimii .

" Aceștia, fericiți îndrumători, au atras la cooperatie însuflețirea maselor,

iar astăzi , prin măsurile draconice ale conducerii dvs,

împrăștiați în aceleași mase ,jalea și descurajarea "

În 1916, în ajunul intrării în război, erau 3100 bănci populare , cu 650.000 membri,

cu un capital de 200 milioane lei -aur .
Existau 506 obști de arendare , cu 69.882 membri, cu 388.235 ha,
care vindeau în comun 35.233 vagoane cereale .
Erau 280 cooperative de consum, cu 14.000 membri , cu un capital de 2.260.000 lei -aur .
Erau 165 cooperative de păduri cu 1.300 membri , cu un capital de 1.400.000 lei -aur .
În total , numărul cooperatorilor din Vechiul Regat se urca la 736.283,
iar capitalul lor era de 204.435.000 lei -aur !
În primii zece ani după război, cu toate lipsurile simțite, mișcarea cooperatistă a făcut
" o adevărată minune " , înlesnind trecerea a peste 75.000 ha de pământ ,
din proprietatea mare , în proprietatea mică a țaranului ,
cu ajutorul creditelor acordate de Centrala Băncilor Populare .
Astăzi, propaganda și educația cooperatistă au fost aproape desființate,
iar "specialiștii " - beneficiarii cooperăției de ieri , " moștenitori veseli " ai muncii altora -
se disting prin munca de birou , proiecte, statistici, referate !
" S-a întâmplat cu cooperăția așa cum se întâmplă cu revoluțiile :
unii fac revoluția și alții profită de dânsa."

Ștefan C.Ioan / 28 mart.'33

▣ **Proprietățile devălmașe (Regat)**

▣ **Composesoratele (din Ardeal)**

[LD : se vede cum nu se poate mai clar bătălia politică,
cu substrat economic, ce se duce între PNL și PNȚ]

Aceste proprietăți, prin Legea din 17 iun.1923,

au fost puse sub privegherea și controlul Băncilor Populare

Prin legea actuală (art.106) au fost trecute asupra Oficiului Național al Cooperăției
și Băncii Centrale Cooperatiste .

Este vorba de 653 unități de moșneni și composesorate , stăpânind 1.106.273 ha de pădure,
adică a 17-a parte din suprafața totală a pădurilor țării.

Acestora li s-a pus un impozit de 1% , abuziv și exagerat ,

în beneficiul actualei conducerii Cooperăției .

< Sie volo, sie jubeo ; sit pro ratione voluntas ! >

Sau , pe românește , domnia bunului plac !

[invocă ex. date de colegul deputat M.Negură, la Cameră, cu privire la jetoanele încasate
de birocrății din Direcția centrală a cooperăției .]

Ștefan C.Ioan / 28 mart.'33

▣ **Oficiul Național al Cooperăției Române**

▣ **Gr.Mladenatz**

Graba acestei legi nu era justificată . Multe din prevederile legiferate , erau deja aplicate în fapt.
De ce , oare , PNȚ s-a precipitat să o aducă ?

Singurul interesat de această grabă , om cu situație "complet pierdută " , care nu putea ștepta ,
cerea "salvarea" sa printr-o lege specială : Grigore Mladenatz .

Horățiu, în Arta poetică, pentru a arăta un ex. de adaosuri inexplicabile

într-o operă de artă , spunea unui pictor să nu picteze un chiparos ,

într-un peisaj de naufragiu ... deoarece chiparoșii nu cresc în mare !

Tot așa de inexplicabil este art. 84 din actuala lege , privind numirea Directorului general
al Oficiului Cooperăției ... prin decret regal !

"Este o simplă căpățuială , strecurată pe furis,

pentru a salva pe un devotat partizan politic al partidului de la guvern."

Gromoslaw Mladenatz - pentru care se face acest text - este în neregulă cu vechimea. Avansat pe ziua de 1 ian.1929 - director cls.I ... în mart.'29 , după 2 luni ...devine director al Oficiului Național, adică cu patru trepte mai sus , situație la care ar fi putut ajunge abia după 4 ani ! Numirea sa , cu călcarea Statutului funcționarilor publici (legea Mironescu, oct.'32) este nulă de drept.

Acum încercați să-l salvați cu această " parașută legală in extremis " !

Se va spune : Mladenatz este un specialist, deține o catedră de cooperatie , la care tot PNȚ l-au ridicat cu iuțeala fulgerului , la Academia de comerț ... și acum îi pregătiți alta la Academia Agricolă ! [-----]

Chestiunea dlui Mladenatz , colorează perfect această lege , și-i dă parfumul celui mai tare politicianism.

Ștefan C.Ioan / 28 mart.'33

12.) Adunările profesionale ale PNL . Conferința a II-a . 13 martie'33

Industrie , muncă , transporturi

IGDuca , Dinu Brătianu, ing.C.Orghidan, D.Mociorniță ,ing.Barbu Dumitrescu, ing.Aurel Rășcanu, MGConstantinescu,ing. I.Arapu,ing.dr.C.Motaș, Al.C.Giorgiade, Tancred Constantinescu, ing. N.Teodorescu, ing.Agripa Ionescu, dr.I.Costinescu.

(„Universul” , an 50, nr.70, 14 mart.'33)

[LD sublinierile, subtitlurile , îmi aparțin .

Adunările profesionale PNL se țineau în paralel cu sesiunea parlamentară a PNȚ.

Așa se face că , în aceeași zi, existau parcă două scene politice paralele , în care ,la aceleași probleme , soluțiile erau diferite .

Coroborează , dacă poți , această dualitate.]

Adunarea s-a ținut la Teatrul Liber , sub președinția lui IGDuca.

Au luat parte frunțașii partidului și un mare nr de

reprezentanți ai industriei, din întreaga țară .

Prima conferință a fost Agricultură- ca prim loc în preocupările PNL .

Nu o am. Este clar că ziarul dă rezumatul lucrărilor.]

[LD. Conducătorii secțiilor de la Cercul de studii liberale :

Secția Financiară – Victor Antonescu ; Comerț – I.Costinescu ;

Industrie –Tancred Constantinescu ;

Secția externă și minorități : Mircea Djuvara-președinte.

Membrii: Eug.Titeanu, George Fotino, VVPella, IIPillat, Vict.Iamandi ;

Secția juridică- C.Panaiteescu ; Cultură, școală , biserică- dr.C.Angelescu ;

Agricultură – Gh.Cipăianu ; Cooperatie, muncă- NDChirculescu ; Sănătate –NNSăveanu ;

Armată-gral Mărdărescu (Arhiva BCS, fond St Georges, pach.XLI, d.21, 27. 29 ș.a.)]

„Universul” / 14 mart.'33

▣ Scopul Conferinței.

Succesul crescând pe care îl obțin adunările categoriilor de muncă organizate de PNL , dovedește pe deplin că ideea ce se realizează exprimă pe de-a-ntregul spiritul și aspirațiile timpului. Într-o vreme când economicul a căpătat o importanță exagerată, față de politic, armonizarea într-un program de partid a intereselor contradictorii ale diferitelor categorii de producători, este o operă care duce spre restabilirea unui echilibru social , necesar și dorit.

După ce a afirmat înscrierea agriculturii la locul de frunte al programului și preocupărilor de guvernământ, PNL a analizat importanța industriei în economia națională.

Ca și la prima conferință, prin Rapoarte din cele mai documentate , făcute de oameni care au , pe lângă știință , experiența unei activități practice, s-au pus în limină toate problemele care interesează întreaga activitate industrială , dându-se și soluțiile potrivite.

Un spirit realist, a împiedicat pe raportori și referenți să înscrie în soluțiile propuse dorințe irealizabile ; în toate s-a ținut seama de perioada prin care trecem, și de putințele noastre de înfăptuiri.

Antiindustrialismul PNT

Împotriva industriei s-au adus, de către actualii guvernanți, în timpul ofensivei demagogice de pe când erau în opoziție, acuzații de tot felul.

Ca să fie consecvenți, odată la putere, au aplicat , prin exponentul economic al partidului, politica târnăcopului. Rezultatul a fost dezastruos, chiar pentru finanțele publice.

Cetitorii vor vedea chiar din darea de seamă că industria varsă bugetului anual de trei ori mai mult decât agricultura. Este un fapt de care trebuie să se țină seama . Fără să se cadă în extrema cealaltă. Din moțiunile votate , se vede că preocuparea de ajutorare a industriei , nu înseamnă însă și protejarea oricărei ramuri , printr-un regim vamal de protecționism prohibitiv.

Adaptarea prețului produselor industriale la puterea de achiziție a cumpărătorilor români, a format o preocupare principală. Este ceea ce-și propune să realizeze PNL.

Această dezvoltare a forțelor de producție industrială , concomitent cu întărirea agriculturii , înseamnă încadrarea în disciplina timpului. Azi, când toate statele industriale fac tot ca să se libereze de importul de cereale, o țară agricolă ca a noastră , cu atâtea bogății, își poate lăsa industria în părăsire , când produsele ei sunt oprite de tarifele prohibitive ale statelor industriale ? Firește că nu.

Autarhia economică

Principiul autarhiei se întinde tot mai mult și cuprinde Occidentul.

Dacă e bine sau rău pentru situația generală , e altceva :

noi constatăm acum numai realitatea lui , căutând să ne adaptăm.

Armonizarea forțelor de producție s-a desprins din toate discuțiile .

Și din același principiu au ieșit și concluziile Raportului asupra muncii, precum și acela privitoare la căile de comunicație , care înlesnesc circulația bunurilor.

Stat nou românesc

Cei care au pornit la realizarea acestei consultări a factorilor de progres, poate ei înșiși mai târziu , în perspectiva timpului, vor înțelege că au înscris în istoria PNL , o faptă mai mare decât au conceput-o gândurile lor : bazele statului nou românesc.

IGDuca / 13 mart.'33

▣ Doctrina PNL

▣ Locul industriei.

- Dacă Partidul național-liberal înțelege să puie interesele agriculturii pe primul plan al preocupării lui de guvernământ, nu e mai puțin adevărat că el e hotărât să acorde o deosebită sollicitudine dezvoltării industriale a țării.

I s-a adus în trecut învinuirea și i se aduce și azi, că e partidul industriei. Sub această formă, învinuirea nu corespunde realității.

Partidul național-liberal fiind , prin doctrina lui , partidul înfrățirii sociale , urmărește armonizarea tuturor claselor și a tuturor categoriilor de producători, el vrea să asigure existența și dezvoltarea tuturor ramurilor de producție ale țării. Totdeauna el revendică cu mândrie rolul covârșitor pe care marii conducători ai partidului din trecut l-au avut în înființarea industrii naționale, în care el vede și astăzi , un complement firesc al agriculturii , un deuseu pentru brațele disponibile și un mijloc indispensabil pentru punerea în valoare a bogățiilor noastre naționale și pentru temeinica organizare a apărării naționale.

Nu există țară care să nu se îngrijească de dezvoltarea sa industrială.

România este deci datoare să vegheze la buna organizarea a industriilor cerute de nevoile agriculturii , ale bogățiilor noastre naturale, și ale apărării naționale.

În orice caz, PNL , potrivit doctrinei și tradiției sale, va da acestor industrii toată atenția și tot sprijinul său.
Duca / 13 mart'33

▣ **Stilul de lucru : partid- producători.**

În ședința trecută , s-a discutat situația industriilor legate de agricultură. Acum se va discuta mai mult soarta celorlalte industrii. Vă rog să ne arătați pe larg și fără înconjur, toate neajunsurile de care suferiți și toate soluțiile pe cari le credeți nimerite pentru consolidarea vieții industriale. Vă asigur de pe acum că vom da toată luarea aminte observațiilor și revendicărilor dvs. [...]

Ca și duminica trecută, m-am ferit și mă feresc să intru în amănunțele problemelor despre care v-am vorbit, fiindcă țin să accentuez încă o dată caracterul consultativ al acestor adunări profesionale. Suntem aici pentru a asculta și a conchide , mai mult decât pentru a propune și a solicita aprobări."

Duca / 13 mart.'33

▣ **Ieftinirea produselor industriale**

~ Aș dori însă să țineți seamă că dacă buna stare a industriei este necesară și din p.d.v. al economiei naționale și al bugetului statului , industria , la rândul ei, este datoare să-și ieftinească produsele.

Politica nesocotită a PNT

Desigur că această ieftinire nu se poate obține astăzi când persecuțiile unei politici nesocotite și fiscalitatea excesivă a unor finanțe vitrege , abia mai permit existența celor mai serioase întreprinderi industriale și, în orice caz , le pune în imposibilitate materială de a proceda la o scădere de prețuri. Dar mâine, când industria va fi din nou pusă în măsură să se dezvolte în chip normal, când i se va da un sistem de impozite drept și potrivit posibilităților ei de plată, industria română va trebui , și nu mă îndoiesc că o va face, să participe la marea acțiune de ieftinire a traiului , la restabilirea unui just echilibru între prețurile produselor agricole și industriale, echilibru fără de care , să nu ne facem iluzii , nu se va putea ajunge în cuprinsul acestei țări , la o economie sănătoasă și îmbelșugată. [...]

Duca /

▣ **Industria mare / industria mică**

Deasemenea dezvoltarea industriei mari nu trebuie să ducă la distrugerea industriei mici . Într-o țară agricolă , în care mai multe luni pe an țărănimea nu are de lucru, industria mică este o necesitate socială a cărei sferă de acțiune se poate foarte bine armoniza cu aceea a industriei mari. În această direcție vă rog să vă îndreptați grija și eforturile dvs.

Duca /

▣ **Transporturile**

~ V-aș ruga să dați o deosebită atenție și legăturilor dintre tracțiunea pe căile ferate și cea automobilă. Criza prin care căile ferate trec în toate țările azi, se datorește în mare parte , concuranței transportului prin automobile.

Complexitatea vieții moderne nu îngduie nici înlăturarea uneia, nici înlăturarea celeilalte. Trebuie găsite însă formule de coordonare care să permită înbinarea și conviețuirea acestor două forme de transporturi. Veți avea a ne spune sugestiile la care v-ați gândit, propunerile concrete la care v-ați oprit.

Duca /

▣ Industria – Munca

Dacă am orânduit să se discute tot astăzi și chestiile privitoare la muncă , este fiindcă există o indisolubilă legătură între industrie și muncă. Nu numai că una nu poate trăi fără cealaltă, dar una nu poate să fie prosperă fără cealaltă. A crede că îmbunătățirea stării muncitorilor stă în legi , e o naivitate și o iluzie. Îmbunătățirea soartei muncitorilor stă în organizarea unei vieți economice care să le permită să găsească de lucru și să lucreze în condiții remuneratorii.

O industrie sărăcită , persecutată și distrusă, nu poate atrage după sine decât șomajul și mizeria.

Desigur , partidul național-liberal își va da toată silința să dea clasei muncitoare legislația cerută de spiritul vremii și de pilda țărilor civilizate; Desigur că partidul național-liberal se va preocupa de o cât mai bună organizare a asigurărilor muncitorești , dar, încă odată,

convingerea lui adâncă este că toate aceste legislații și măsuri vor rămâne inoperante , dacă fabricile vor continua să rămână închise, sau să lucreze în pagubă.

Prosperitatea muncitorilor trebuie să fie un corolar al prosperității generale , în această direcție se vor îndrepta toate preocupările noastre de azi și de mâine.

Omenirea trăește de câteva decenii cu mirajul doctrinelor socialiste care văd și nu vor să vadă raporturile dintre capital și muncă

decît sub forma luptei de clasă fără cruțare și fără posibilități de conciliație.

Partidul național-liberal s-a ridicat pururea împotriva acestei concepții interesate .

Între capital și muncă nu trebuie să fie război, ci înțelegere și între capital și muncă poate să se strabilească această înțelegere indispensabilă bunului mers al producției economice și a păcii sociale.

Muncitorimea trebuie să se convingă de acest adevăr.

Îi cerem să aibă încredere în noi, apărătorii acestui ideal social, iar nu în partidele de destrămare a ordinii capitaliste .

IGDuca / 13 mart.'33

Dinu Brătianu / 13 mart.'33

▣ Rolul și locul industriei

▣ Anti- industrialismul primitiv al PNȚ

Adversarii noștri politici , în lipsă de alte imputări, ne fac pe aceea să ne declare : partid industrial și bancar.

Suntem mândri că am fost singurul partid politic , care întotdeauna a înțeles că o țară nu poate să se dezvolte și să trăiască fără o industrie.

Toate țările încep a trăi în copilăria lor , numai din păstorit , în adolescența lor , din cultura pământului, în vârsta lor matură , ele devin și țări industriale.

A susține că România trebuie să rămână o țară pur agricolă , este a dori ca ea să se înjosească la gradul țărilor sălbatece din Africa.

Industria consumă produsele brute ale țării și le pune în valoare prin transformarea lor.

Ea procură o muncă mai rentabilă populației țării , pe care o emancipează economicște de străinătate. De aceea nu este țară civilizată în lume , care să nu caute să-și creeze cu orice sacrificii o industrie națională.

Nu se aude înt-alte țări proferându-se cuvântul de industrie parazitara, deși toate-și protejează industria lor.

Avem singuri tristul privilegiu să avem la cârma țării ,oameni cu concepții atât de

primitive , încât fac un program de guvernământ din distrugerea industriei.
Brătianu / 13 mart.'33

▣ Stat agrar ?

▣ Industrie complementară

▣ Protecționism

Noțiunea de stat agrar , ce pun înainte, se confundă astăzi cu stat barbar.

Este curios ca în mijlocul secolului al XX-lea , să fii silit să aperi necesitatea industriei în România Mare, care are o industrie importantă , de care depinde bunul trai al populației, echilibrarea bugetului s'Statului, și chiar existența Statului în caz de război.

Astăzi, mai mult ca înainte, rolul industriei în economia noastră națională , nu mai poate fi pus la îndoială. Țările industriale caută să producă hrana populației lor și închid fruntariile lor produselor agricole din celelalte țări.

Ce trebuie să facă , în atari condiții, o țară agricolă ?

Să moară de congestii în mijlocul produselor solului său, să renunțe de a cultiva cereale sau de a crește vite , decât cele ce ar fi necesare hranei unei populații sărăcite , sau să caute să transforme produsele sale , cu cari să-și poată satisface singură trebuințele interne , exportând surplusul lor, emancipându-se de străinătate și întărindu-și economia națională ? Nu putem să facem o altă politică decât aceea ce au făcut și fac țările celelalte.

Brătianu / 13 mart.'33

▣ Cerințele industriei

▣ A B C –ul industriei

Condițiile de dezvoltare a industriei sunt la început mult mai grele decât cele ale agriculturii. Ea cere capitaluri mari, pricepere și știință mai multă și o practică lungă pentru formarea conducătorilor și lucrătorilor săi.

De aceea, în țările cele mai înaintate , ca Germania, Statele Unite , Franța, Italia etc. industria nu s-a putut forma decât la adăpostul unui protecționism eficace.

După război, din cauza supraproducerii care împingea la dumping , aceste țări au sporit considerabil tarifele lor vamale și contingentează importul lor, ca să asigure desfacerii produselor lor , prețuri rentabile

S-a pus dacă și România va putea cu timpul să ajungă la nivelul dezvoltării industriale a celorlalte țări .Condițiile unei bune dezvoltări ale industriei , sunt cele următoare :

- 1.) Condiții de transport favorabile :Marea , Dunărea și forma țării noastre , le asigură;
- 2.) Forța motrice ieftină .Cărbunii noștri, petrolul și gazul metan , îi dau acest avantaj ;
- 3.) Aptitudinea populației la munca de fabrici .Deși lucrătorii noștri industriali sunt relativ noi în meseria lor, totuși ei fac progrese serioase și vor ajunge la capacitatea de lucru a celor din străinătate ;
- 4.) Materii prime în condiții sigure.Pe teritoriul României Mari se găsesc cele mai multe și exploatarea lor crește din an în an.
- 5.) Capitaluri.În industria țării s-au angajat capitaluri foarte mari, care se ridică astăzi la cifra de peste 40 miliarde lei , și s-au făcut în ultimii ani investiții importante pentru perfecționarea utilajelor fabricilor.
- 6.) Prețuri scăzute. Dacă până acum costul de fabricație nu a ajuns la nivelul scăzut al celorlalte țări, acest fapt are niște cauze :
 - / Populația noastră consumă prea puțin, ceea ce reduce producția fabricilor;
 - / Impozitele și taxele scumpesc articolele produse și micșorează consumația ;
 - / Dobânzile ce plătesc industriile, sunt f.mari ;
 - / Instalațiile încă nu sunt amortizate ;
 - / Lucrătorii nu dau încă randamentul din alte țări ;

Toate aceste elemente de scumpire trebuie să dispară și atunci vom putea deveni o țară care să poată exporta mai multe articole, ceea ce ar permite o reducere a prețului intern.

7.) Protecționismul Statului. La începuturile industriei, statul trebuie să facă sacrificii, pe care le va recupera cu prisosință.

Brătianu / 13 mart.'33

▣ **Contribuția industriei la venitul național.**

▣ **Politica „târâncopului” lui Madgearu**

Cele mai însemnate venituri bugetare din țările industriale, le produce industria. La noi, industria, până ieri scutită de impozite, suportă astăzi sarcinile cele mai grele pentru alimentarea bugetului. Astăzi, contribuția industriei la veniturile Statului, comunelor și județelor, trece de 10 miliarde de lei, pe când agricultura este sub 3 miliarde.

/ Balanța noastră comercială a dat, în 1930, un excedent de export asupra importului de 6 miliarde, sumă insuficientă chiar și pentru plata anuităților datoriei publice în străinătate.

/ Industria noastră satisface în proporție de 70 % trebuințele populației, cu o valoare a articolelor sale de peste 56 miliarde lei.

Cu ce monedă-aur ar putea plăti o valoare de mărfuri importate, peste cele 15 miliarde ce importăm astăzi ?

Toate acestea sunt atât de evidente încât este inexplicabil ca un guvern al țării să nu priceapă și din ură pentru tot ce s-a creat, cu atâta muncă și jertfe, să caute să dărâme cu târâncopul d-lui ministru de finanțe, distrugând, în același timp, țara care a încăput pe mâinile lui.

- Impozitele nemăsurate ce curg droaie asupra industriei, culminând cu cel pe cifra de afaceri și pe capital (votate de majoritățile PNȚ)
- Comenzile făcute în străinătate;
- Neplata furniturilor statului;
- Inchiziția fiscală din legea contribuțiilor directe, cu amestecul administrațiilor publice în afacerile societăților, căutând aplicarea unor contravenții acolo unde le convine;
- O campanie vie, contra cartelurilor industriale, prezentate publicului ca vinovate de scumpirea vieții. În realitate impozitele și taxele exagerate scumpesc produsele. Afară de câțiva privilegiați, industria este obiectul de ură al guvernelor național-țărăniști.

Brătianu / 13 mart.'33

▣ **Programul și intențiile PNL**

PNL va avea mâine greaua sarcină să repare ruinele lăsate de cei 4 ani și jumătate de guvernare național-țărăniști.

/ El va realiza programul său, va degreva producția țării, pentru a iefteni traiul, și pentru a stabili un echilibru între prețul articolelor industriale și cele agricole.

Se va putea spori, astfel, consumația și creia o rentabilitate a producției.

Din belșugul general, Statul va putea încasa mai mult decât din ruina de astăzi.

/ Tarifele vamale trebuie să apere eficace industria noastră contra dumpingului străin;

/ Industriașii nu trebuie să profite de asta, să-și scumpească produsele, dimpotrivă, să le ieftinească;

/ Cartelurile sunt forma modernă a comercializării articolelor industriale, după cum cooperativele sunt acelea ale produselor agricole.

Prin carteluri, se raționalizează producția și se adaptează cerințelor consumației.

Mai ales în momentul crizei economice - provocată de supraproducție - numai prin înțelegere între producători se poate face adaptarea necesară.

Cartelurile permit standardizarea mărfurilor, specializarea fabricilor, condiții esențiale pentru ieftinirea produselor.

Ele sunt un mijloc eficace pentru a combate concurența de dumping ce fac fabricile străine, care sunt cartelate. Ele trebuie să aibă de scop asanarea comerțului și împiedicarea fraudelor și concurenței neloiale, care duc pe cei cinstiți la ruină.

De altfel, guvernul PNȚ, deși duce o campanie în contra cartelurilor, și proiectează o lege care să lovească în ele, totuși, prin Legea valorificării cerealelor, din 1931, impunea cartelarea morilor.

Dacă cartelurile își îndeplinesc rolurile lor, ele sunt benefice și nu lasă ca fabricile mici să fie ruinate de cele mari.

Statul are un singur rol, acela de a le împiedica să sporească în mod artificial prețul articolelor lor. Alt amestec al autorităților publice în acordurile industriale, nu se poate concepe.

/ Numai printr-o dirijare sistematică și coordonată a diferiților factori formând economia noastră națională România va continua să progreseze pe calea civilizației și să creeze un trai fericit poporului său.

Dinu Brătianu / 13 mart.'33

ing.C.Orghidan / 13 mart.'33

▣ **Raport : Problema industrială.**

▣ **Propaganda și confuziile țărăniști .**

[LD : C.Orghidan era președintele Uniunii industriilor metalurgice și miniere, vice-președintele Camerei de industrie și comerț din Capitală .]

Industria națională , a cărei însemnătate nu este în deajuns de apreciată de toate partidele politice, își are de mai mult timp o așezare temeinică în Transilvania , în mijlocul unei populații care de sute de ani trăiește din meserii și unde , sub vechea guvernare, se creaseră o serie de industrii de bază.

Partidul național-liberal, sub conducerea lui Ionel Brătianu, a susținut cu dârznie , din cele mai îndepărtate timpuri (1877) dezvoltarea industriei naționale, combătând cu înverșunare aranjamentul cu Austro-Ungaria , care însemna o subjugare economică a vieții noastre economice.

Învingător în trecut, PNL are la activul înfăptuirilor din deceniile trecute și, nestrămutat în credințele sale, va birui și acum pentru asigurarea unei bune gospodării naționale și unui viitor strălucit țării.

Pentru realizarea ideologiei „statului țărănesc” s-a lansat în lumea politică , în contra celui de-al doilea izvor de bogăție al țării, cuvântul de „industrie parazitară.”

În urma unei propagande interesate și criminală, față de interesele țării, la a cărei răspândire partidul țărănesc a contribuit deosebit, iar mentorul său economic [**Madgearu**] are o răspundere deplină, s-au stabilit în opinia publică confuziuni regretabile privitoare la necesitatea industriei.

În contra acestor tendințe, PNL s-a ridicat și se ridică cu hotărâre.

Orghidan / 13 mart.'32

▣ **Înzestrarea apărării naționale.**

▣ **Industria metalurgică**

Necesitatea unei puternice industrie naționale este imperios dictată de interesele mari ale apărării naționale. Rolul cel mai important în această chestiune este al industriei metalurgice, care va trebui mărită, cu ajutorul Statului, și îndreptată spre anumite fabricațiuni de produse

care să completeze uzinele de fier din Hunedoara, servind drept bază de organizațiunii de apărare națională, având grupate în jurul său întreaga industrie metalurgică și transformatoare a țării

Țara aceasta îndeplinește toate condițiunile pentru a avea o puternică și reală industrie .

Contribuția industriei noastre la acoperirea sarcinilor publice,

datorită măsurilor luate în ultimii 5 ani,
este superioară contribuției oricărei industrii străine.
Astăzi împunerile către Stat , sunt, în realitate, o preluare a capitalului ,
ceea ce duce direct la închiderea oricărei posibilități de refacere.

PNL crede că această politică de împovărare fiscală trebuie să ia sfârșit.
Industria trebuie descătușată de sub povara unor impozite imposibil de suportat.
Numai eliberată ea poate produce și contribui la mărirea venitului național,
redus astăzi atât de mult.

Orghidan / 13 mart.'32

▣ Contribuția industriei la export / import

Cercetând situația importului și exportului nostru pe ultimii ani, rezultatele învederează și mai mult
necesitatea imperioasă a unei puternice industrii naționale

– care are un rol covârșitor în realizarea acestui activ -
nu numai prin faptul că industria petroliferă exportă, ca valoare, aproape tot atât cât întreaga
agricultură, dar mai ales , prin faptul că industria noastră contribuie permanent și progresiv , la
continua scădere a importului.

Acțiunea de cucerire a pieții interne, este în interesul economiei naționale.

Venitul național a fost la noi , în 1928-1929 , de 73 miliarde lei.

În anii următori, a scăzut vertiginos.

Orghidan / 13 mart.'32

▣ Rezolvarea problemei industriei

Trebuie să ținem seama de : tarifele de export, fiscalitatea excesivă, acordurile, sindicatele și
cartelurile industriale, dificultățile de credit.

O lege industrială este absolut necesară regimului industrial.

PNL consideră industria ca factor efectiv de producție și bogăție națională.

Grija sa pentru industrie ocupă , alături de agricultură, un loc de frunte.

Azi, din cauza restriștei din ultimii ani, sunt deschise probleme de hotărâtoare importanță , care
așteaptă soluționări potrivite cu interesele naționale.

PNL are imperioasa datorie să treacă la acțiune.Cadrul acestora ,e fixat.

Împrejurările, ajutate de noi, ne vor îngădui să le traducem în fapt.

Orghidan / 13 mart.'33

D.Mociorniță / (observații) 13 martie'33

▣ Necesitățile industriei

▣ Greșelile politicii PNT

Înlăturarea industriei naționale de la furniturile de Stat, a constituit o gravă și
neiortată greșală față de interesele țării , căci dându-se comenzile în străinătate,
s-au sprijinit industria și muncitorii străini, fără ca cel puțin să se obțină
compensațiuni avantajoase pentru alte ramuri de producție națională.

Nu mai puțin au contribuit la sufocarea și nerespectarea angajamentelor Statului
pentru comenzile ce i-au fost atribuite ,

precum și problema transporturilor , azi scumpe și nesigure.

Pentru remedierea sau ameliorarea gravei crize, prin care trece industria națională, sunt
necesare o serie de reforme , care în ordinea importanței, sunt :

- a) Degrevarea fiscală necesară pentru o rodnică activitate a industriei;
- b) Modificarea și simplificarea actualului sistem de dări ,
- c) Abrogarea legiuirilor cu caracter excepțional pentru protecțiunea răuplatnicilor,
și totodată reglementarea profesiei de comerciant, pentru înlăturarea intrușilor ,

speculanților, sau nepregătiților din viața comercială ;
d) Credit ieftin și lesnicios pentru refacerea și prosperitatea industriei ;
e) La transporturi, regim special pentru industrie, de protecțiune și stabilitate . pentru obținerea unor prețuri mai ieftine la produsele sale ;
Își exprimă încrederea că PNL va ști și o sprijine, să o îndrume, în sensul marilor și permanentelor aspirațiuni și interese de stat.

ing.Aurel Rășcanu / 13 mart.'33

▣ **Naționalizarea industriei românești**

Naționalizarea vieții noastre economice , și în special a industriei, se poate face , mai ales prin personal, adică printr-o utilizare cât mai efectivă a elementului românesc în procesul de producțiune.

Spre deosebire de politica urmată în ultimii ani,

PNL are imperioasa datorie să repună elementul românesc în drepturile ce i se cuvin .

În ce privește capitalul, PNL a fost totdeauna pentru principiul unei colaborări cu capitalul străin creator, dar n-a putut dori și nici accepta capitalul colonial de secătuire.

Amintește cuvintele rostite de Ion ICBrătianu , în Camera din 1900 , relativ la capitalul străin: [LD : lipsă continuarea text]

M.[itiță] G.Constantinescu / 13 mart.'33

▣ **Politica greșită a PNT**

▣ **Opera de salvare a PNL**

Relevă un aspect social și psihologic al felului cum actuala criză a găsit răsuneț în mintea și înțelegerea guvernanților.

Pornindu-se de la principiul cu totul greșit ,că în timp de criză nevoile oamenilor pot suferi o subnivelare,

și crezându-se în eficacitatea unor principii socialiste importate din foruri spirituale competente numai pentru admirabile speculațiuni „ex cathedra” , s-a spulberat prin măsuri vexatorii față de așezările industriale , tot creditul de care dispuneau,

și în felul acesta am avut o relaxare a industriei noastre din rosturile ei firești prin intervenționismul unei politici de stat nenorocită , ca să nu zicem vădit falimentară.

În fața acestei situațiuni , opera de salvare a unui guvern cu autoritate și unitate , n-ar putea fi alcătuită decât din două faze de lucru :

I. Una care s-ar exprima prin formula „tabula rasa” a legiuirilor improprii solului și brațelor noastre producătoare

II. A doua, reclădirea industriei și asigurarea unei bune și prospere dezvoltări.

În cadrul acestei ultime preocupări, îndrăznesc să amintesc 3 puncte cardinale , folosite în trecut :

/ Respingerea prin taxe protectoare a importului produselor fabricate ;

/ Regim favorabil pentru importul materiilor prime și tot ce servește așezărilor industriale ;

/ Stimularea, prin încurajarea manufacturilor, eventual prin prime, a exportului produselor țării.

Pe deasupra acestor considerații practice [LD : lipsă continuare text.păcat !]

MGConstantinescu / 13 mart.'33

I.Arapu / 13 mart.'33

▣ Raport privind Meseriile și Mica industrie .

▣ Dezinteresul guvernărilor PNȚ

Pune în evidență valoarea meșteșugurilor și artizanatului , în obținerea bunăstării populației. "Industrializarea" ... încă nu are 100 de ani vechime.

Artizanatul, breslele de meserii, au fost supuse în sec.XIX tuturor defavorurilor legislative.

Astăzi însă, în toate țările, mișcarea sindicală [?!?] se dezvoltă în favoarea meseriilor.

Lipsa unei legislații uniforme , pe tot întinsul țării, pentru organizarea meseriilor și a micii industriei, nu îngăduie meseriașului român să lupte cu destulă putere , în concurență cu cel străin.

Ultimele legiuiri fiscale , cu insuficiența clară a patentelor, cu nefastul principiu de taxe la cifra de afaceri a diferitelor faze în fabricațiune și bir pe curentul electri , stăvilește orice activitate și obligă meseriașii să încrucișeze brațele.

Dacă se adaugă reducerea sălbatecă de acum la școlile de ucenicie și învățământul profesional, se poate măsura puținul interes al guvernării național-țăraniste pentru 400.000 de meseriași

care alcătuiesc clasa muncii celei mai alese și are o productivitate cu atât mai însemnată cu cât devalorizarea prețurilor agricole este mai accentuată.

PNL trebuie să rămâie fidel credinței sale în puterea de muncă a claselor noastre muncitorești și trebuie să dezvolte artizanatul și mica industrie , mai ales prin acțiuni constructive.

I.Arapu/ 13 mart.'33

ing.dr.C.Motaș / 13 mart.'33

▣ Factorii de energie

▣ Greșeli în politica PNȚ

Problema factorilor de energie privește valorificarea bogățiilor miniere de cărbuni, petrol, gaze naturale și a căderilor de apă, pentru a satisface cât mai bine interesele economiei naționale.

PNL a dat totdeauna o atenție deosebită acestei probleme ,

căutând s-o rezolve cu concursul muncii și capitalului românesc.

În ce privește petrolul, statul încurajează de fapt istovirea zăcămintelor , pentru că nu are grijă să exploreze regiuni necunoscute.

Ceea ce știm astăzi că este ținut petrolifer, este foarte puțin și nu poate ajunge decât câțiva ani.

Este de aceea greșită politica guvernului că nu limitează extracția , că nu prelucrează mai mult țiței pentru benzină la export.

În România este o subconsumație de petrol.

Țara Românească a crescut de 26 de ori în populație, dar consumul de petrol pe cap de locuitor a scăzut. Deși producem foarte mult, noi exportăm aproape tot țițeiul în străinătate, și în țară nu se consumă decât a cincea parte , pentru că prețurile sunt f.mari.

Trebuie făcută o altă politică a petrolului .

Cât privește energia căderilor de apă, ele nu pot fi deocamdată întrebuițate, pentru că ar reveni prea scumpă energia.

De aceea trebuie încurajate industriile electrice care consumă gaze de petrol și lignit slab.

C.Motaș / 13 mart.'33

Al.C.Georgiade / 13 mart.'33

▣ Zăcămintele miniere

Bogăția minieră a României , de la întregirea neamului, a devenit una dintre țările cele mai bogate din lume. Apele miniere, carierele, sarea, asfaltul, cărbunii, petrolul, antimoniul, bauxita,

fierul, argintul, și aurul etc.

Asigură conducerea PNL de devotamentul inginerilor , care prin tradiție, urmează PNL.

Tancred Constantinescu / 13 mart.'33

▣ Meritele PNL

▣ Opera de distrugere a PNT

Mulțumește raportorilor și oratorilor pentru însemnatele lor contribuții.

Cunașteți ce a făcut PNL pentru țară, din 1922 –1928 ; din o țară în mare parte ruinată , lipsită de căi de comunicație, de material rulant, de materii prime, de credit și chiar de hrană....

PNL a știut , în câțiva ani, fără împrumuturi, fără concesiuni, să aducă țara la regimul de excedente , de de credit privat și public, de dezvoltarea a griculturii , industriei și comerțului, de îngrijire a intereselor mari ale țării.

A fost însă deajuns , tot câțiva ani, regimurilor ce au urmat , pentru ca , cheltuind miliardele împrumutate, în condițiuni rușinoase, apăsând factorii de producție cu o fiscalitate distrugătoare și prigonindu-i , să aducă țara la sapă de lemn.

A întronat regimul concesiunilor scandaloase, al comenzilor în străinătate, al regiilor autonome de pradă, al jafului și favoritismului, al distrugerii comerțului și industriei, al desființării creditului privat și public.

Tancred Constantinescu / 13 mart.'32

Barbu Dumitrescu / 13 mart.'33

▣ Problema muncii

▣ Greșelile politicii PNT

Opera PNL a fost întreruptă prin guvernarea național-țărănistă, care, deși a elaborat legi noi de ocrotire, a lovit interesele muncitorimii , întru cât nu a aplicat cu strictețe legea magistrațiunilor pentru a apăra munca românească , de concurența străină ; întrucât a dat însemnate comenzi pentru stat industriile străine, lipsind astfel de ajutorul Statului industriile și muncitorimea din țară ; întrucât a compromis printr-o rea administrare opera de asigurare muncitorească ce, din această pricină, amenință să cadă în bună parte în sarcina Statului ; întru cât prin abuzul de legiferare a creat o atmosferă de nestabilitate și neîncredere de natură de a paraliza orice activitate economică , ceea ce a avut efecte dezastruoase în mediile muncitorești.

PNL va trebui să reia firul întrerupt al operei sale de ocrotire a muncitorimei, desăvârșind într-un cadru unitar cadrul legal de protecțiune destinat a asigura acestei clase condițiuni de viață materială și morală la nivelul cerințelor timpului.

PNL va trebui să realizeze dezideratele formulate în programul său de guvernare , prezentat la Congresul din mai 1930, și să dea o atenție deosebită problemei șomajului.

Barbu Dumitrescu / 13 mart.'33

ing.Teodoreanu / 13 mart.'33

▣ Problema șomajului intelectual

Insistă asupra situației grave a șomerilor intelectuali, și propune aplicarea strictă

a Legii din 1925 și 1930 , pentru întrebuințarea muncii românești,
așa cum o au în aplicare toate țările din Europa.
Cere ca toate comenzile de Stat să se dea industriei românești,
pentru ca munca românească să-și poată câpăta drepturile în țara ei.

Dnii Safta și Calciu / 13 mart.'33

▣ **Expun doleanțele muncitorimii [LD : lipsă text]**

ing.N.Teodorescu / 13 mart.'33

▣ Raport : Transporturile

Transportul pe CFR , cu cele 2 etape :
/ 1866-1979, construite de consorții străine ;
/ 1879- 1916, sub gov.PNL, de marele bărbat de Stat, [I,I,C.Brătianu](#), făcute de statul român,
cu lucrători români ; Scoate în evidență realizările CFR ,
în vremea când [IGDuca](#) era director general (1888-1895).
El a ridicat traficul CFR între 1882-1916 , veniturile și cheltuielile, totdeauna cu excedente ,
între 8 (1882) -25 milioane (1916) lei-aur.
/ După război, cu rețeaua distrusă și în ruină, s-au făcut cheltuieli chibzuite ,
sub îndrumarea neuitatului și mult regretatului [Vintilă Brătianu](#).
/ Prezintă o schiță sumară cu ceea ce trebuie de făcut pe viitor :
Transportul pe apă , arată necesitatea unor lucrări pentru navigația pe Dunăre ;
necesitatea utilării porturilor ; necesitatea unificării Societății de navigație.
Transportul pe drumuri : necesitatea refacerii lor cu personal românesc.
Direcția Poștă –Telegraf : După transformarea în „Regie Autonomă” ,
rezultate nesatisfăcătoare

ing.Agripa Ionescu / 13 mart.'32

▣ Importanța navigației fluviale și maritime

Rolul dublu al Dunării românești : pentru transportul românesc ;
pentru legătura Europei Centrale cu Orientul . Pentru a-și îndeplini misiunea este nevoie :
/ Soluționarea problemei gurilor Dunării , deoarece canalul Sulina se împotmolește periodic ;
/ Adâncirea canalului Dunării, cu cel puțin 2,5 m ;
/ Adâncirea cataractelor de la Porțile de Fier ;
/ Înzestrarea porturilor.

Pamfil-Chișinău / 13 mart.'33

▣ Transporturile din Basarabia.

Din cele 9 județe, 5 nu sunt legate de CFR.
Se impune ca toată Basarabia să fie legată de CFR.
În Basarabia există doar o singură șosea, și aceea este neângrijită.
Roagă ca la Chișinău să se instaleze un post de radio-difuziune.

Tașcu Pucerea / 13 mart.'33

▣ Comunicațiile în Dobrogea

Dobrogea nu are nici CFR nici drumuri. În 1928, cînd s-a sărbătorit semi-centenarul Dobrogei, frații din celelalte provincii nu au putut veni. Unica linie ferată din Dobrogea, s-a făcut la inițiativa lui Ionel Brătianu, Durostorul - județ complet izolat, frumosul Balcic , nevizitat de nimeni.

dr. I . Costinescu / 13 mart.'33

▣ Transporturile

CFR ajunsese înaintea războiului într-o stare mulțumitoare ; războiul a produs grave distrugereri ; A lipsit continuitatea în refacere .În privința șoselelor, drumurilor , stăm f. rău. Aproape totul trebuie refăcut.

Tracțiunea mecanică automobilă în mod fatal ia locul tracțiunii animale .Automobilul nu mai este instrumentul de lux de acum 25 de ani ; a devenit o necesitate a timpului, un concurent al locomotivei.

S-a spus că lipsesc banii ; în parte este adevărat , dar mai adevărată a fost incapacitatea guvernanților țărăniști, și, mai rău, interesul pe care l-au avut de a risipi sute de milioane pentru a comanda poduri metalice pentru șosele, în străinătate, inutile, expunând la distrugereri inutile șoselele, sau făcând un contract revoltător cu un grup suedez , pentru o singură șosea București-Sinaia-Brașov, care se plătește cu un preț îndoit, decât se cuvine.

Fabrica de avioane de la Brașov, făcută de PNL, lîncezește , nu lucrează , în așteptarea tipului de avion care este supus pertractărilor de 4 ani !
Și ce tare ne lipsesc avioanele !

PNL are datoria de a reintroduce această administrație pe calea din 1926-1929, calea cea bună , căutând pe căi legale să readucă în patrimoniului statului telefoanele .

Dr.Costinescu / 13 mart.'32

IGDuca / 13 mart.'32

▣ Cuvânt de încheiere

Mulțumește raportorilor și oratorilor.Toate dezideratele expuse vor fi înscrise în programul partidului nostru.

.....

14.) Adunarea profesională a PNL. Conferința a III-a , 19 martie'33

//finanțe , comerț și cooperatie //

IGDuca, Dinu Brătianu, Constant Georgescu, Al.P.Necșești, G.Leon, M.Oromolu, M.Negură, Cristu Staicovici.

(„Universul” , nr.77 , 21 mart.'33)

[LD: tot duminica, la teatrul Liber. Prezidate de IGDuca]

IGDuca /19 mart.'33

▣ Intențiile PNL

” Credincios principiilor de armonie socială, care stau la temelia doctrinei sale,

Partidul liberal înțelege să acorde întreaga solitudine și comerțului țării.

El făgăduiește acestui comerț , degrevări fiscale, încetarea măsurilor legislative și administrative care stau astăzi în calea propășirii lui, înlesniri de credit , precum și un regim vamal care să permită un schimb normal și favorabil de mărfuri , între noi și străinătate.

Dar partidul nostru cere în schimb comerțului , să contribuie la mișcarea de scădere a prețurilor, și de ieftinire a traiului pe care o impune situația generală a țării.

Cred însă că putem privi viitorul nostru financiar cu un optimism justificat , firește, cu condițiunea de a lua cu hotărâre și, mai ales, fără nici un fel de preocupări demagogice , măsurile dictate de împrejurări. Aceste măsuri se pot lua, și noi ne simțim în stare să le luăm, în interesul superior al statului. El constă în economii, suprimarea tuturor cheltuielilor inutile, desființarea tuturor instituțiilor parazitare , restabilirea ordinii și cinstei în gospodărirea banului public, o scădere generală și o repartiție mai rațională a impozitelor.

Menținerea stabilizării noastre monetare este singurul mijloc de a ne feri de catastrofe economice și îngrijorătoare repercusiuni sociale.

Paralel cu restabilirea finanțelor publice , schițat în cadrul de mai sus, vor putea să renască și finanțele private , astăzi distruse sau paralizate.

Două ne par a fi condițiile esențiale pentru a reda țării creditul cerut de întreaga noastră dezvoltare agricolă , industrială și comercială:

1) încrederea și 2) lichidarea trecutului.

După legislația nechibzuită din anul trecut, care a încurcat și compromis

delicată și însemnata problemă a conversiunii,

toți oamenii conștienți din această țară , așteaptă soluționarea ei echitabilă și chibzuită de la competența și dela experiența partidului nostru.

Punctul nostru de vedere este cunoscut : conversiunea largă pentru diferitele categorii de debitori , cu salvarea însă a creditului.

Formula pare uneori paradoxală și ireconciliabilă. Dimpotrivă , aceste două interese se pot concilia și dispunem de mijloacele necesare acestei conciliațiuni.

Înainte de a da o formă definitivă, juridică și economică , soluțiilor noastre , suntem hotărâți să procedăm la o largă consultare a factorilor interesați și de aceea punem un preț deosebit pe discuțiile ce vor urma astăzi, în jurul acestei chestiuni.

Cooperația în România a fost creată de partidul liberal și

a fost distrusă de partidul național-țărănist,

și vă mărturisesc că pe mine nu mă îngrijesc atât greutatea materiale ale cooperației , cât criza morală de care suferă astăzi mișcarea.

Cooperația nu este numai o organizare economică , Ea este o formulă de conciliațiune în lupta dintre capital și muncă , un ideal - un înalt ideal social.

Din templul cooperației vom goni fără milă pe cei care au pngărit prin materialismul și prin politicianismul lor, altarele lui neîntinate.

Încă odată, țin să insist asupra caracterului consultativ al acestor adunări

profesionale. Spuneți-vă gândul întreg ; vă vom asculta cu interes și cu luare aminte.

Și dinainte vă făgăduesc că vom căuta să înscriem tot ce ni se va înfățișa ca îndreptățit și bine chibzuit, în programul de guvernământ al partidului nostru."

IGDuca / 19 mart.'33

Dinu Brătianu / 19 mart.'33

Importanța capitalului

Importanța capitalului în viața unei țări și felul cum iau naștere instituttele de credit.

„ PNL are mare merit de a fi creat creditul Țării Românești.

Raportorii noștri vor face istoricul creării instituțiilor de credit , de la Creditele funciare , la Banca Națională , la băncile de scont și la băncile populare.

Ei vor arăta dezvoltarea ce au luat aceste instituții, cum au ajuns în ajunul războiului să satisfacă toate trebuințele țării și ce puternic sprijin au dat statului românesc.

Dinu Brătianu / 19 mart.'33

▣ Deprecierea monedei

▣ Majorarea prețurilor.

Eu mă voi mărgini să insist numai asupra câtorva puncte din efectele inflației monetare , în momentele când se preconizează de unii o devalorizare a monedei noastre , și asupra efectelor stabilizării leului.

Deprecierea monedei a avut ca efect o continuă majorare a prețurilor .Prețul ce vânzătorul îl putea obține astăzi, era insuficient pentru ziua de mâine, și mulți au fost păcăliți crezând că realizează un câștig dintr-o vânzare, când, de fapt, au suferit o pagubă.

Spre a judeca valoarea reală a unei tranzacții, trebuie raportată la valuta ei în aur.

Beneficiile realizate în timpul inflației sunt fictive.

Dinu Brătianu / 19 mart.'33

▣ Stabilizarea

Numai prin stabilizarea monedei se pot stabili bilanțurile reale ale instituțiilor de credit și raporturi normale între creditori și debitori.

Ori, în momentul când s-a făcut stabilizarea , s-a declanșat și criza mondială.

A fost o fericire pentru țara noastră că această operație s-a făcut la momentul oportun, pentru că mai târziu nu s-ar mai fi putut realiza, din cauza dezechilibrului financiar din lumea întreagă.

Pentru ce stabilizarea nu a dat roadele așteptate ?

Nu este nici o îndoială că schimbarea politicii noastre financiare a compromis efectele așteptate .

Vintilă Brătianu care tratase această operație voia să o realizeze , pentru că știa că PNȚ este absolut nepreparat și inapt în afacerile publice și pentru că presimțea efectele crizei economice.

Iată ce măsuri impuneau noua situație :

/ Reducerea bugetului statului cu cel puțin 4 miliarde lei ;

/ Simplificarea aparatului administrativ ;

/ Reducerea scontului BNR și sporirea emisiunii de bilete ;

/ Reducerea dobânzilor instituțiilor de credit;

/ Comprimarea plăților în străinătate , prin regimul devizelor ;

Ori, tocmai în mod contrar s-a procedat de noul guvern :

/ Bugetul s-a sporit cu 4 miliarde ;

/ Scontul Băncii Naționale s-a sporit de la 6% la 9% ;

/ Emisiunea biletelor s-a redus de la 22 miliarde , la 18 miliarde ;

/ Statul a dat exemplu prost al sporirii dobânzilor , de la 9% , la 15 % ;

/ Libertatea completă a devizelor, până în 1931, apoi o comprimare severă ;

/ Contingentarea exportului, cu punct culminant în 1932.

Guvernul nu a avut altă politică decât aceea de a pune impozite mereu crescânde, și de a face afaceri pentru partizanii săi.

Cum ar putea rezista comerțul nostru , pe de o parte, suprimării creditului, care este sprijinul lui cel mai puternic, pe de altă parte, sărăciei consumatorilor săi ?

Legile de concordat preventiv, de moratoriu, de conversiune , cum au fost întocmite, pot folosi unora ; dar distrug creditul tuturor.

Legile naturale ale comerțului nu pot fi înlocuite prin legi de expediente și aruncate în viața economică a țării prin curentul demagogiei.

Nechemații trebuie să plece , pentru ca să poată reînvia încrederea.

Dinu Brătianu / 19 mart.'33

prof.Constant Georgescu / 19 martie'33

▫ Raport asupra finanțelor

(„Universul” , nr,cit.; BCS, fond St.Georges, pach.XCII, ds.3 ,[Victor Antonescu])

[LD: am preferat forma originală, deoarece „Universul” l-a dat în rezumat .

Victor Antonescu a condus secțiunea și a tras concluziile.]

Constant Georgescu /

▫ Politica financiară a PNL

PNL se poate mândri că a pus bazele finanțelor publice în România, că a fost ziditorul așezământului financiar al statului român.

La 25 febr.1867, Ion Brătianu enunța, în Programul PNL,

următoarele principii în materie de finanțe publice ,

care și azi pot servi de program de guvernământ, pentru orice partid politic din țară :

< Criza noastră financiară –scria I.Brătianu în Manifestul său –

nu provine atât din lipsa resurselor , cât din lipsa spiritului unei adevărate economii

în bugetul cheltuielilor noastre și nedreapta noastră sistemă de impozite ,

din legile vicioase de percepțiune, din cauză că industria

și comerțul nostru sunt în decădere .

Îndreptarea finanțelor noastre stă în înseși putințele , în înseși mâinile noastre.

Dând viață agriculturii, industriei și comerțului nostru,

vom mări avuția particulară și , prin aceasta, vom înmulți în același timp

resursele tezaurului public. >

Acest program de politică financiară , Ion Brătianu l-a aplicat îndată ce a preluat conducerea Ministerului de Finanțe , în 1876, echilibrând bugetul anului 1877, reziliind concesiunea monopolului tutunului , răscumpărând mai târziu concesiunea căilor ferate , și prin aceasta, sporind veniturile Statului , procedând la conversiunea datoriei publice, modificând impozitele , stimulând forțele productive ale națiunii.

Politica de stat în materie de finanțe a PNL , în epoca 1876-1887 ,

și care a fost urmată până la ultima sa guvernare din 1928 ,

„se rezumă în a adapta impozitele la capacitatea de plată a cetățenilor ,

în a restrânge cât mai mult cheltuielile publice,

în a acoperi toate nevoile bugetului prin resurse proprii , impozite și venituri domeniiale - apelul la împrumuturi urmând să se facă în mod cu totul excepțional

și numai pentru lucrări productive de investițiuni.”

Miniștrii de Finanțe ai PNL , din are cităm cu evlavie și admirație pe cei mai străluciți -

Ion Brătianu, Dimitrie Sturdza, Gogu Cantacuzino, Emil Costinescu, Vintilă Brătianu -

au fost ctitorii edificiului financiar al statului român,

au creat osatura finanțelor publice din România, și au salvat finanțele statului în epocile de criză , destul de numeroase, pe care le-a străbătut România.

PNL a avut de îndeplinit o muncă de adevărat Sisif , căci a fost chemat la cârma statului

pentru a repara greșelile săvârșite de celelalte partide, în domeniul finanțelor publice.

Datorită miniștrilor săi - fără a apela la împrumuturi sau a scaote la mezat avutul țării -

PNL a restaurat finanțele avariate ale statului nostru le 1900 și 1922,

ca să reamintim crizele cele mai recente.”

Constant Georgescu / 19 mart.'33

▫ Concepția PNL privind impozitele

Concepțiile PNL , în trecut și azi : În materie de impozite ,

există o pătrundere reciprocă între finanțele publice și cele particulare ,

impozitele fiind prelevări din veniturile cetățenilor ,

așa că randamentul impozitelor este influențat de situația generală a economiei naționale.

Această concepție, Vintilă Brătianu a exprimat-o în formule lapidare :

< Din belșugul general, trebuie să rezulte belșugul Statului > ;
< din dezvoltarea bogăției generale trebuie să izvorască aceea a Statului. >
< Creșterea veniturilor Statului - spunea Vintilă Brătianu în discursul la Legea contribuțiilor directe din 1923 – va izvorî nu din cote ridicate ,
ci din mersul înainte al producției și din propășirea generală a economiei naționale .>
< Trebuie făcută o politică financiară, iar nu una fiscală , căci convingerea mea este
că propășirea finanțelor publice va ieși de propășirea economiei .>
< Politica noastră fiscală este așezată pe o politică financiară și
izvorăște din politica noastră economică .>

Constant Georgescu / retro'23, 19 mart'33

▀ A. Impozitele directe .

PNL a înscris la 1922, în Programul său, reforma contribuțiilor directe ,
pe care a trecut-o în prima legislație a guvernării sale din 1923 :

- La baza reformei PNL a stat principiul că nu trebuie atinse prin impozite directe **decât** veniturile realizate din diversele activități ale cetățenilor , capitalurile urmând să fie exonerate de orice impozit direct, [**Atenție LD !**] spre a nu se stânjeni formarea și libera lor dezvoltare , și a se da , astfel, avânt economiei naționale.
- Alt principiu : impozitele directe trebuie să cadă pe venitul real, net, efectiv, al cetățeanului, nu pe venituri fictive, stabilite prin prezumțiuni și aparențe .
Cetățeanul nu poate plăti impozite **decât** din prisosul încasărilor , adică numai din beneficiul său net.
- Impozitul nu trebuie să atingă capitalul, să devină spoliator, ci prelevat din venitul real .

PNL a ținut seama , în organizarea impozitului direct, de fenomenul incidenței impozitelor asupra producției și de interesul de interesul real ce Statul îl are de a menține în mod permanent sursele de producție națională , de a nu descuraja , prin impozite, producția națională.

Prin Reforma din 1923, Vintilă Brătianu a urmărit să realizeze egalitatea de sacrificiu înaintea impozitelor, introducând impozitul progresiv, pe venitul global,

- / pentru ca cetățenii bogați să plătească o cotă parte mai mare din veniturile lor , decât cei săraci, ceea ce constituie un postulat al democrației;
- / a căutat să atingă toate sursele de venituri pentru a realiza egalitatea cetățenilor înaintea impozitelor ;
- / a pus în aplicare principiul drept că dublele impuneri trebuie înlăturate , adică două impozite directe nu trebuie să cadă pe același venit ;
- / a prevăzut toate garanțiile necesare contribuabililor că impunerile vor fi drepte , prin admiterea delegațiilor acestora în Comisiile de impunere și Apel.

Grație Reformei din 1923, randamentul impozitelor a crescut an de an , fără a se mări cotele inițiale, căci este știut că sporirea cotelor , dezvoltă fraudă și reduce randamentul impozitelor.

Ca urmare a acestei politici fiscale, încasările au sporit de la an la an și ... de la 2.236 milioane , în 1923, s-a ajuns la 4.224, la 1925.

Noul sistem a fost aplicat cu toleranță și abilitate de Vintilă Brătianu , care a cerut inspectorilor generali nu evaluări ridicate ci evaluări drepte.

Mai mult, a dat indicații administratorilor financiari că preferă ca evaluările să fie sub real, **decât** deasupra, pentru că nu este bine ca să sporească veniturile statului într-un moment de inflație, pentru că apoi nu mai pot fi menținute atât de urcate , când inflația dispare.

Vintilă Brătianu a preferat să rămână cu veniturile statului sub posibilități, pentru ca cheltuielile statului să nu fie puse pe un picior pe care nu s-ar mai putea menține ulterior.

De aceea , noua lege a fost primită de cetățeni fără murmur, iar conflictele dintre fisc și contribuabili , au fost minime .

/ Venitul agricol a fost evaluat la maxim 400lei / ha (regiunile fertile)

iar în medie a fost de 200 lei / ha , reprezentând o mare toleranță ;
/ Venitul clădirilor , a fost evaluat rațional ;
/ Comerțul și industria , evaluate după beneficiul net ;
/ Impozitul global, nou impus, s-a stabilit pe venitul general efectiv,
pe baza simplei declarații a cetățeanului, fără „inchiziție” fiscală .
Aceasta a fost un „tact” al organelor fiscale care s-a încetățenit în România.
[Constant Georgescu](#) / 19 mart.'33

▣ **Politica fiscală a guvernelor după 1926**

▣ **Guv.Averescu, Maniu, Iorga, Vaida**

Guvernele ce s-au succedat , prin modificările introduse sistemului impozitului pe venit,
au deformat cu totul concepția ce prezidase la alcătuirea Legii contribuțiilor directe;
organele fiscale au exagerat procedeele de evaluare a veniturilor ;
perceperea impozitelor a devenit vexatorie :

- Încordarea dintre fisc și cetățean a atins maximum de intensitate ;
- impunerile au ridicat proteste vii și fraudă fiscală a crescut ;
- Rezistența contribuabililor , a coincis cu declanșarea crizei economice ;

/ Prima agravare a impozitelor directe, a fost introdusă de guv.Averescu, care , în 1927,
a triplat din oficiu impozitul pe 1927.

/ Sub prima guvernare PNȚ, cotele impozitelor directe au sporit , unele de până la 32% ,
într-o epocă în plină criză economică.

Atât în guvernarea PNȚ, cât și sub guv.Iorga,

sistemul impozitului pe venit a fost deformat , după semne exterioare sau prezumțiuni :

- O cotă nouă de 2% la impozitul pe clădiri ;
- S-a abrogat (cu efect retroactiv !) scutirea de impozit din
Legea ptr. încurajarea construcțiilor (3 mai 1927)
- S-a introdus inchiziția fiscală , contribuabilii fiind lăsați pradă agenților fiscali ;
- Au fost înlăturați delegații contribuabililor din Comisiile de impuneri ;
- S-au suprimat dispozițiile favorabile Societăților cu caracter național ;
- Impozitul global a devenit un impozit inchizitorial ;
- În urma modificării Legii impozitelor directe, impozitele au devenit împovărătoare
și nedrepte , sunt considerate odioase, fictive și abuzive.
- Prin introducerea impozitului pe clădirile întreprinderilor industriale și
a impozitului minimal pe capitalurile comerciale și industriale (Legea PNȚ, 1933) ,
s-a introdus un impozit pe capital, de esență bolșevică. [Atenție LD !]

Încasările statului din impozitele directe , între 1927-1930 , au sporit simțitor,
atingând 9 miliarde lei. Sporul acesta , însă, nu s-a obținut natural, ci în mod artificial
prin mărirea cotelor , arbitrarul fiscalului, deformarea sistemului impozitului pe venit.

În ultimii doi ani , 1931 și 1932, randamentul impozitelor a scăzut în mod general,
inclusiv la impozitul agricol, ceea ce dovedește că sporul din 1927-1930 a fost obținut artificial
și că sporirea cotelor și-a făcut efectul : fraudă fiscală.

Mai mult, aceasta a distrus materia impozabilă.

[Constant Georgescu](#) / 19 mart.'33

▣ **Programul PNL privind impozitele directe .**

/ PNL va trebui să modifice Legea PNȚ ,având în vedere noile condiții economice
ale contribuabililor români.

/ Principiile de bază ale sistemului de impozitare , vor fi menținute,
așa cum le-a formulat Vintilă Brătianu ;

/ O degervare generală de impozite, este absolut necesară , cf.dorințelor producătorilor ;

/ Impozitele pe întreprinderile comerciale și industriale – vor fi reduse ;

/ Venitul și impozitul minimal pe capital – va fi suprimat ;

/ Cotele pe veniturile mobiliare - reduse semnificativ ;
Constant Georgescu / 19 mart.' 33

▣ B. Impozitele indirecte .

[LD : consider f.exact și nuanțat surprinsă caracterizarea stadiului atins de România , caracterizare care, după opinia mea, și-a prelungit valabilitatea pe tot interbelicul , apoi s-a desechilibrat după 1945]

Ele formează partea principală din veniturile Statului :

peste 60 % , pentru că în ele se cuprind și veniturile din monopolul sării și tutunului.

În concepția PNL, impozitele indirecte urmau să completeze sistemul de impunere din România , într-o fază în care :

agricultura se găsea într-o fază de dezvoltare ;
industria și comerțul într-o fază de creațiune ;
capitalul imobiliar , într-o fază de formare ;

încât impozitele directe nu puteau asigura Statului

un randament suficient pentru acoperirea nevoilor sale.

Impozitele indirecte - impozite pe consumație și acte juridice - aveau avantajul de a fi anonime, de a nu fi resimțite de contribuabili atât de greu ca cele directe .

[LD : chestiune de psihologie , de sociologie economică !]

Impozitele indirecte lovesc totuși consumatorii ,

și minștrii de finanțe ai PNL au căutat să le facă mai ușoare , pentru a nu scumpi viața,

pentru a nu reduce consumația, pentru a nu împuțina tranzacțiunile.

Sporul de venituri urma să se obțină nu prin urcarea impozitelor indirecte,

ci prin sporirea activității economice, printr-o consumație sporită,

prin ridicarea standardului de viață al cetățenilor.

/ Taxele vamale – deși încurajau industria națională născândă- au fost moderate ;

/ Taxele de timbru – menținute la nivel scăzut , pentru a nu împiedica circulația bunurilor și mersul judecăților ;

Constant Georgescu / 19 mart.'33

▣ Guvernele PNȚ, Iorga, PNȚ - impozitele indirecte

Guvernele ce s-au succedat după PNL , și-au pus toată nădejdea sporirii veniturilor , în sporirea exagerată a impozitelor indirecte :

/ Taxele pe alcool au fost urcate în așa măsură încât - după cum a prevăzut Vintilă Brătianu -

la Legea spirtoaselor [LD : Legea Garoflid, gov.Averescu] „A ucis” pe viticultor , pe producătorul pe scară largă, cu concursul organizațiilor fiscale.

/ Taxa pe zahăr s-a ridicat de la 4 la 10 lei /kg.

Taxa pe benzină „ „ „ 2 la 7 lei / kg.

/ Impozitul pe cifra de afaceri a devenit inchizitorial

Sporite într-o epocă de depresiune economică, impozitele indirecte au scăzut ca randament,

fraudele s-au mărit la maximum (a constatatat și d.Rist , în raportul său !)

Partidele ce au venit la guvern, au distrus însemnate surse de venituri ,

prin înființarea regiilor publice comerciale , create pentru plasarea partizanilor politici,

care au sporit cheltuielile, au încasat tantieme fabuloase, iar veniturile regiilor au fost reduse .

-Un domeniu forestier evaluat la 40 miliarde , a dat excedent 300 milioane (1928) ,

apoi doar ... 95 milioane (1932) .

/ Pescăriile au dat numai 48mil.excedent, ;

/ Poșta , telegraful, Regia minelor din Ardeal , Regia fermelor, au dat deficite ;

Constant Georgescu /

▣ Program PNL de viitor – impozite indirecte

PNL își propune să revie și în această materie , în viitoarea sa guvernare,

la concepția financiară sănătoasă din trecut :

/ La alcool, se va aplica Legea lui Vint.Brătianu din 1926, care a avut asentimentul tuturor categoriilor de producători ;

/ Taxele de consumație vor fi reduse la posibilitățile actuale de plată a contribuabililor ;

/ Veniturile vămile, nu va fi sporită , decît prin dezvoltarea activității ;
/ Va anula concesiunea monopolurilor către străini, făcută în contra art. 112 din Constituție :
monopolul chibriturilor , al telefoanelor, distribuirea produselor CAM,
deoarece prin concesionare alor , s-au sustras mari venituri din bugetul general al statului.
[Constant Georgescu](#) / 19 mart.'33

▣ C. Veniturile domeniilor și întreprinderilor Statului

[LD : tocmai mă miram de unde ar fi putut garanta PNL acoperirea nevoilor bugetare,
după atâtea reduceri de impozite directe și indirecte. Părea irealizabil.
Acum nu mi se mai pare]

În Programul din 1867 al PNL, [Ion Brătianu](#) arăta că , din 150 milioane lei vechi,
bugetul Statului era compus din : 37 mil.lei - domenii, mine, păduri, pescării
(24,66% din venit) în care nu intrau monopolurile (inexistente pe atunci) .
Prin Legile de comercializare a bunurilor statului din 1925 , prin Legea minelor din 1925,
prin trecerea subsolului în patrimoniul statului (cf.art. 19 din Constituție) ,
prin exploatarea intensă a pădurilor statului, a pescăriilor , etc.
PNL a pus bazele dezvoltării acestor surse pentru buget.
Pentru PNL este un imperativ categoric ca, revenind la guvern,
să desființeze „regiile publice comerciale” , să sporească veniturile domeniiale și ale
întreprinderilor sale, ca să compenseze reducerile ce se vor aduce impozitelor propriuzise.
[Constant Georgescu](#) / 19 mart.'32

▣ D. Impozitele și taxele locale .

Vint.Brătianu a prevăzut în lege nici un fel de zecimi sau dări suplimentare ,
Costituția (art. 111) prevede că fiecare comună , județ, inst.publ.,
poate înființa impozite pentru cetățeni, în limitele legii.
Din cercetări, rezultă că impozitele respective acoperă 35 % din bugetele locale .
Acele impozite locale, pe lângă celelalte, sporesc povara cetățeanului.
/ PNL s-a străduit să rezolve problemele finanțelor locale și a instituțiilor publice,
dându-le dotări pentru a-și putea desfășura activitatea și a limitat dreptul de impunere
al acestor administrații pentru ca cetățenii să nu fie sleiți prin impozite și taxe.
[Ministrul Costinescu](#) (cel mai însemnat înainte de război) a desființat taxele de barieră,
accizele, prin Legea din mart.1903, spre a lăsa liberă circulația bunurilor între sate și orașe.
Reforma poate fi asemuită cu reforma marelui Turgot (ministr.finanțe , Ludovic XVI)
Prin aceeași lege , pentru a alimenta finanțele comunelor , s-a creat un fond comunal,
alcătuit din taxe pe diferite produse fabricate în țară sau importate ,
fond ce se împarte între comunele din țară.
Tot Costinescu a supus votului Parlamentului (27 martie 1903) Lege pentru taxele și
contribuțiile comunale , pentru a stăvili abuzurile, fixând cote minime și maxime .
/ Ambele legi au fost modificate de [Vint.Brătianu](#) , la 22 iunie 1923 și 28 mart.1926,
schimbându-se cotele de repartitie și alimentându-se cu noi subvenții , fondul comunal.
/ Cf.Legii din 1923, comunele pot să perceapă taxe, pe valoare locativă a prăvăliilor și uzinelor,
în com.urbane , mai pot percepe diferite taxe - 49 - care sunt maximalizate.
/ [Vintilă Brătianu](#) , prin Legea contribuțiilor directe din 1923 (art. 71-73) , a reglementat dreptul
comunelor , județelor, instit.publice, de a percepe impozite directe ,
stabilind un plafon maxim. Cotele adiționale s-au grefat - prin aceeași lege - pe veniturile
evaluate de stat , aceasta pentru comoditatea contribuabililor , pentru a nu fi șicanați,
cu 4 rânduri de impuneri . Pentru a țărături tendințele administrative fără avizul ministerului de
finanțe .
/ Prin legea administrativă (1923) , PNL a căutat să introducă ordine în finanțele și bugetele
administrației locale , introducând art.227-245,
prin care cetățenii erau puși la adăpost de impuneri excesive.
[Constant Georgescu](#) / 19 mart.'33

▣ Politica PNȚ: impozite locale

/ PNȚ , prin Legea din 1929, a creat noi unități administrative , ca satele și regiunile, punând în sarcinile lor noi organizații , sporind , pe de o parte , cheltuielile administrațiilor locale, iar pe de alta, înlocuind articolele privitoare la finanțe , sporind impozitele actuale , promițând dublarea celor adiționale.

Prin Legea din 1930 , Mihalache a permis, pentru echilibrarea bugetelor umflate de partizanii politici , să se adauge impozite , fără limită, de către comune și județe.

Abuzurile și impunerile au devenit revoltătoare , și azi cetățenii plâng mai mult de povara impozitelor și taxelor administrației locale , decât de cele către stat : impozit pe valoarea locativă a localurilor , a întreprinderilor industriale (au pus la taxă și localul uzinei , mașinile, rezervor de benzină) deși trebuia luată doar chiria localului .

Comunele au supraevaluat veniturile , au ordonat cheltuieli fără acoperire , încât bugetele comunale sunt în deficit cronic. De aceea, anul bugetar 1932, avea grevat de datorii 40% pentru comune , 50% la venituri ordinare .

În mai multe comune , au introdus taxe de barieră , la intrarea în oraș pentru țărani ; taxele ad-valorem pe valoarea mărfurilor ce intrau sau ieșeau din oraș (inclusiv materia primă pentru uzină)

Revenind la o lege din 1887, contribuabilul a fost lăsat fără apărare , căci apelurile în loc să fie judecate de un magistrat , erau cercetate de o comisie alcătuită din consilieri comunali.

Bugetele comunale și județene au fost mereu sporite , pentru cheltuieli de personal (peste 50 % din total) pentru lucrări de investiție , vizând luxul , pentru exproprieri costisitoare . Întreprinderile comunale , în loc să perceapă taxe pentru serviciile aduse cetățenilor (lumină, apă etc.) au căutat să realizeze beneficii , urcând prețurile serviciilor peste costul de producție , spre a acoperi golurile bugetare și cheltuielile de personal.

Rezultatul guvernării PNȚ a fost : o risipă bugetară pentru plasarea partizanilor politici , sub masca unor reforme rău începute - sporirea funcționarilor – distrugerea producției printr-o politică de istovire fiscală inchizitorială.

Deficitele adunate în 4 ani = 10 miliarde lei, într-o epocă în care contribuabilul român a dat cea mai mare povară . Împrumuturi, contracte, peste 25 miliarde, n-au înviorat economia națională , n-au consolidat BNR

Dacă în ultimii ani s-a constatat o slăbire a finanțelor , aceasta se datorește, în primul rând, incompetenței miniștrilor care au condus Ministerul de finanțe ; lipsei de autoritate ; perturbărilor aduse în legislație ; modificărilor de organizare a administrației financiare și în statutul funcționarilor .

[Constant Georgescu](#) / 19 mart.'33

▣ Sarcini de viitor – finanțele locale.

/ Se impune o reformă a finanțelor locale spre a remedia situația ;

/ Trebuie să înceteze triplele impuneri pe venit și impozite ;

/ Interdicția , pentru 5 ani , a comunelor, județelor, Camerelor de agricultură și comerț, de a contracta împrumuturi noi;

/ Desființarea taxelor ad-valorem, și pe căruțele ce intră în orașe , prin revenirea la Reforma Costinescu (1903)

/ Asanarea finanțelor locale

▣ Concluzii

PNL îi revine sarcina să asaneze finanțele Statului român și a administrației publice.

Va revizui toate legile de impunere, directă și indirectă, pentru a ușura povara contribuabililor și producătorilor. Reforma impozitelor – în sensul reducerilor - se impune nu numai din considerații de justiție fiscală, dar mai ales pentru a da avânt producției , pentru a iefteni viața - două postulate imperative ale unei economii naționale.

Chemarea PNL la guvern va stimula activitatea economică, iar chemarea unui ministru de Finanțe destoinic , va avea consecințe salutare.

Constant Georgescu / 19 mart.'33

Cristu Simionescu / 19 mart.'33

▣ Politica bugetară a PNL PNT

[**Recurs istorico-financiar . Deosebirea dintre cele două concepții**]

Periodizare a finanțelor românești

I. Agitata perioadă a războiului de întregire (1916-1921) ;

II. Perioada de întremare postbelică (1922-1928)

III. Perioada de destrămare (1929- 1933)

I. Gestiunea 1916-1921, lăsase un deficit de aproape 12 miliarde, rezultat din : război ; țara ocupată și secătuită ; dezorientare în toate ; unificarea monedei României Întregite (care a costat 7 miliarde și jumătate)

II. Când PNL a preluat gestiunea, bugetul și-a propus să repună în funcție instituțiile țării , fără alte mijloace decât veniturile tezaurului , care nu trebuiau depășite.

BNR n-a mai emis nici un bilet pentru emitere de noi valori ; datoria existentă a fost redusă cu 600 milioane , fiind plătite și alte datorii din gestiunea precedentă.

Concepția bugetelor echilibrate - adică nedepășirea puterii de plată – a continuat până în 1928 , perioadă ce s-a încheiat cu un excedent de 20 miliarde .

[Cr.Simionescu /](#)

▣ Buget echilibrat

Acest excedent a dat puțința înzestrărilor : apărare națională, cultură, asistență socială, îmbunătățirea salariilor ...etc... și stabilizarea, de fapt, a monedei naționale.

/ În concepția PNL : impozitele nu trebuie să ia o prea mare parte din venitul național, pentru a nu stânjeni economia țării ;

În concepția PNT : totul se reduce la o negațiune ,

o critică a concepțiilor liberale ,

cheltuieli cât mai mari pentru sarcinile publice ; stoarcerea contribuabilului ;

deoarece piața s-a mărit de peste 2 ori . Argumentele sunt empirice,

lipsite de elementele de control ale științei și practicii financiare .

/ Este un lucru elementar : venitul național – nu este proporția teritoriului,

ci mărirea producției și circulația bunurilor.

În Vechiul Regat , pe un teritoriu mic, între 1911-1915 , a existat o viață economică ascendentă, cu o medie de 605.320.489 lei-aur.

În România Mare , în perioada 1924-1928 , cu teritoriu mărit dar cu multe greutăți, media a ajuns la 812.437.295 .

Cum puteau fi mărite cheltuielile de 2 ori și ceva – cu atât se mărise țara -

cu cât se mărise teritoriul ?! De aceea PNT n-a tras nici un învățămînt din trecut , rupând firul continuității.

[Cr.Simionescu / 19 mart.'33](#)

▣ Bugetele PNT

Deși bugetul pe 1928 arătase un venit clar de 32.730.000.000 lei,

Bugetul pe 1929 , stabilit de PNT , a fost de 37.700.000.000 lei

De unde cele 5 miliarde prevăzute , în plus, pe 1929 ?

S-au mărit dările directe și indirecte , cu 20-30% ,

dar ... bugetul s-a încheiat cu un **deficit** de 536 milioane .

Experiența a fost tristă, dar era o experiență ! Dar PNT nu s-a servit de ea și ...

Bugetul pe 1930 ... s-a fixat la 37.450.000.000 .

Cum se înființaseră regiile comerciale , care au mărit bugetul cu 5.369 milioane,

ceea ce pentru regulile financiare înseamnă o deformare a unității bugetare.

Și, în timp ce toți socoteau bugetul la 37.450 milioane , el era , în realitate ,

de 74.900 milioane (din care : 5.369 - Regiile ; 10.700 – județe și comune)

ceea ce , la venitul național de 126.669 milioane (pe 1930) dă o cotă de 60% .

În Franța , cota era de 22% ; în Anglia de 17% ; în Germania de 14% , SUA de 8% !

Și atunci ... s-au mărit dările indirecte (zahăr, benzină etc etc) dar ...

Bugetul a dat **un deficit** de 2.780 milioane lei !

El putea fi mai mare , dar s-au acoperit o parte din „venituri excepționale” :

670 milioane –concesiunea telefoanelor ; 284 mil. din fondul împrumutului .

Urmărilor n-au întârziat : au scăzut valorile tranzacționate ; venitul național nu a putut acoperi sarcina ; salariile s-au redus cu 3.426 milioane.

Bugetul pe 1931

Povara sarcinilor publice s-a accentuat de criza economică ;

scăderea economiei naționale ia forme precipitate, pe o pantă de povârniș ;

se face o altă reducere a salariilor (cu 15%)

Bugetul se încheie cu **un deficit** de 6.204 milioane lei !

Bugetul pe 1932

Pentru a face față plății salariilor, s-a luat din diverse fonduri :

- din fondul de investiții CFR – 405.175.000 lei ;

- de la BNR , din contul monedei metalice, - 1.040 milioane ;

- un împrumut din Elveția – 1.612 lei .

Cu toate acestea, bugetul se încheie cu **un deficit** de 5.470 milioane lei ,
din care apropae 1 miliard - salarii.

În 4 ani (1929 - 1932) , puterea de plată a țării scade cu 16 miliarde ;

datoriile neplătite ajung la 7.500 milioane ; recipise de depozit – 3.764 milioane !

O comparație : între 1916-1921 , românia duce războiul , ajută populația sărăcită,
face unificarea monetară , și are... **o datorie** de 12 miliarde lei !

Între 1929-1932, România Întregită, viață obișnuită, urmând o perioadă de întremare
a finanțelor..... lasă **o datorie** de 17 miliarde !

Vizionar , Vintilă Brătianu spunea că printr-o politică prudentă de cheltuieli ,
se poate asista la o reducere continuă a veniturilor Statului,
dar ... la întărirea leului!

Dar să dăm Cezarului ce e a Cezarului ! PNȚ a introdus o inovație pentru înviorarea vieții
economice : în loc să protejeze exportul produselor, a exportat el însuși drepturi din dreptul țării :
dreptul regalian pentru fabricarea chibritelor; dreptul de exploatare a telefoanelor ;
contractul drumurilor ,

Nici cuvântul țării nu mai are greutatea de altădată .

În 1923, pe cuvântul ei, datoriile comercianților români erau consolidate pe 20 de ani .

În 1932, o mică parte din chiar datoria țării, nu mai poate fi amânată cu „garanția cuvântului.”

Acest „cuvânt” trebuie girat cu trimișii creditorilor străini, să-l verifice la fața locului,

, pentru a se obține ... amânarea pe 2 ani a unei sume de 1miliard 300 milioane.

Bugetul pe 1933 ?

În al 11-lea ceas, PNȚ va părăsi această nenorocită politică economică ?

După potopul legilor fiscale, se pare că nu ! Impozitul pe „cifra de afaceri „

lovește toate produsele și impune greu pe micul meseriaș ; impozitul excepțional pe salariile
funcționarilor particulari - lovesc munca ; legea contribuțiile directe ... etc etc.

Ministrul de finanțe, Madgearu, spune că

poate pleca de la suma de 19.250 milioane.

Și totuși, el este fixat la ... 23.473 milioane !

Că diferența va fi acoperită cu rezultatele date de noua organizare a finanțelor – vorbe !

Sunt atari acțiuni de dezorientare încât generațiile viitoare , la cercetarea trecutului ,

în neputința de a le da o explicare , le va boteza „rătăcirii”

Cristu Simionescu / 19 mart.'33

Al.P.Necșești / 19 mart.'33

▣ **Realism și responsabilitate .**

Este necesar a se concilia optimismul cu care d. președinte [Victor Antonescu] al acestei
adunări consultative declară că PNL își ia răspunderea pentru îndreptarea finanțelor publice

și culorile sumbre în care raportorii la aceste chestiuni au prezentat situația țării.
Nu poate fi la mijloc nici o nedumerire , întrucât s-a stabilit cu date precise dezastrul nostru financiar , încât numai o întoarcere la doctrina și metodele practicate în trecut de PNL pot aduce salvarea. Este ceasul de a îndepărta ucenicul vrăjitor [PNȚ] care a deslănțuit dezastrul, fără să cunoască vraja pentru a curma răul.

Această vrajă stă în credința cu care bărbații de stat ai partidului liberal au statornicit formula cruțării finanțelor publice ,

împreună cu omenia față de contribuabilul care poartă în spinare edificiul statului.

Aceia care , de la brutalitatea formulei demagogice a rezistenței fiscale , practicată în opoziție, au ajuns astăzi la apostazia inchiziției fiscale practicată la guvern, s-au exclus singuri de la opera de redresare financiară a țării.

Țara așteaptă mântuirea de la PNL.

prof. G.Leon / 19 mart.'33

▣ Raport : Finanțele private

PNL, potrivit concepției sale economice și tradiției sale , afirmă încă odată utilitatea creditului și instituțiilor bancare , pentru viața economică a statului , pentru forțele productive ale națiunii.

După război, între 1920-1928, Banca Națională Română și-a înțeles rostul și a avut un reescont scăzut (6%) .

Dar nevoile de credit erau atât de mari, încât au apărut multe bănci.

În 1928, ajunseseră la 1128, servind piața financiară cu peste 81 miliarde lei .

Politica PNL , în această perioadă de ascensiune, a fost stăvilirea inflației și echilibrarea bugetului.

După 1926, a pregătit stabilizarea . Ea a fost înfăptuită, de drept, de PNȚ (7 febr.'29)

G.Leon / 19 mart.'33

▣ Politica bancară a PNȚ

BNR a făcut marea greșală de a ridica dobânda de la 6% , la 9- 9,1/2 %

Apoi , guv.PNȚ a ucis creditul complet prin :

/ Legea concordatului preventiv (10 iul.'29) care pune pe debitorul băncilor la adăpost de execuție .Ea produce și retragerea depozitelor.

/ Legea pentru suspendarea executărilor silite (18 dec.'31)

/ Legea asanării datoriilor agricole –Argetoianu , care a ucis complet creditul.

/ Legea pentru controlul devizelor (1932) care , vine târziu, după ieșirea devizelor din țară ...

-----G-Leon -----

Victor Antonescu / 19 mart.'33

▣ Moțiune - privind Finanțele

[LD: conducător al ședinței, el trage o serie de concluzii, după care citește textul Moțiunii]

În materie de impozite directe

- 1) Se va proceda la degrevarea generală a dărilor, spre a înlesni plata lor și pentru a mări încasările din impozite, adaptându-le la capacitatea actuală de plată a contribuabilului.
- 2) Se va realiza echilibrul dintre diferitele categorii de impozite directe , după importanța fiecărei categorii de venituri, reducând impunerile categoriilor supraîncărcate .
- 3) Se va suprima , în întreprinderile comerciale și industriale , impozitul minimal și impunerea pe capital.
- 4) Se vor reduce cotele la impozitul pe veniturile imobiliare , pentru a iefteni chiria banului
- 5) Se va simplifica procedura înaintea Comisiunilor fiscale, prevăzând pentru contribuabil garanții suficiente ca să dispară arbitrajul și atotputernicia fiscoului.

Inchiziția fiscală de astăzi va fi înlăturată.

În materie de impozite indirecte

- 1) În materie de impozite asupra băuturilor spirtoase, se vor avea în vedere principiile din proiectul Vintilă Brătianu. Toate celelalte taxe vor fi reduse în așa proporție încât să se adapteze la capacitatea de consumație a populației , și să nu stânjenească circulația bunurilor.
- 2.) Se vor desființa regiile publice comerciale , și se vor face eforturile necesare spre a spori veniturile domeniiale și ale întreprinderilor statului, pentru a compensa golurile ce rezultă din reducerea impozitelor.
- 3) Se va proceda la reforma finanțelor locale , pentru a îndrepta situația bugetar a acestor administrațiuni, și pent a ușura contribuabilul.
- 4) Taxele ad-valorem și pe căruțele ce intră în comune , vo fi desființate , pentru ca schimburile dintre orașe și sate să nu fie stânjenite .
- 5) Unitatea de impunere va fi restabilită în mâna ministerului de Finanțe
- 6) Aparatul fiscal va fi repus în stare de bună funcționare.

Cu privire la politica bugetară

- 1) Se va duce o politică de economii , în scopul realizării echilibrului bugetar.
- 2) Veniturile bugetare vor fi evaluate cu prudență , pe baza capacității de plată a țării .
- 3) Se va reîntrona o cinstită gospodărie a banului public, dând o nouă organizare controlului cheltuielilor.
- 4) Se va înlătura practica obișnuită de a se acoperi cheltuielile pentru bugetul ordinar, cu venituri excepționale.
- 5.) Împrumuturile de stat nu se vor contracta decât în cazuri excepționale și numai pentru investiții productive.
- 6) Furniturile statului vor fi supuse unui control riguros. La licitațiunile publice, se va da preferință instituțiilor românești.

Cu privire la finanțele private

- 1) Se vor face eforturile necesare pentru a reînvia creditul privat .
- 2) Va fi întocmită o lege pentru concentrarea instituțiilor de credit, și pentru deplina asigurare a depunerilor.
- 3) BNR va proceda cât mai grabnic la reducerea dobânzilor.
- 4) Statul va executa obligațiunile contractate față de Banca Națională .

----- Moțiunea Finanțe / 19 mart.'33 -----

M.Oromolu (raportor) / 19 mart.'33

▣ Problema conversiunii.

Problema datoriilor, în genere , are două origini : una de ordin general, întemeiat pe depresiunea mondială , alta, de ordin specific românesc. Originea specific românească se datorează stării economice fatale, create de începutul legiurii agrare, carea transformat România dintr-o țară de cultură latifundiară ,într-o țară de cultură parcelară, cu agricultori cu puține cunoștințe științifice și cu utilaj agricol inferior.

La noi , nu supraproducția a fost cauza crizei, căci am exportat tot ce-am avut, ci repercusiunea crizei de aiurea care a micșorat prețurile mondiale. A fost suficient ca prețurile să scadă , capitalul să nu mai fie retribuit, pentru ca debitorul să nu mai poată plăti

▣ Soluțiile

Au fost două : restabilizarea sau conversiunea. Sunt infinite motive pentru care trebuie adoptată a doua soluție. PNL a înscris , pentru prima oară, conversiunea , în programul său. A vrut să facă o conversiune largă, dreaptă și rapidă. PNȚ a venit cu moratoriul, care este o nenorocire.

[LD : la discuțiile la acest raport, au luat cuvântul Valer Roman și V.Alimănișteanu]

M.Negură (raportor) / 19 mart.'33

▣ **Problema cooperatiei**

Cooperatiya s-a născut spontan, s-a mișcat liber, conducătorii prin entuziasm și dezinteresare au cucerit încrederea maselor, statul având doar rol de îndrumător.

În afară de unele cauze inevitabile, ruina de astăzi a cooperatiei se datorește legiuirilor pripite, cu instituții ce se abat de la normele cooperatiste, organele de conducere urmărind foloase materiale nepermise, cu vinovata îngăduință și încurajare a guvernelor PNT.

Propune revenirea la Legea din 1928.

[LD : La discuție , paticipă : E.Ciolan, Mircea Frigator, I .Berceanu, I.Manolescu.Prahova, ș.a.]

Gh.Tătărescu / citește - 19 mart.'33

▣ **Moțiunea privind Cooperatiya .**

1.) Abrogarea legiuirilor nefaste, care au nesocotit tradițiile sănătoase ale mișcării, pentru a reveni la Codul cooperatiei din 1928, întru cât cuprinde în întregime dezideratele cooperatorilor, cu modificări cerute de nevoile de economii actuale.

2) Sprijin necondiționat și finanțare cu orice jefă a ramurilor cooperative care s-au înrădăcinat temeinic : cooperativele de credit, de exploatare forestiere, federalelor, exploatațiunile sistematice și vânzări în comun.

3) Continua supraveghere, control și sancțiuni severe, pentru respectarea legalității și statutelor.

4.) Risipirea atmosferei de neîncredere, prin legalitate și moralitate.

[LD : lipsă raportul și discuțiile la Comerț]

Ad.Profesională Finanțe, cooperatiya, comerț

15. Adunarea profesională a PNL .Conferința a IV-a ., 26 mart.'33

Școală, Biserică, Cultură . Moțiuni.

(BCS, fd,St.Georges, pach.XLI, ds.1, f. 26- 167)

IGDuca, Al.Lapedatu, Gh.Costescu, I.Ghiață, Bogdan –Duică, N.Regman, Balantof, V.Candrea, I.Russu, prof.N.Candrea, prof.Dragomir Hurmuzescu, prof.C.Stoicescu, prof.Marmeliuc, I.Pilat, I.Valaori, preoți D.Georgescu, Partenie, Niculcea...

G.N.Costescu / 26 mart.'33

▣ **Raport : Învățământul primar**

În cadrul acțiunii PNL, marele **Spiru Haret** a desfășurat vastă sa activitate în domeniul organizării învățământului. Această operă a fost continuată, după război, de **dr.Angelescu**, care a dat o dezvoltare nemaivăzută învățământului primar, și, prin Legea din 1924, l-a organizat pe noi temelii.

Această lege a fost una din cele mai importante opere legislative pe tărâmul învățământului.

Principiile ei s-au extras din dezideratele Comisiilor pentru unificarea învățământului

(apr.1919), din hotărârea Congresului corpului didactic primar (1922) și

din studii aprofundate asupra învățământului din țările cele mai înaintate în cultură.

a) Primele 4 clase, temelia celorlalte grade de învățământ .

b) Ultimele 3 clase (V-VII) se completează cultura generală și se dezvoltă învățământul practic utilitar (agricultură, meserii, comerț) .

Programul pentru aceste clase variază de la o regiune și localitate, în funcție de necesități .

Legea -Angelescu a stabilit și sancțiuni severe pentru părinții ce nu-și lasă copiii la școală .

În 1928, guvernul PNT, desființând amenda pentru nefrecvență, ciclul II

(clasa V- VII), aproape s-adesființat de tot, încât școlaritatea obligatorie de 7 ani,

a rămas o formulă goală. Astfel a ajuns România și Portugalia

singurele țări unde școala obligatorie a rămas de 4 clase !

Frecvența în școli din diverse țări :

Austria, Belgia, Germania, Norvegia, Suedia , Cehoslovacia ----- 100%
Elveția –99% ; Polonia –96 % , Ungaria – 95 % , Bulgaria .94 % Franța –93 %
Grecia - 75 % URSS – 70% , Iugoslavia 69% România -- 59,81% Turcia - 33%

Să ne plecăm deci capul cu umilință, căci am ajuns pe treapta cea mai de jos !

Legea din 1924 , prelungea obligativitatea învățământului primar până la 18 ani , inclusiv prin înființarea unor școli pentru adulți.

În 1928, noi aveam deja peste 3600 asemenea școli, în sate și întreprinderi,

cu peste 160.000 elevi. După 1928 , nimeni nu s-a mai interesat de aceste școli !

IGDuca și dr.Angelescu încurajaseră învățătoria să înființeze instituții culturale și de asistență școlară : cantine, colonii de vară, cooperative, biblioteci, șezători , conferințe, coruri , serbări ...

Sub PNȚ ... totul s-a desființat !

Sub gov.PNL s-au reparat localurile ruinate ale școlii , s-au construit alte 4000 noi, 6500 săli de clasă . Până în 1928, s-au înălțat 6.000 localuri de școală.

După 1928 ... nici o cărămidă nu s-a mai pus .

Trebuie luate măsuri serioase. PNL va trebui să-și continue opera, să pună în aplicare legea din 1924.

N.Constantinescu / 26 mart.'32

Nic.I.Russu / 26 mart.'32

▣ Raport : Învățământul particular și minoritar.

PNL înțelege să aibă față de minorități o politică însuflețită de liberalism, din considerații politice și umanitare. Minoritățile pot fi sigure că vom avea față de ele o deplină înțelegere , cu condiția ca și școlile minoritare să lucreze în armonie în interesele statului și să nu fie focare de iredentism sau nucleu de destrămare a vieții de stat românești.

Școlile minoritare sunt îndrituite să ceară drepturi de la stat , și PNL le va da toată dreptatea.

Școlile minoritare nu sunt îndrituite să ceară privilegiu , ceea ce PNL nu le va acorda.

Din nenorocire , școlile minoritare sunt pornite să nu se mulțumească cu un regim de dreptate , ci să solicite mereu favoruri nejustificate .

Așezarea României Întregite se lovește , printre altele, de problema neliniștitoare a învățământului particular , în mare majoritate confesional și minoritar.

Confesiunile minoritare au profitat de insuficiența Consiliului Dirigent de după Unire, și de stările tulburi din celelalte noi provincii .

Au împânzit țara cu școli minoritare , în toate structurile.

Au pus cât mai multe jaloane , pentru a-și asigura dominațiunea școlară

printr-o febrilă acaparare a școlilor de stat , transformate în școli „confesionale” .

Cazurile de iredentism ale cadrelor didactice și școlărilor , au devenit din ce în ce mai grave. În Ardeal, în Basarabia, Cadrilater ...

În România, în afara școlilor întreținute de stat, mai există 196 școli secundare minoritare particulare (normale , comerciale) și 1661 școli particulare primare .

!-----]

Între 1928- 1932 , sub gov.PNȚ , nr. școlilor primare ungurești încep să crească , de la 811 (1928) la 874 (în 1932) , iar cele germane , de la 339 (1928) , la 438 (1932)

În aceste școli, 68% din profesori sunt necalificați, nu cunosc limba română ;

folosesc manuale iredentiste ; n-au material didactic corespunzător, dar

au drept de publicitate , de eliberare de diplome , deși , în 1928, acest lucru fusese limitat.

[.....] Ce este grav , școlile minoritare sunt focare de iredentism .

Acum(1933) , după desființările nenorocite ale școlilor românești, sub regim PNȚ, disproporțiile sunt mult mai mari. În Bucovina , la încorporarea în Austria , existau numai în jud. Văscăuți , 18 școli românești –mănăstirești .

Toate au fost desființate, iar școlile românești au fost înlocuite cu școli rutene și germane .

Cei 140 de ani de stăpânirea austriacă ... au lăsat urme înfiorătoare.

Astăzi , 48.000 români vorbesc rutenește !

Guvernul PNL luase măsura ca 103 școli primare din regiunile desnaționalizate de ruteni,

să introducă l.română. Învățătorul Krakalia a deslănțuit o campanie fără pereche împotriva țării, înaintând către Liga Națiunilor un Protest plin de neadevăruri. Liga a respins încercarea îndrăznească, a lui Cracalia, recunoscând ca perfect fondate măsurile românești. PNȚ a reintoduc l.ucraineană , iar pe Krakalia l-au gratificat și l-au făcut deputat !

V.Candrea / 26 mart.'33

▣ Situația școlii românești în Ardeal-

În 1914 (cf.Anuarului oficial al Minist.ungar) în Transilvania existau 74 de licee , dintre care 68 ungurești și germane și 6 românești .

3.000.000 de români, aveau 4 licee și 2 gimnazii.

1.300.000 de unguri , evrei , sârbi aveau ... 51 școli secundare și 9 licee

250.000 de sași, aveau 9 licee.

Grație legii Angelescu , treptat , a început să fie reparată această nedreptate.

Guv.PNȚ... a redus școli românești , încât de la 135 secundare (1927) , au rămas 70 (1932)

Tot PNL îi revine sarcina să reromânizeze satele din secuime.Bisericiuțele românești din

Bodogaia , azi nu mai au nici un credincios.Ele amintesc doar că acolo au fost cîndva români.

Numele de familie românești -Crăciunel, Mărtiniș, Aldea, Vlăhuța etc ne reamintesc că în aceste

sate , azi secuiești, au fost români. Lucrurile trebuie reparate de pNL

Cere revenirea la politica culturală PNL

.....

Prof.Dragomir Hurmuzescu / 26 mart.'33

▣ Învățământul universitar românesc.

Organizarea Universităților în România s-a făcut la Iași (1860) și București (1863)

Legea din 1864 le-a fixat menirile.

Facultatea de medicină – Bucuresti (1869) și Iași (1883) ; Teologia – 1884 ;

Med.veterinară (după război)

Legea Haret și Legea Arion (1912) se refereau numai la înv.universitar.

/ Congresul universităților , Cluj, 1921 , cele 4 : București, Cluj, Iași , Cernăuți

Toate școlile de înv. Superior, au fost subordonate Ministerului Instrucțiunii.

prof.Aurel Candrea

▣ În.v.universitar

Peste 2-3 ani , Universitatea va rămâne pustie.Între 1929-1932 , nr studenților a scăzut cu 75 % . mari lipsuri materiale.Cultura se prăbușește.

[prof.C.Stoicescu](#) /Fac.drept-Bucur ,

▣ În.v.superior

Critică politica de partid pătrunsă în universități.Inflație de cadre, inflație de studenți, șomaj intelectual, surmenaj școlar, tulburări politice. Trebuie ca PNL să organizeze rațional înv.superior.

Prof.Marmeliuc / Cernăuți

▣ În.v.superior

În Bucovina, în.v.a avut 2 faze : de progres (1922-1928) , de regres (1929-1933)

Vechea universitate din Cernăuți a devenit românească la 1918. PNL are mari merite.A înființat și

Teatrul românesc, iar în 1924, Conservator de muzică și artă dramatică.

După 1928, perioadă de regres : se reduc 47 de școli, și multe posturi de învățători ;

se desființează școli normale (Vășcăuți și Ceremuș) ; se desființează școli secundare și licee

(Vatra Dornei, Cernăuți, Siret, Gura Humorului) ; Universitatea din Cernăuți , a fost și ea

maltrată; S-a desființat Conservatorul ; Teatrul Național se zbate în mari greutăți.

PNL trebuie să revie la politica sa cultulară și școlară.

I.Pillat / 26 mart.'33

▣ Raport : Problema culturală

De la retragerea PNL (1928) , statul român trece printr-o gravă criză economică, politică,morală și ... culturală.

La Congresul cultural (martie 1927) PNL schițase luminos liniile generale a unui program cultural vast pentru țară , adevărat testament politic al lui I.I.C.Brătianu :

< Voim o viață de civilizațiune obștească , puternică și armonică, întemeiată pe cultura maselor populare, înviorată și dezvoltată pe cunoștințele, concepțiunile și străduințele elitei, inteligenței și a artelor, care prin știință și inspirație constituie pretutindeni progresul umanității , aceluși progres la care vrem să participăm cât mai intens, la care pretutindeni să contribuim în raport cu facultățile de care știm să dispunem.>

Programul acesta cultural a fost reluat de ultimul Congres PNL (1930) , printr-o Moțiune.

I.Pillat / 26 mart.'33

▣ Cultura

Între învățământ și cultură există o mare deosebire.

Instrucția – înseamnă știință și educație .Adaptarea individului la lupta pentru existență , materială și spirituală., prin înarmarea cu mijloace științifice moderne.

Ea tinde, ca și știința, către universal și abstract.

Cultura – diferențierea individului prin calități morale și estetice , ca cea mai înaltă expresie a specificului etnic.

Nu există cultură ca știință universală.Cultura românească înseamnă suflet românesc.

Ea trebuie să creeze un tip etic și estetic.

Într-un stat modern, muzeul, biblioteca, radio, filmul – sunt arme tot atât de vitale precum o escadrilă de avioane . Țările democratice – ca România – bazate pe liberul exercițiu al sufragiului universal, dacă nu luminează masele, riscă.

Problema culturală în România este o problemă vitală de apărare națională și de perfecționare a democrației. Ea mai are importanță și pentru prestigiul României în Europa , prin crearea unei culturi autohtone , înalte , pe fond latin.

În 1928, la plecarea de la guvern, PNL lăsa moștenire programul cultural al lui IICBrătianu.

I.Pillat /

▣ Politica culturală a PNT

Concepția „târnăcopului” , inaugurată de PNT, cât și a „rumbei” culturale ... au prevalat , Concepția distrugerii culturale pătimăse a tot ce fusese creat de PNL.

Distrugerea lor a fost completată de „intermezzo” lorga, cu experiențe catastrofale.

Guvernul Maniu, își începe „opera” culturală , prin desființarea Ministerului Artelor...

, înființând Direcția educației poporului pe lângă Ministerului muncii și sănătății !

Guvernul lorga a reorganizat și dezorganizat ceea ce dezorganizase deja PNT !

/ Ministrul actual al Instrucțiunii, Gusti, reluând proiectul de organizare culturală de pe timpul lui Angelescu, vine acum cu un nou Proiect de reorganizare completă în care introduce unele inovații : un Senat cultural (pe lângă direcția Culturii Naționale) , căruia încă nu-i sunt precizate atribuțiile.

I.Pillat /

▣ Programul PNL

Ce preconiza Programul cultural din 1927 ?

- 1) Concentrarea la Ministerul Instrucțiunii , a tuturor serviciilor culturale , într-un organism de sine stătător.
- 2.) Elaborarea unui program cultural larg.
- 3.) Program financiar de realizări practice,

În aceste puncte - cartea, presa, biblioteca, teatrul, oper, cinematograful, radio , muzica, conferințele, expoziția, muzeele , sport, turism - trebuia să li se precizeze menirea.

IGDuca / 26 mart.'33

▣ Cultele.Biserica

PNL a avut grijă ca în Constituția din 1923 pentru Biserică să se precizeze principii largi și cuprinzătoare : autonomia (sub controlul statului) în problemele spirituale , administrative, culturale , episcopicești .

PNL a ridicat Biserica Ortodoxă - ca biserică națională – la rangul celei mai înalte ierarhii , la rangul de Patriarhat (1925) .Legile speciale pentru organizarea bisericii ortodoxe (1925) , și pentru regimul general al cultelor (1928) s-au făcut în spiritul unei cât mai depline armonii între șefii ortodocși și ai celorlalte confesiuni.

Tot PNL a condus partea cea mai mare și hotărâtoare a lucrărilor pentru încheierea Concordatului cu Biserica Romei .

Opera de legiferare în domeniul bisericii și cultelor , este parte integrantă din unificarea legislativă a României Mari , în guvernarea PNL 1922-1926.

PNL a mai realizat :

- 1) Legea pentru reorganizarea Ministerului Cultelor, prin care statul să-și exercite controlul asupra cultelor.
- 2) Legea de salarizare a clerului și personalului bisericesc.
- 3) Legea de organizare a învățământului seminarial și teologic.

Aceste legi erau pregătite în 1928, când a căzut de la putere.

IGDuca / 26 mart.'33

▣ Politica PNT : cultele

PNT a făcut, din nenorocire, și la acest capitol , lucrare negativă și distructivă :

- 1) A desființat Ministerul Cultelor .Direcția cultelor de la Ministerul de Instrucție, a fost amenințată și fără autoritate.A compromis lucrurile foarte tare.
- 2) A lăsat clerul și personalul fără salarizarea oficială la discreția unor miniștri și subsecretari de la Direcția Cultelor.
- 3.) Organizarea înv. seminarial , este încă nerezolvată.
- 4.) A modificat legea pentru regimul general al cultelor , în dispozițiile sale privitoare la cultul mozaic, numai și numai din interese de partid, distrugându-se unitatea de organizare a comunităților rituale evreești, și revenindu-se la starea lor anarhică din trecut.

PNL , după ce va prelua puterea, va trebui să repare tot ce a sticat PNT .

Va onora promisiunile făcute la Congresul I național bisericesc (1925)

IGDuca / 26 mart.'33

*** Notă LD : Consemnez pentru atmosferă culturală , spicuri din agenda culturală a „Universului „ (11 apr.'33)**

/ Adunarea generală a PEN Clubului.La sediul Societății scriitorilor.

Vechiul comitet (I.Brătescu –Voinești, Emanuel Bucuța) și-au împlinit mandatul.

Noul comitet : președ. Victor Eftimiu, secretar Ion Sâmbăvescu,

casier Eug.Filotti (dir.gral al presei din M.Externe) .

Membrii : Ion Marin Sadoveanu (inspector gral al teatrelor) ,

Lucian Blaga (atașat de presă la Viena) , contele Banffy (președ. Secției-Cluj) .

Delegați pentru Congresul de la Ragusa: Corneliu Moldovanu, Liviu Rebreanu, Ion Pillat,

Emanuel Bucuța, Ion Marin Sadoveanu.

/ Expoziția de ouă încondeiate și icoane , la sala „Ileana” .Expun școlile de menaj și gospodărie.

Oltenița, Craiova, Săliște; „Radu Vodă” și „M.și G.Filipescu” ,din Capitală; „Elena Eraclide” din Ploești, Câmpina, Chișinău, Timișoara, Blaj, Caracal , Institutul de cercetări gospodărești.

/ La opera română , „D-na Butterfly” de Puccini ;

/ La teatrul „Ventura” comedia „Riri” , în interpretarea lui Leny Caler, George Vraca, G.Timică...

/ Comandamentul mării legiuni a cercetașilor , serba sădirea pomilor.

/ Predeal- sărbătorirea celei de-a 15-a aniversări a unirii Basarabiei cu România.

16.) PNL : declarații , opinii, poziții, aprilie 1933

/ M.Negură, D.Iuca, Dinu Brătianu , la Conversiune , 9 , 10, 13 apr. '33

(DAD, MO 87, 88, 91, respectivele zile)

[LD: sunt ultimele zile ale Parlamentului PNȚ;

în paralel, se desfășoară Adunările profesionale ale PNL ; consfătuirea PNA-Goga ;]

M.Negură : Declarația PNL , („Universul”, 11 apr.'33)

Protestează pentru felul cum se cere discutarea și votarea legii. De la venirea la guvern,

PNȚ a fost în neputință să formuleze precis punctul său de vedere .

De 9 luni, asistă la continui schimbări de proiecte, iar în ultimele zile,

soluțiile se schimbă de la ceas la ceas.

PNL nu a încetat să declare în Parlament și în afara lui, că este petru o conversiune largă,

care să cuprindă diferite categorii de debitori, dar să fie întocmit astfel, încât , pe de o parte,

să satisfacă interesele debitorilor, pe de altă parte, să îngăduie reînvierea creditului , în general,

și al celui popular, în deosebi.

Proiectul înfățișat, nu corespunde nici uneia din aceste două preocupări : ocrotește doar pe unii debitori, menține haosul existent pentru creditorii. PNL lasă guvernului PNȚ întreaga răspundere.

- Dinu Brătianu anunță că iar va apela la Curtea de Casație.

/ Gh.Tătărescu, Vict.Iamandi, la „Afacerea Skoda” , 10 apr.'33

(DAD, MO 88, 10 apr.'33)

Stărnită de Lupu la Conversiune, afacerea revine în discuție.

Gh.Tătărescu anunță interpelare ; Iamandi îl susține.

Se cere , se scandează plecarea de la guvern

/ IGDuca , contra „Acordului de la Geneva”, 12 apr.'33

(DAD, MO 90, 12 apr.'33 , preziua închiderii parlamentului)

Protest vehement la sistemul votării legilor [LD : cred că este ultimul discurs parlamentar]

17.) Adunarea profesională PNL .Conferința a V-a , 10 apr.'33

// armată // minorități // politica externă // Moțiuni.

(„Universul” , an 50, nr.98, 11 aprilie.Arhiva BCS, Fd St.Georges;)

IGDuca, Valeriu Roman , Dna Glagoveanu, Șerbescu , I.Nistor ;

gral Mărdărescu, gral Gh.Ștefănescu, gral Munteanu, gral Cioc ;

I.Inculeț, I.Plessia, Eug.Titeanu, George Fotino, Laurențiu Onea

[LD : Este cu 3 zile înaintea închiderii sesiunii parlamentare PNȚ .

Este în aceeași zi cu lansarea Programului de guvernare PNA-Goga .

Este ultima Adunare profesională organizată de PNL, pentru consultarea diverselor categorii de muncă și producție. S-a ținut tot la „Teatul liber” .A fost prezidată de IGDuca.

Cu ele, PNL și-a pus la punct întreg programul de guvernare ,

și a lansat campania de răsturnare a guvernului PNȚ]

IGDuca / 10 apr.'33

▣ **Importanța adunărilor profesionale**

” Cu întrunirea de astăzi, încheiem ciclul adunărilor noastre profesionale , prin care țara a putut să cunoască seriozitatea cu care partidul național-liberal a studiat toate problemele la ordinei zilei, precum și soluțiunile precise pe care înțelege a le da acestor probleme . Veți avea azi a examina chestiunile privitoare la minorități, armată și la politica externă.
[IGDuca / 10 apr.'33](#)

▣ **Minoritățile**

În ceea ce privește minoritățile, țin să declar încă o dată și solemn că Partidul național-liberal înțelege să aibă față de ele o politică însuflețită de cel mai larg liberalism.
[IGDuca](#)

▣ **Armata**

” Interesele apărării naționale constituie o preocupare constantă a partidului nostru . O armată bine organizată , disciplinată, înzestrată după cerințele tehnicii moderne, și rezemată pe o industrie națională în măsură să satisfacă permanent cerințele oștirii , iată ce voim și ceea ce ne vom strădui din toate puterile să asigurăm țării . Totdeodată profit de acest prilej pentru a afirma încrederea ce avem în puterile morale ale armatei noastre , puteri care nici o clipă nu pot fi atinse de greșelile unora sau rătăcirile altora .”
[IGDuca](#)

▣ **Politica externă**

„ În situația internațională de astăzi plină de frământări, România apare ca un factor de ordine și pace. Acest caracter al politicii noastre externe trebuie menținut și apărat cu demnitate. Rezemați pe tratatele existente , pe alianțele și pe prietenii noastre, însuflețiți de spiritul Societății Națiunilor , să privim viitorul în liniște și cu încredere. Puterea noastră stă în dreptatea noastră. Întrucât noi n-am râvnit la teritoriile altora , n-am revendicat și n-am obținut decât ceea ce era al nostru , în temeiul principiului naționalităților, revizuirea tratatelor nu ni se poate cere și nici impune.[!?!] Unitatea conștiinței și a energiilor naționale va ști pururea să apere integritatea teritorială precum și drepturile imprescriptibile ale neamului românesc .”

Valeriu Roman / 15 apr.'33

▣ **Raport : Probleme minoritare**

[LD: cred că ședința este condusă de I.Nistor]

La noi în România problema minoritară se așează pe trei pietre unghiulare , și anume :

- 1) ca minoritățile să-și găsească cea mai deplină libertate pentru dezvoltarea personalității lor ;
- 2) ca unitatea și siguranța statului să nu sufere nici o atingere ;
- 3) ca elementul românesc, ținut în urmă prin opresiuni , să fie reintegrat în drepturile sale firești .

Așezarea pe baze juridice a problemei minoritare , a făcut-o PNL în cursul rodnicei guvernări din 1922-1926.

Credincios concepției sale că subiectele protecției sunt indivizii minoritari , iar nu colectivitățile , PNL nu a acceptat a întocmi o lege -statut a minoritarilor.

Constituția , în articolele 5, 7, 22, 25 și 28, garantează tuturor cetățenilor , cu mențiunea expresă , < fără nici o deosebire de origină etnică, limbă sau religie > ,

toate libertățile cari izvorăsc din personalitatea omului .
La adăpostul acestor texte constituționale , minoritarii își desfășură , nestânjeniți ,
o viață politică foarte activă, prin partidele lor naționale, bine organizate,
o presă cu mult mai puternică ,decât au avut sub vechile stăpâniri.

S-au făcut o serie de legi speciale
care asigură o bună funcționare a instituțiilor minoritare :
/ legea generală a cultelor ;
/ cele 3 legi ale învățământului (primar, secundar, particular)
cari impun statului să influențeze și să susțină școli cu limbă de predare minoritară ,
sau secțiuni minoritare la școlile românești iar legea învățământului particular
acordă posibilități largi pentru înființarea și susținerea de școli minoritare .

Șerbescu

▣ Minoritățile și revizionismul.

Este adevărat că protecția minorităților își are origina în ideile președintelui Wilson.
Minoritarii au dus o politică greșită , însă, când au căutat un sprijin extern,
și au alimentat campanii în contra statului român.
Ele au servit drept argument pentru cei ce cer revizuirea tratatelor.

Dna Glogoveanu

▣ Femeile și minoritățile

Nu voim desnaționalizarea minoritarilor , ci apropierea lor de noi, asimilarea într-o patrie comună ,
atât și nimic mai mult. Femeea română are rolul preponderent de a contribui
la această apropiere a sufletului , prin firea ei blândă și bună, prin aprecierea către cultul
frumosului ; este mai aproape de acel ideal ce călăuzește toate mințile și încălzește toate inimile.
Ea trebuie să facă legătura sufletească între toți cetățenii acestei țări, fără deosebire, prin cultul
virtuților morale și iubirea aproapelui , pregătind generațiile viitoare în acest îndoit cult.

I.Nistor (ex ministru)

▣ Moțiunea

[LD : lipsește din documentar .Regret.]

I.Nistor a făcut o foarte interesantă expunere a felului cum s-a făcut infiltrația minoritară
în diverse provincii , sub stăpânirile dușmane și a scos în relief
caracteristicile generale ale problemei minoritare.

gral Măldărescu (raportor) / 10 apr.'33

▣ Armata

” Cu cât o țară este mai îmbelșugată și mai prosperă, cu atât mai mult se impune
să ia măsuri pentru apărarea avuțiilor sale și a realizărilor ce a înfăptuit ,
precum și pentru garantarea liniștei, deoarece numai pacea îndelungată îngăduie punerea în
valoare a bogățiilor sale și trecerea la o stare și mai înfloritoare.
Avuții, cultură și civilizație nu servesc la nimic , dacă existența țării nu este asigurată.
Dacă o țară este în curs de așezare - cum e țara noastră - nevoia de a consolida și păstra
alcătuirile existente și posibilitatea propășirii în viitor , de asemenea, reclamă necesitatea
unei lungi perioade de liniște.
Așa dar , un stat, fie mare fie mic, are nevoie de asigurarea existenței sale și de asigurarea
liniștei , și pentru aceasta se impune, ca oamenii de guvernământ să se ocupe permanent și în
mod deosebit de oraganizarea apărării naționale , firul ei nu trebuie întrerupt nici când,
cu toate rezultatele ei, deși se evidențiază , la câteva decenii,

că ele pot fi dintre cele mai fericite către țară, dar pot fi și catastrofale.”

gral Gh.Ștefănescu ▫ Armata

A propus : reducerea comandamentelor ; gruparea corpurilor de trupă în unități mai mari ; reducerea ofițerilor superiori ; pregătirea preregimentară în vederea reducerii serviciului militar , și națiunea înarmată.

gral Munteanu

▫ Armata

Arată planul vast întocmit în 1924 pentru dotarea armatei, eșalonat pe mai mulți ani , următoarele măsuri : punerea în funcțiune a materialului uzat ; comenzi de muniții noi și revizuirea celor vechi;înființarea unor uzine pentru fabricarea de armament și munițiuni; înființarea unor fabrici de explozivi ; crearea unei fabrici de avioane.

Gral Cioc

▫ Armata

Expunere despre impotanța aviației ,necesitatea de a fi reorganizată și înzestrată.; necesitatea dezvoltării industriei aviatice.

I.Inculeț / 10 aprilie

▫ Politica externă

Politica externă a PNL nu se schimbă de la zi la zi. Această politică n-a fost improvizată, ci a fost dictată de interesele fundamentale ale neamului nostru , care rămân permanente. Suntem partizani sinceri și apărători aprigi ai păcii bazată pe siguranță. În această direcție am lucrat tot timpul la Geneva în Societatea Națiunilor - în această direcție vom lucra și înainte , sprijinind toate inițiativele ce ar duce la stabilirea și menținerea bunei înțelegeri între popoare.

Dorim să fim în raporturi bune cu toate statele din lume.Vom apăra însă cu sfințenie și dârzenie, toate tratatele cari ne asigură integritatea , independența și demnitatea. Avem tratate cu Franța , Italia .Le vom menține și le vom întări în spiritul dreptății. Cu Franța, ne leagă o veche prietenie care n-a fost niciodată desmințită. Purtăm toată recunoștința acestei surori latine pentru sprijinul dat cu dărnicie și fără precupețire în decursul vremurilor .

Ne bucură consolidarea prin ultimul pact al Micii Înțelegeri , la organizarea căreia partidul liberal a contribuit atât de mult.Vedem în acest organism internațional o cheazășie puternică pentru apărarea tratatelor și menținerea păcii în lume.

Interese deosebite ne leagă de vecina noastră Polonia în apărarea și asigurarea granițelor de răsărit.Dorim ca poporul polon , cu care poporul român de la o vreme încoace a avut numai căi comune și niciodată divergențe - să fie pătruns de aceeași înțelegere a reciprocității intereselor , și astfel alianța politică, economică, și militară între România și Polonia , pe lângă forma perfectă , să aibă în permanență și un suflet viu , niciodată alterat.

Cu Uniunea Sovietică n-avem niciun interes contrariu.Vrem o pace permanentă și o înțelegere perpetuă cu acest vecin de la răsărit. Dacă nu avem încă și cu dânsul relațiuni diplomatice , un pact special de neagresiune, căci avem Pactul Kellogg-Litvinov, vina nu este a noastră , ci a uniunii Sovietice care persistă în intransigența ei de a nu recunoaște , cum au făcut celelalte popoare , dreptul și dreptatea noastră asupra Basarabiei.

[Inculeț / 10 apr.'33](#)

▫ Controlul străin.

Apărând cu hotărâre principiul egalității morale a tuturor statelor, mari și mici, partidul liberal înțelege ca România să conlucreze strâns și efectiv cu Societatea Națiunilor, contribuind în măsura puterilor ei, la menținerea păcii între popoare și progresul omenirii în toate direcțiile. Însă, dacă PNL înțelege o conlucrare sinceră cu Areopagul lumii, nu înțelege să admită, sub nici un motiv, nici un control străin, orideunde ar veni el. Partidul liberal, ca și în trecut, tot așa și astăzi, și mâine se va opune cu toată hotărârea oricărei încercări de a atinge demnitatea poporului român, ori de a se atinge de independența lui.
[Inculeț / 10 apr.'33](#)

▣ **Revizionismul**

În momentul de față asistăm, nu fără îngrijorare, la încercarea fostelor state învinse în războiul mondial, de a revizui tratatele cari au orânduit lumea de astăzi. Cu atât cu mai mare îngrijorare privim încercarea de revizuire, dat fiind că, pentru această idee, pare-se că au fost câștigate și unele state mari. Noi nu admitem nici o revizuire a tratatelor existente cari pentru noi sunt sfinte nu numai fiindcă ne asigură integritatea, dar fiindcă asigură și pacea lumii. Nu voim nimic din al altora, dar conștienți de dreptatea și de puterea noastră, nu vom da niciodată nimic din aceea ce ne aparține nouă.”

[I.Plessia / Ștefan I.Pleșoianu/ 10 apr.'33](#)

▣ **Liga Națiunilor**

[Eugen Titeanu / 10 apr,'33](#)

▣ **Raport : Serviciul de Informații și propagandă**

O politică externă lipsită de un bun serviciu de informații și de propagandă, înseamnă o armată lipsită deopotrivă de recunoaștere și de munițiuni.

A avea informații complete, rapide și obiective, pe de o parte, a transmite – cu șanse de rezonanță în opinia publică străină - informațiunile interesând țara noastră, pe de altă parte, iată cele două principii călăuzitoare ale unui serviciu de propagandă.

În această privință, PNL poate revendica pentru sine organizarea Direcției presei și informațiilor din Ministerul de Externe (1923),

înființarea Corpului de atașați de presă (1926), inaugurarea acelor Conferințe de presă periodice ale Micii Înțelegeri, și Asociația presei polono-române.

În domeniul difuziunii de știri, PNL a constituit prima Agenție telegrafică direct dependentă de Ministerul de Externe, și afiliată celor două mari organisme de difuziune internațională, Havas și Reuter.

În 1930, s-a făcut sub guvernul PNȚ o adevărată inflație de atașați de presă, Cei mai mulți din acești atașați improvizati, nu cunoșteau cel puțin limba țării unde erau numiți.

În schimb corpul de atașați de presă recrutat dintre ziariștii calificați, a fost serios dezorganizat.

Pentru curmarea acestui rău pe viitor, se cere neapărat alcătuirea unui statut care să asigure o soluție și o continuitate.

Adevărul e că politica noastră externă nu poate fi lipsită în domeniul hotărâtor al presei, de ceea ce constituie antenele de recepție și de transmisie.

Dacă se poate critica materialul omenesc întrebuițat, nu se pot critica principiile de bază ale unor servicii importante pe care partidul liberal, sub ministeriatul d-lui IG Duca la Departamentul externelor, le-a organizat cel dintâi.

În ce privește însă materialul de propagandă de plasat,

să nu uităm că ne lipsesc unele lucruri elementare , începând cu statistica și cu harta demografică a României Întregite.

Noi utilizăm , încă , statisticile ungurești tendențioase din 1910.

Recensământul din decembrie 1930 , încă nu s-a publicat;

stim câți bărbați și câte femei avem, dar nu știm de ce etnie și religie sunt.

George Fotino / 10 apr.'33

▣ **Liga Națiunilor și România .**

[LD : Am avut privilegiul de a-l cunoaște , și am regretat că]

Reamintește cauzele care au condus la crearea Ligii Națiunilor.

Din partea României, ea a fost inspirată de o constantă și sinceră dorință de respectare a tratatelor de pace. În sprijinul acestei afirmații, el enumeră tratatele cari au avut adeziunea României. Tratatetele nu constituie decât o etapă în opera de pacificare.

Ele deschid perspective și înlesnesc adevărata organizare a ordinii păcii veritabile.

Dar pe deasupra tuturor tratatelor, noi mai avem un pact indescriptibil :

acela cu strămoșii și cu urmașii noștri.

Și el ne leagă ca tot ce am primit de la unul , să lăsăm întreg și neștirbit celorlalți.

Laurențiu Onea / 10 apr.'33

▣ **Rolul PNL în întregirea neamului**

▣ **Scrisoarea lui Ion ICBrătianu .**

[LD : Am avut tristețea de a-l cunoaște , în 1968, în subsolul-spălătorie ... am scris despre el.

El a fost unul din secretarii Adunării de la Alba Iulia]

Adunarea de la Alba Iulia , în care s-a declarat unirea, a fost pregătită de IICBrătianu.

În sprijinul acestei afirmații, citește o scrisoare a lui IICBrătianu

către Consiliul Național din Arad .

< Iași, joi, 1/ 14 noiembrie 1918

Cea mai sfântă aspirațiune a neamului se îndeplinește.

Peste suferințele trecătoare, generațiile vor râvni la zilele pe care le vom trăi.

Fără mirare am văzut că , despărțiți în cele mai grele împrejurări, ne-am regăsit cu aceeași simțire și cu acelaș gând.

Grabnic acuma este stăpânirea încercărilor vrăjmașe ale ungarilor , ale anarhiei, ale demagogiei, prin organizație, prin propagandă , prin forță.

Pentru organizare și propagandă temeiul este firește :

Unirea desăvârșită a tuturor ținuturilor.

Toți în jurul Regelui , care șine drapelul , simbol al acestei uniri .

Libertate și dreptate pentru toți, de orice neam și de orice religie.

Dezvoltare larg democratică : reforme electorale și agrare, condițiuni de viață pentru muncitorime, care să-i asigure legitimizele-i revendicări

și parte de folosință la rodul muncii ei.

Azi se grăbește trimiterea forțelor armate, cum s-a cerut.

Reamintind președintelui dvs întâlnirea de la Sinaia, după ce fusese primit de Regele Carol,vă zic tuturor cu dragoste frățescă :

Credința noastră ne-a mântuit.Să pășim înainte cu neclintită încredere în menirea neamului și nețarmurit devotament în serviciul lui. (ss) Ion I.C.Brătianu >

CC Brătianu / 10 apr.'33

▣ Moțiune –Politica externă

[LD ; atenție ! nu este Dinu, este CC!]

Partidul Liberal își pune toată încrederea în eforturile unite ale statelor și este convins că ele vor duce la stabilirea unei înțelegeri politice reale de împăciuire pe continent.

România, de sigur, va da larg partea sa de contribuție acestei opere , pe care o vrea dusă util și trainic clădită pe temeiul drepturilor imprescriptibile ale națiunilor, consfințite în tratate și în cadrul principiilor călăuzitoare ale Ligii Națiunilor.

Partidul Liberal consideră deci inoportună și dăunătoare orice soluțiune care , prin conținutul ei , ar putea slăbi , sau pune numai în îndoială drepturile noastre imuabile asupra teritoriilor istorice și etnice actuale , sau ar distruge principiul egalității de tratament între state.

Pătruns de menirea pacifică a Ligii Națiunilor, partidul liberal urmărește cu un viu interes problemele de covârșitoare importanță ce se discută astăzi la Geneva , convins fiind că singura formulă indivizibilă „securitate-dezarmare –sanctiune” poate constitui cheagul temeinic al unei solidarități internaționale.

Alianțele indisolubile ce leagă România de marea prietenă Franța, de Mica Înțelegere , de Polonia și Italia, constituiesc însă astăzi chezașia cea mai trainică a intangibilității așezărilor noastre și posibilitatea pentru țară de a contribui și colabora în mod eficace la soluționarea în comun a dificultăților existente.

IGDuca / 10 aprilie

▣ Cuvânt de închidere.

▣ Telegrama trimisă Regelui.

/ Aduce recunoștința sa adâncă tuturor oratorilor, pentru munca depusă.

PNL năzuiește să studieze toate mijloacele necesare ca să poată corespunde apelului țării.

Reamintește că, pe când celelate partide distrug, PNL creiază.

Astăzi putem spune că , chiar actualul guvern pălăvrăgește și distruge, pe cînt partidul liberal muncește și se pregătește.

„Încheind astăzi ciclul adunărilor sale profesionale , partidul național-liberal ține să exprime încă odată , prin mine, MAJESTĂȚII VOASTRE , simțămintele sale de lealitate și de adânc devotament .Duca”

Sfârșitul Adunărilor profesionale. / 10 apr.'33

18.) Structuri și funcții în PNL , mai 1933

(Arh.BCS, Fd.Saint –Georges, pch.XLI, dosar 1, 22 ș.a.)

Delegația Permanentă

- | | |
|---------------------------|-----------------------------------|
| 1. IGDuca, președinte | 2. Gh.Tătărescu, secretar general |
| 3. V.Slăvescu, casier. | 4.dr.C.Angelescu |
| 5.Victor Antonescu | 6.Eftimie Antonescu |
| 7.CICBrătianu | 8. CIDBrătianu |
| 9.DMChirculescu | 10. George Cipăianu |
| 11.Tancred Constantinescu | 12. dr.I.Costinescu |
| 13.Dtru Constantin | 14.Mircea Djuvara |
| 15.Ai.Donescu | 16.Richard Franasovici |
| 17.Ion Inculeț | 18.Dimitrie Iuca |
| 19.Victor Iamandi | 20. Ai.Lapedatu |
| 21.Gral Gh.Mărdărescu | 22.N.Maxim |
| 23. I.Manolescu-Strunga | 24. Leonte Moldovanu |
| 25. CİNicolaescu | 26.I.Nistor |

27.C.Neamțu
29.Nicolaescu-Dorobanțu
31.M.Orleanu
33.gral Nic.Petalla
35.I.Purcăreanu
37.PVSassu
39.Const.Xeni

28.M.Negură
30.Dem.Nicolaescu
32.Mihai Oromolu
34.I.Pillat
36.NNSăveanu
38.N.Simionescu

Diverse funcții

Dr.Angelescu – dir.”Casei Partidului”

M.Maxim - dir.ziar „Viitorul”

Azra Bercovici –dir.ziarului „Independent”

Președinții organizațiilor județene .

Alba - Camil Velican ; Arad - M.Mărcuș ; Argeș - I.Purcăreanu ;
Bacău - Nicache Botez (onorific) , Mircea Cancicov ;
Baia – I.Ștefan (onorific) , C.Sturdza ;
Bălți – dr.Cazacu ; Bihor –Tiberiu Moșoiu ;
Botoșani – Ramiro Săvinescu (onorific) , D.Răutu ;
Brăila - Leonte Moldovan ; Brașov - Al.Lapedatu ; Buzău - dr.Angelescu ;
Cahul – CIBădulescu ; Constanța - V.P.Sassu ; C.Lung-Bucov.- I.Nistor ;
Caliacra - George Fotino Caraș – Oct.Furlugeanu ; Cet.Albă - D.Stăncescu
Ciuc –I.Cristea ; Cluj- Alx.Lapedatu ;
Covurlui - M.Orleanu (onorif) , C.Dimitriu ;
Dolj – C.Neamțu ; Dorohoi – I.Pillat ; Durostor – Tașcu Pucerea ;
Făgăraș - M.Oromolu ; Fălciu - N.Tiron Gorj – Gh.Tătărescu ;
Hotin - Marin Florescu, I.Cazancenco ; Hunedoara – I.Vulcu ; Ialomița - Marius Roșca ;
Iași - Vict.lamandi ; Ilfov – Nic.Dorobanțu ; Ismail – Ion Tomov ;
Lăpușna – I.Inculeț ; Maramureș – Gavrilă Mihaly ; Mehedinți - R.Franasovici ;
Mureș - Bogdan Duică ; Muscel - Const.Brătianu ; Năsăud - Laurențiu Oanea ;
Neamț - dr.I.Costinescu ; Odorhei - Aug.Purdea ; Olt – Al.Alimănișteanu ;
Orhei - V.Bârcă ; Prahova - Dem.I.Nicolaescu ;
Putna - NNSăveanu (onorif.) NDChirculescu ;
Rădăuți - I.Nistor (onorif.) , Eusebiu Popovici ; Sălaj - E.Labonțiu ;
Severin - Cornel Corneanu ; Sibiu – Eug.Piso ; Someș - CCBrătianu ;
Soroca - Al.Mihăilă ; Storojineț - I.Nistor (onorif.) M.Djuvara ;
Suceava - I.Nistor (onorif.) , Teofil Lupu ; Târnava Mare - Dtru Titu Gane ;
Târnava-mică – G.Cipăianu ; Tecuci - G.Assan ; Teleorman - Vict.Antonescu ;
Timiș-Torontal - Imbroane ; Trei Scaune - Șt.Bogdan ; Tulcea - G.Șerban ;
Turda - G.Cipăianu ; Tutova - N.Simionescu ; Vaslui - M.Negură ;
Vâlcea - PNBudurescu (onorif.) , I.Niculescu ; Vlașca - O.Tony Iliescu (onorif.) D.luca ;
Roman - Manolescu –Strunga ;
R.Sărat – Al.Zamfirescu, Vict.Slăvescu ; Romanați - I.Popescu .
București : Emil Petrescu (președ.onorif.) , dr.I.Costinescu
Culori : Galben : I.Costinescu - Galben ; Verde : Em.Don (onorific) , Al.Matak ;
Albastru : Radu Dobrescu ; Negru -Al Donescu

19.) Întrunirea Comitetului Executiv al Partidului Liberal , 14 mai'33

Declarațiile IGDuca ; Cuvântările Const.CIBrătianu, V.P.Sassu ,
I.Nistor,Al.Lapedatu, C.Angelescu, Aurel Bentoiu.

(„Universul” , an 50, nr.129, 15 mai 1933)

Circulară, către președ.PNL ,semnată Duca-Tătărescu , 14 apr33
(BCS, Fd.St.Georgs, P.XLI, ds. 21)

Incapacitatea guvernului și partidului național-țărănesc de guvernare ;
Intensificarea campaniei de răsturnare ;

Organizarea de întruniri , consfătuiri etc.etc.

Sedința CC al PNL, clubul central, 13 mai'33

Hotărâri : la 4 iunie , ținerea în fiecare capitală de județ a unei mari întruniri publice , numai cu cadrele de partid și masele. Cuvântările trebuie să cuprindă :

critica necrutătoare a regimului PNT ; cererea succesiunii pentru PNL

Întrunirile se vor termina cu votarea unei Motțiuni.*

* Model de Motțiune

Cetățenii din județul.... adunați la chemarea PNL.... ascultând cuvântările

Constată că guvernul PNT reprezintă un guvern de violență și uzurpare .

Nu a reușit să îndrepte cu nimic situația țării .Finanțele – dezordine , risipă ;

șomajul funcționarilor ; pensiile micșorate ; impozitele mărite ;

conversiunea –nesatisfăcătoare ; pe plan extern a permis „ controlul străin” ;

Afacerea Skoda etc etc. În consecință , PNL atrage respectuos atenția Coroanei

asupra dezastrului ce amenință țara .Cere aducerea PNL la guvern.

(Arh.BCS, Fd.St.Georges, p.CCII, ds. 2)

Sedința Comitetului Executiv al PNL, 14 mai'33

S-a hotărât ca , după 4 iunie, să se țină și 2 mari adunări regionale : la Craiova, Chișinău sau Cernăuți. Duca va pleca duminica viitoare la Cluj, ca să prezideze adunarea tineretului din Ardeal, ocazie cu care va face noi declarații politice.

IGDuca / 14 mai.'33

▣ PNL și-a făcut datoria !

V-am chemat să ne consfătuim asupra acțiunii pe care trebuie să o desfășurăm în continuarea luptei noastre pentru apărarea marilor interese naționale..

În cursul ultimelor luni, în parlament și în afară de parlament, partidul nostru și-a făcut datoria.

Am denunțat fără încetare și fără cruțare abuzurile și incapacitatea regimului național-țărănist. Iar pe de altă parte, pentru a dovedi încăodată că un partid de guvernământ ca al nostru nu se poate mărgini cu opera negativă a dărâmării unui regim , oricât de nefast ar fi el, și că în vremurile grele de astăzi , mai mult decât oricând, el are datoria să se înfățișeze opiniei publice ca un factor constructiv, am arătat țării , prin lucrările celor 6 adunări profesionale, soluțiile noastre precise și amănunțite asupra tuturor problemelor la ordinea zilei.

Dacă prin această îndoită acțiune am avut multumirea sufletească să constatăm influența crescândă de care partidul național-liberal se bucură în conștiința publică, precum și încrederea ce ni se arată tot mai mult din partea tuturor categoriilor sociale și în toate ținuturile țării , nu e mai puțin adevărat că regimul național-țărănist , deși în vădită descompunere și în indiscutabilă agonie, se menține , totuși , la cârma statului.

Așa fiind, datoria noastră nu este și nu poate să fie decât una : să nu dezarmăm până nu vom doborî un regim care compromite cele mai de seamă interese naționale .

IGDuca / 14 mai'33

▣ PNT - Problemele țării

Într-adevăr, în momentul de față patru mari probleme stăpânesc viața statului român : problema financiară, problema economică, problema ordinii publice și problema ordinii morale.

Peste câteva săptămâni , se va împlini un an de când PNT a fost readus la guvern. Suntem , deci, îndreptățiți să ne întrebăm : în ce măsură a știut el să stăpânească ; dacă nu să rezolve , aceste patru mari probleme ?

Pentru orice observator nepărtinitor, este evident că guvernele național- țărăniste nu numai nu au fost în stare să îmbunătățească situația , dar că în toate domeniile au complicat-o, au agravat-o și au compromis-o , prin lipsa lor de concepții bine definite , prin divergențele de vederi din sânul lor, prin adâncă lor dezorientare și prin organica lor incapacitate.

N-am de gând să fac bilanțul amănunțit al greșelilor și al neputinței național-țărăniste.

Câteva cuvinte sunt de ajuns pentru a stabili proporțiile răului și ale îngrijorării obștești.
[IGDuca / 14 mai '33](#)

▣ Situația financiară

▣ Controlul străin

„În ce privește situația financiară , acum un an n-aveam decât dezordine și deficite bugetare. Astăzi dezordinea continuă, risipa înflorește tot mai sfidătoare , fiscalitatea sporește , dar , în plus, avem și controlul străin.

Oricum ar prezenta guvernul lucrurile, oricare ar fi formulele cu care ar căuta să amăgească opinia publică, realitatea, trista realitate , este că patru ani de guvernare național țărănistă se încheie cu epitropia Societății Națiunilor asupra finanțelor țării

și că România Mare trebuie să cunoască astăzi umilințele pe care România Mică a știut să le evite , chiar pe vremurile încheierii noastre , ca stat modern și în zilele suzeranității otomane.

N-am avut și nu vom avea cuvinte îndeajuns, pentru a protesta împotriva acestei știrbiri a demnității noastre pe care statul român n-o merită și la care l-au adus numai incapacitatea unor cârmuitori vremelnici.

De aceea, PNL , care în tot trecutul său a luptat pentru neatârnamarea pe toate tărâmurile , se leagă să facă tot ce-i va sta în putință, pentru a înlătura cât mai repede acest control și a reda iarăși României o viață financiară de sine stătătoare.”

[IGDuca / 14 mai '33](#)

▣ Problema economică

„În ce privește problema economică, guvernele național-țărănistă n-au fost în stare să facă nimic pentru a micșora criza și efectele ei.

Dimpotrivă, prin mărirea tuturor impozitelor, printr-o fiscalitate exagerată și inchiuzitorială, printr-un noian de legi nesocotite , au secătuit ultimele izvoare de producție ale țării și au distrus cu desăvârșire încrederea fără de care orice reînviere a activității economice este cu neputință.

Iar prin felul nestudiat și pripit prin care au căutat să rezolve problema atât de însemnată a conversiunii , n-au făcut decât să prelungească nesiguranța generală , fără să îmbunătățească situația debitorilor și fără să salveze creditul public și privat.”

[IGDuca / 14 mai '33](#)

▣ Ordinea publică

▣ Pericolul extremismului de stânga și de dreapta

[LD : Atenție ! Cred că este prima provocare virulentă , nominalizată explicit, a lui IGDuca.

Stalin și Hitler cu ale lor „coloane” , nu-l vor ierta , semnându-i condamnarea la moarte.

Și deși , în istoriografia de până acum, de asasinarea lui Duca vor fi învinuiți legionarii...

eu găsesc că , din p.d.v. moral, ambii dictatori puteau fi cointeresați.]

„ În ce privește ordinea publică, deși PNT a dus zece ani dearîndul campanii înverșunate împotriva stării de asediu, acum s-a declarat incapabil să guverneze fără a recurge la o atare măsură gravă și excepțională.

Am fi înțeles și aceasta , dacă n-ar fi fost decât pentru a putea avea voluptatea de a constata că există o ironie a soartei împotriva demagogiilor nesocotite

și o justiție immanentă , mai implacabilă decât toate răzbunările omenești.

Nemesis își păstrează drepturile și în politica românească.

Dar nepriceperea guvernelor național-țărăniste este atât de mare , încât

nici având în mână arma stării de asediu , ele nu sunt în stare să stăpânească ordinea publică.

E și firesc să fie așa, căci le lipsește condiția esențială pentru o atare operă , le lipsește autoritatea morală.

Cînd ai pactizat în opoziție cu toate curentele subversive ,

când ai apărat la bara justiției toate dezordinea comuniste,

când ai negat ani de-arîndul orice pericol bolșevic ;

când ai denunțat toate aceste agitațiuni primejdioase
ca fiind simple invențiuni interesate ale Siguranței Generale a Statului ;
când, pe de altă parte, ai tolerat, ba, mai mult, ai încurajat curentele extremiste de dreapta ;
când ai găsit natural ca anumite minorități să se înarmeze
după lozinci și cu stipendii peste hotare ;
e firesc ca valul extremismului de la stânga și la dreapta ,
să fi luat proporții îngrijitoare și ca la numeroasele greutăți ale zilelor de astăzi ,
să se aduge pentru România , în mod inutil și artificial , și primejdia dezordinilor interne.
Întrucât ne privește, nu putem tolera ca viața și siguranța statului român să fie
amenințate de asemenea curente destrămoătoare și anarhice.
Omenirea trece , desigur, pretutindeni, printr-o criză gravă.
Dar este inadmisibil ca România , care își are rosturile și așezările ei,
care-i pot asigura în chip normal o viață liniștită și o evoluție fără de zbuciumări ,
să fie abătută de la drumul ei firesc prin imitațiuni fără rost , și după porunci
care vin fie de la Moscova d-lui Stalin, fie de la Berlinul d-lui Hitler.
Dacă sunt astăzi în țara noastră oameni atît de orbi încât să nu vadă că ,
prin aceste acțiuni, și imixțiuni , dușmanii noștri din afară urmăresc slăbirea României și
pregătirea terenului necesar tuturor uneltirilor revizioniste ,
PNL, al cărui nume este strîns legat de opera de întregire a neamului,
va ști să lumineze opinia publică și să determine astfel reacțiunile care se impun,
ca o necesitate vitală de conștinere și de apărare a patrimoniului național.”
[IGDuca](#) / 14 mai ,33

▣ Minoritățile

[**LD : nici minoritățile nu avea de ce să-l iubească !**

Mai ales cele cu dorinți și acțiuni subversive]

„ În nenumărate rânduri am arătat simțimintele noastre prietenești , față de minorități.
În interesul însă al conviețuirii frățești care trebuie să existe între ele și noi ,
suntem datori să le atragem în chip hotărât atenția că
nici un stat nu poate să admită ca minoritățile lui,
în loc să urmărească politica statului din care fac parte,
să urmărească scopurile politice ale altor țări,
și să execute poruncile de peste hotare ,
care vin în conflict direct cu interesele României.

Pe cât de larg este decis să fie PNL în privința tuturor revendicărilor minorităților,
în cadrul statului român, pe ațit el va ști să pună stavilă pornirilor de destrămare națională
învesmântate în haina înșelătoare a drepturilor acestor minorități.”

[IGDuca](#) / 14 mai'33

▣ Ordinea morală

▣ Afacerea „ Skoda”

„În ce privește ordinea morală, după afacerea „Skoda” este inutil să insistăm.

Moralitatea regimului național-țărănesc a fost definitiv pecetluită.

Știu că oamni regimului susțin pretutindeni că afacerea s-a închis.

Noi afirmăm încă odată că ea abia începe , și că interesul PNȚ de a o îngropa ,
se va izbi de hotărârea noastră nestrămutată de a nu ânceta lupta până când nu se va face
lumină deplină. Această hotărâre nu izvorăște dintr-un spirit dușmănos de răzbunare politică,
ci din convingerea poruncitoare pe care o avem că

în vremuri turburi și de adânci prefaceri de azi,

triumful imoralității duce matematic și fatal la prăbușirea însăși a ordinii sociale existente.

Or, aceasta n-o putem admite nici în temeiul credințelor care stau la baza crezului nostru politic,
nici în temeiul grijei firești pe care o avem de viitorul acestui neam.

▣ Decapitarea lui Maniu.

„Trebuie să recunosc însă că, în mijlocul acestei opere negative, PNȚ a făcut și o operă pozitivă : a decapitat pe d.Maniu.

N-am să examinez a cui e vina : a șefului, care la fiecare 6 luni demisiona, sau a a partidului care la fiecare cotitură mai importantă se desolidariza de el ?

A șefului care în chp nepermis flutura de la Bădăcin drapelul regionalismului și al republicanismului, sau a partidului care, în sfârșit, a refuzat să-l mai urmeze pe asemenea căi.

Nu o voi face din două considerațiuni : întâi, pentru că nu vreau să mă amestec în viața internă a partidelor. Ele sunt libere să-și aleagă, să-și păstreze și să-și dărâme șefii. Le privește.

În al doilea rând, fiindcă nu știu până la ce punct putem considera ca sincere cele petrecute.

Mentalitatea și practicile PNȚ nu sunt , prin tradiție, incompatibile cu duplicitatea jezuitică și , prin urmare, n-ar fi exclus ca printre alte inovațiuni , el să fi introdus în viața noastră publică și sistemul șefiei bicefale , cu un șef pentru guvern - cu alt șef pentru opoziție.

În aceste condițiuni, dacă am vorbit totuși de criza de șefie din PNȚ, este fiindcă această criză constituie o nouă dovadă a stării de haos și de destrămare în care se zbate partidul care are încă pretenția de a conduce țara.

De altfel , ce jalnic spectacol !

IGDuca / 14 mai .33

▣ Național –țărăniștii

”Priviți PNȚ în structura și sub toate laturile lui.

O doctrină pe care , între demagogia și renegările țărăniște din vechiul regat și între regionalismul ardelean clerical și conservator de peste munți -

nimeni nu o mai poate identifica și situa precis în configurații politică a României de astăzi.

Principalii făuritori și apostoli ai partidului, unul câte unul, au plecat din rândurile lui :

în vechiul regat , figurile reprezentative și creatoare ale ideii țărăniște au părăsit partidul :

[LD : **Stere, Lupu, Iunian**] iar în Ardeal, 80% din participanții adunării de la Alba Iulia , sunt în alte partide și în luptă deschisă cu vechiul partid.

Și , pe deasupra tuturor acestora, o permanentă criză de șefie din care nu știm încă dacă decapitarea împlinită trebuie considerată ca hotărârea de a pune capăt, unor anumite apucături sau o nouă manoperă pentru prelungirea la guvern a unui regim osândit.

Adevărul este că anul trecut acest regim nu trebuia să vină ,

iar acum el nu trebuie să mai rămână la guvern.

Prin urmare, datoria noastră este astăzi , ca și ieri , să luminăm opinia publică ,

și să arătăm factorul constituțional [LD : **Prima oară când este indicat explicit , Regele !**] primejdia prelungirii regimului actual și să nu încetăm lupta , până nu vom obține biruința”

IGDuca /

▣ Campania PNL

”În aceste zile , în care toți nechemai și toți megalomanii revendică puterea pentru ei, fie-ne îngăduit cel puțin nouă, să nu recurgem la formule cari au devenit patrimoniul tuturor

acelora ce au pierdut simțul proporțiilor sau simțul ridicolului [**Lupu ? Iunian ?**] -

al preoților altarelor sfărâmate [**G de F ?**] ,

al apostolilor credințelor perimate [**Grigore Filipescu ?**] ,

al victimelor cambiunilor patologice. [**ACCuza ?**]

Un partid ca al nostru, cu trecutul, cu doctrina, cu programul, cu rădăcinile lui în masele populare și cu puterea politică și morală pe care o reprezintă ,

luptă cu demnitate pentru propovăduirea credințelor,

până la izbânda de care nu-mi e permis să mă îndoiesc.”

IGDuca / 14 mai'33

▣ Revizuirea tratatelor

" Nu vreau însă să închei această cuvântare fără a vorbi despre o chestiune care ne preocupă pe toți și care este atât de scumpă și de sfântă , încât intenționat n-am voit s-o integrez în analiza situațiunii creată de regimul actual.

Prin natura ei însăși , această chestiune este și trebuie să rămână neintinată , pe deasupra scăderilor noastre interne și a luptelor noastre de partid.

E vorba de acțiunea care s-a întreprins în unele cercuri internaționale pentru revizuirea tratatelor de pace.

Să fie bine știut , urbi et orbi , că întreagă conștiința națională , indiferent de partide politice și de luptele noastre intestinale , va face zid pentru apărarea hotarelor patriei.

Dealtminteri , aceste hotare n-au fost trase la conferința păcii pe temilor unor pretenții nejustificate și al unor tendințe cuceritoare.Ele au fost stabilite potrivit drepturilor , a imprestrictibelor noastre drepturi istorice și etnice.

N-am cerut ceea ce nu era al nostru și nici nu ni s-a dat ceea ce nu era al nostru. Așa dar , nu poate fi vorba de revizuirea granițelor noastre.

Orice revizuire n-ar fi decât o nouă nedreptate în lungul șir de nedreptăți pe care în cursul veacurilor le-a suferit neamul românesc , iar nu - precum o pretind cei intereși - repararea greșelilor ce s-ar fi făcut de către învingători , la încheierea războiului mondial.

În această luptă pentru apărarea integrității noastre teritoriale , PNL va fi pururea mobilizat , cu toate puterile , cu toată însuflețirea și cu toată nețărmurita sa dragoste de țară și de neam."

IGDuca /

▣ Încheiere .Apel la mobilizare

Mulțumește pentru munca ce o desfășoară ; îi roagă să vegheze ca masele să nu se lase ademenite de acțiunile demagogice .

"Partidul liberal va lupta cu ultima energie împotriva regimului național-țărănist , care este o primejdie națională , și nu se îndoiește nici o clipă de biruința sa finală ."

IGDuca / 14 mai'33

[LD , Piatra Neamț , 4 iunie 2002 : Nu am nici un dubiu că toate manifestările , toate gesturile , toate cuvintele ce se rosteau atunci erau adresate lui... Carol ! Că „decapitarea” lui Maniu fusese un semnal alarmant pentru deteriorarea relației Rege – Parlament – partide- șefii de partid ! Că PNL , Duca , se luau la trântă , nu cu PNȚ și Maniu ci.... cu MSR și camarila ! Că asasinarea lui Duca va fi , moralmente , a doua „decapitare” săvârșită , de data asta și la propriu , verigă ce se va adăuga lanțului cu care Carol al II-lea va zugruma sistemul democratic pluralist în România. Restul este regie , balet politic , pe o scenă , din nenorocire , reală . Simt nevoia de a strânge firele din ceea ce s-a chemat țesătura pe care s-a urzit destinul României Întregite. Cred că ar fi o speculație ... dacă aş pune-o pe seama „modei politice”... proaspăt marcate prin victoria lui Hitler în Germania. Simplu sau nu simplu simptom al crizei sistemului democratic !?]

Const.I.C.Brătianu / 14 mai ,33

▣ PNL - partid loial șefului său.

După luminoasa cuvântare a lui Duca , i-au rămas puține de spus.

Vorbește , totuși, în semn de solidaritate.

Destrămarea PNȚ , determină pe unii să considere că este un fenomen simptomatic ce se va manifesta și la alte partide.Nu împărtășește această părere.

" PNȚ avea un șef care nu era legat de partidul său , după cum partidul n-a avut și nu are un program."

D.Duca a arătat greșelile d-lui Maniu .

În cazul acesta , șeful decapitat și-a meritat soarta:
nici el , nici partidul nu au avut încredere unul în altul.

"Dar un partid ca al nostru , poate el cădea în aceeași soartă
ca această strânsură politicianistă ?

"Nu. Aceasta nu se va întâmpla cu noi.

Totuși trebuie să afirmăm aceasta în țară,
pentru că țara trece printr-o situație excepțional de gravă.

Restabilirea situației politice , a crizei morale, a crizei economice ,
a dezordinii și crizei financiare depind de prestigiul partidului național liberal.
Acest prestigiu este reprezentat printr-un drapel.

Drapelul nostru este șeful nostru.

Dacă nu se va ști de toți că noi suntem soldați devotați care ne urmăm șeful,
că nu putem admite să ni se ceară vreo schimbare în organizația noastră,
că noi suntem stăpâni pe noi ;

dacă nu se va ști aceasta , nu vom avea autoritatea morală și nici prestigiul necesar unui partid
mare și puternic de guvernământ.

Țara trebuie să cunoască devotamentul nostru nețărnut pentru șef.

Trebuie să se știe că partidul nostru este unul și indivizibil,
că șeful nostru este autoritatea supremă a partidului nostru ,
și că vom merge înainte , având în cap pe d.Duca ."

Vasile Sassu / 14 mai'33

▣ Regimul național-țărănist.

„ Că țara trăește zile grele , turbure, plină de suferinți și de umilințe ,
de anomalii și de primejdii , e o axiomă.

Că la această situație îngrijorătoare a contribuit, în chipul cel mai determinant ,
regimul național-țărănist care ne guvernează, e o a doua axiomă.

Într-adevăr , regimul național-țărănist are tristul merit de a fi generalizat mizeria și
desnădejdea.Iar partizanii acestui regim au cinicul privilegiu , ei în mijlocul acestei lumi
desnădăjduite, să trăiască mai bine ca oricând, formând o insulă a desfrăului, sfidătoare,
în mijlocul unei mări imense agitate și frământate.

Sub acest regim prielnic tuturor rătăcirilor, sarcinile fiecăruia s-au înmulțit,
au sporit partidele, s-a anarhizat spiritul țării, a crescut enorm numărul milionarilor noi fără
muncă, azi când munca e hrană

.Se pulverizează forțele politice și se înmulțesc forțele anarhice.

Au scăzut caracterele. Au slăbit rezistențele înăuntru.

Iar afară dușmanii ridică semeț capul. Iată situația.

Și totuși acest regim dăinuește. Cum se face aceasta ?

În alegerile generale n-a întrunit majoritatea absolută a voturilor exprimate.

Iar majoritatea relativă de 40% a obținut-o cu tovărășia minorităților etnice
și cu misteriosul calcul al mașinilor.Nu cunosc să se fi întâmplat așa ceva în această țară,
un caz analog , în care un guvern n-a întrunit majoritatea în alegeri.

Iar după alegeri, minoritățile etnice au retras și ele sprijinul guvernului.

Acestui guvern îi lipsește baza constituțională a încrederii țării : e un guvern surpat.

Și totuși regimul continuă să guverneze."

V.P.Sassu / 14 mai'33

▣ Deslegarea constituțională : Regele !

" Lipsit de voința țării , de voința națională, trăește numai din grația regală. Iată adevărul, iată punctul delicat și nevralgic, în jurul căruia se desfășoară tragedia situației politice. Ce-i de făcut ? Suntem într-un impas. Cum ieșim din el ? Răspunsul e simplu : Întrucât când, după Constituție, Suveranul singur are prerogativă, când un guvern devine un guvern de primejdie națională, atunci Suveranul trebuie să facă uz de prerogativa Sa și să dizolve Parlamentul care mai susține acest regim pentru considerațiune de exploatare pe cari toți le cunoaștem . Da, țara întreagă să facă un apel , plin de respect și de demnitate , factorului constituțional , ca printr-un decret regal să pună capăt primejdiei și să libereze națiunea de sub povara și canonul regimului nefast."
[VPSassu /](#)

▣ Asumarea răspunderii de PNL

▣ Tradiția „ șefului” la PNL

"Ca partid , însă, noi ce facem ? Răspunsul e și aici foarte simplu : Să urmăm drumul tradiției trasate și bătătorite de înaintașii noștri , de această sfântă trinitate care se odihnește la Florica. Politica aceasta tradițională , aplicată în circumstanțele actuale, se poate rezuma la 3 puncte : Ațiune viguroasă, unitate și demnitate. Să solidarizăm toată suflarea național- liberală în jurul steagului nostru, șeful nostru, d.Duca. El e exponentul cel mai strălucit al partidului nostru. El are norocul să aibă alături și tradiția vie și de sânge a partidului , reprezentată prin d.Const.ICBrătianu , care s-a născut și a crescut la vatra sfântă a liberalismului și s-a încălzit la focul sacru al dragostei de țară și al mândriei de neam. Să urmăm în dragostea lui pentru șef, exemplul frumos al d-lui Brătianu. Să ne unim în jurul șefului nostru , să-l ajutăm și să-l întărim , să-l înălțăm ca pe un stindard și , cu acest stindard, să mergem la luptă. Aceasta a fost și este tradiția noastră. De aceea, 80 de ani, n-am avut decât 4 șefi care au stat până la sfârșitul vieții lor , la postul de conducere. Am fost scutiți de ceea ce a măcinat partidul conservator, și ceea ce roade astăzi alte partide : criza de șefie." [VPSassu /](#)

▣ Tradiția regalistă, a PNL

" Demnitate ? Nu se pot recolta succese fără demnitate. Demnitate și față de factorul constituțional de jos [națiunea] , și față de factorul constituțional de sus, față de Suveran, pe care nu-l mistificăm și pe care nu-l șantajăm. Suntem democrați, dar regaliști. Noi apărăm deopotrivă și libertatea poporului și strălucirea Coroanei. Numai pe acordul acestor doi factori putem sluji țara. Să nu-i cerșim puterea , ca să întărim - cum fac alții - un partid nevolnic. Să revendicăm puterea ca printr-un partid tare să slujim Coroana și Națiunea."

[I.Nistor /](#)

▣ Bucovina solidară

Sub regimul actual , siguranța publică este amenințată , cu toată starea de asediu. Manifestațiunile anarhice se întind tot mai mult, iar în Bucovina această ațiune se face chiar sub patronajul elementelor național-țărănistice. Împotriva a nelitirilor de de distrugere a țării, PNL protestează cu toată energia și socotește vinovat de starea de asediu pe actualii guvernanți.

Cu aceeași energie trebuie protestat împotriva acțiunii revizioniste , iar celor ce cer pământ și apă românească să le aplicăm tratamentul folosit de atenieni față de persani „

Al.Lapedatu /

▣ Ardealul solidar

Adeziunea tuturor organizațiilor din Ardeal față de tactica urmată de partid, și deplinul devotament față de șef. Asigurări de deplină credință și statornicie , convingerea unanimă că țara nu poate fi salvată decât de PNL .

dr.C.Angelescu / 14 mai ,33

▣ Vechiul Regat solidar !

” [...] Noi stăm strânși uniți în jurul șefului nostru , pe care-l asigurăm de tot devotamentul și încrederea noastră, neclintită .Și acest lucru cu toate jefele și cu tot sufletul.d.Duca, prin strălucitele sale calități , este omul pe care grelele vremuri de astăzi îl solicită la conducerea țării”

Aurelian Benteoiu /

▣ Geneerația tânără solidară !

În numele generației tinere, solidaritate deplină cu șeful și disciplina partidului .

NNSăveanu /

▣ Puterea pentru PNL !

Revendicăm puterea nu pentru noi, ci pentru țară , ca să îndreptăm dezastrul. Numai așa ne vom îndeplini datoria față de țară și față de Coroană.

IGDuca /

▣ Cuvânt final

”Țin să vă mulțumesc călduros pentru cuvintele rostite de dvs.
Și pentru că fiecare dintre dvs ați ținut să subliniați solidaritatea dintre partid și șef, țin să fac următoarea declarație : Cu sprijinul dvs., al partidului, sunt convins că voi purta cu demnitate drapelul glorios ce mi-a fost încredințat.Vă mulțumesc încăodată și nu vă mai spun decât un lucru : Înainte până la biruința finală !” .

Șed.PNL / 14 mai 1933

20 a.) Circularele Secretariatului general PNL către organizații, 16 mai-iul.'33

Semnate IGDuca, Gh.Tătărescu
(Arh.BCS, Fond Brătianu, Pach.X, ds.3)
/ București, 16 mai 1933, nr.29.

„Domnule președinte ,

Cu începere de la 10 iunie , Secretariatul General va edita lunar ,un „Buletin al PNL„ , care va fi un nou organ de critică , de informație politică și de popularizare a doctrinei și programului partidului.

Cum buletinul este redactat în special pentru a fi răspândit în masele rurale, vă rugăm să trimiteți urgent numele și adresele :

- 1) Șefii de sectoare ;
- 2) Șefilor organizațiilor noastre comunale ;
- 3) Preoților și învățătorilor , membri ai PNL din județ

/ București, 14 iun.'33, nr. 33

Domnule președinte ,

Urmare a circularei domnului Președinte I.G.Duca, din 16 mai 1933, am onoarea a vă informa că, începând cu 1 iulie va apare , sub controlul secretariatului general „Vestitorul PNL”, care va fi un buletin de informație politică și organ de propagandă , trimis tuturor frunțașilor și șefilor organizărilor noastre comunale.

Cum o bună parte din acest buletin va fi consacrat înregistrării tuturor evenimentelor interne ale organizărilor noastre (întruniri, ședințe, înscrieri etc) am onoarea să binevoiți a da instrucțiuni secretarului organizării ce prezidați , pentru a trimite regulat Secretarului General , datele referitoare la aceste evenimente , noul organ putînd astfel fi oglinda întregii vieți a partidului nostru.

De asemenea îmi îngădui să vă reamintesc cuprinsul Circularei din 1 II/ 1933 și din 16 mai / 1933, prin care erați rugat a înainta tabloul cuprinzând numele membrilor Comitetului județean , al șefilor de Sectoare și al tuturor șefilor de organizări comunale.

Dacă tabloul acesta nu a fost încă trimis , vă rugăm să luați dispozițiile necesare pentru ca el să fie alcătuit de urgență , până cel mai târziu la 25 iunie, fiind indispensabil pentru întocmirea adreselor.

/ București, 5 iul.'33, nr.34.

Domnule președinte,

După cum ați putut să vă informați din ultimele comunicate ale Delegațiunii Permanente , întrunite la 2 și 4 iulie, acțiunea partidului nostru trebuie să fie intensificată cu vigoare crescândă , până la atingerea țelului final- înlăturarea regimului PNȚ.

Această hotărâre trebuie executată prin continuarea campaniei de propagandă , care nu trebuie să lăncezească în timpul vacanței și căreia, dimpotrivă , urmează să-i acordați maxim de intensitate , pentru a pregăti astfel opinia publică în vederea ofensivei politice finale , care va culmina acțiunea începută. Toate organele de conducere ale partidului nostru trebuie să se pătrundă de necesitatea de a colabora la această hotărâtoare sfortare, menită să completeze lunga serie de manifestări , grație cărora opinia publică a țării s-a înrolat azi definitiv în slujba PNL și a ideilor sale.

Contactul permanent cu frunțașii satelor, supravegherea și stimularea comitetelor comunale, organizarea întrunirilor în centrele mai importante ale județului , descinderile făcute în grup de conducătorii organizației [.....]

Situația generală ne obligă să privim cu încredere rezultatul final al acțiunii noastre.

Acest simțământ de încredere trebuie insuflat tuturor organelor de conducere ,

o dată cu obligățiunea ce au de a risipi neâncetat legendele

pe care adversarii le făuresc periodic împotriva noastră.[.....]

Mă slujesc de acest prilej pentru a vă atrage atenția asupra congreselor care, potrivit statutelor noastre , trebuie ținute , în fiecare județ, în toamna aceasta,

la data care vă va fi comunicată ulterior.

Aceste congrese trebuie pregătite din timp pentru a se asigura într-o perfectă armonie și deplină înțelegere , noua conducere a comitetului județean .

Circulare PNL , mai-iul'33

20 b) Întruniri liberale în toată țara , 4 iun.'33

("Lupta" , an XII, nr.3480, 6 iun.'33 ; " Facla" , 6 iun.'33)

71 de întruniri , în 71 capitale de județ.

În Capitală, 4 întruniri, și la toate , pe rând, a ținut scurte cuvântări **IGDuca** .

Discursuri multe .La ele nu s-a prezentat programul de guvernare al PNL , ci s-a criticat guvernarea PN Ț , cerându-se puterea .

[**LD În acea zi, la București , se ținea Conferința Blocului țărilor agrare , unde Madgearu expunea situația economico-financiară a României**]

- **IGDuca** (București) : în cele 71 de județe , mii și mii de cetățeni afirmă credința lor în PNL, cerând înlăturarea regimului PNȚ. Zidurile cetății guvernamentale se clatină din toate părțile ; să se considere permanent mobilizați

- **Dinu Brătianu** (Câmpulung) : România are o politică internă și externă slabă. Pactele între Polonia și Rusia , între Franța și Soviete, Pactul celor 4 mari puteri, se încheie peste capul nostru. S-a impus controlul financiar străin. În zădar se străduiește Titulescu să ne convingă că toate acestea s-au făcut cu ... consimțământul său .Formulele platonice ale Conferințelor de la Stresa, Geneva și Lausanne, nu au soluționat nimic ...
- **Victor Antonescu** (la Tr.Măgurele) : Sarcinile economice ale PNL vor fi f.grele : rezolvarea datoriilor agricole ; echilibrarea bugetului ; problema valutară ; în așteptarea Conferinței de la Londra - problemele statelor agrare
- **Vict.Iamandi** (Iași) : PNL va veni singur la putere și nu va face nici o tranzacție ; Grupările politice apărute din " arivism " și " ambiții ridicole " , trebuie să dispară din viața publică ;
- **dr.Angelescu** (Buzău) : situația precară a învățământului și a cadrelor didactice .
- **V.Sassu** (Constanța) : a cerut lui Duca să facă un apel la regele Carol - singur în drept - să dizolve Parlamentul, să înlăture guvernul, să pună capăt acestui regim.....
- **C.Dimitriu** (Târgoviște) : Pentru guvernul de mâine, PNL nu va face nici o "combinăție" . Suntem destul de tari, competenți, cuminți , pentru a ne asuma puterea.
- **I.Nistor** (Cernăuți) : contra încercărilor de " balcanizare " a vieții noastre politice, prin introducerea metodelor " teroriste " , precum se încearcă din partea anumitor grupări hitleriste, gardiste, comuniste
- **Gh.Tătărăscu** (Cluj)

Întrunirile PNL / mai - iunie '33

21.) Ședința Delegației Permanente a PNL, 5 iul.'33

Expunerea lui **IGDuca**

(„ Universul ” , an 50, nr.181, 6 iul.'33)

▣ **Agravarea situației financiare**

De la întrunirile pe care partidul nostru le-a ținut în ziua de 4 iunie în întreaga țară și la care s-a denunțat primejdia ce o reprezintă continuarea guvernării actuale , situațiunea s-a agravat foarte mult.

Situațiunea financiară , situația economică și criza morală iau zilnic proporții din ce în ce mai îngrijorătoare .

Încasările statului scad și tezaurul public face tot mai greu față nevoilor curente.

În schimb , risipa înflorește tot mai sfidătoare. Era și firesc să fie astfel.

Noi am arătat în tot timpul discuțiunii bugetului , că mărindu-se impozitele , se distrug puținele izvoare de venituri cari mai puteau alimenta finanțele publice.

Guvernul culege astăzi roadele concepțiilor sale greșite precum și haosul pe care l-a introdus în administrația ministerului de finanțe.

IGDuca / 5 iulie ,33

▣ **Distrugerea armăturii economice.**

„ Sub un regim de fiscalitate excesivă, de vitregie legislativă și de permanentă nesiguranță , economia națională nu poate să renască , ci dimpotrivă se luptă la fiecare pas cu greutate din ce în ce mai mari și cu o desnădejde , din nenorocire , pe deplin întemeiată .

Și aici era firesc să fie așa. Nu se distruge sistematic toată armătura economică a unei țări ,

clădită decenii de-a rândul cu muncă , cu jertfe, cu prevedere , și cu pricepere ;

nu se agravează printr-o politică nechibzuită și plină de contraziceri , repercusiunile fatale ale crizei mondiale , fără caviața economică să nu fie zdruncinată până în temelii ei.

IGDuca / 5 iulie'33

▣ **Criza morală**

▣ Curențele extremiste .

„ Cât privește criza morală, ea este mai acută decât oricând.

Regimul tuturor concesiunilor, al tuturor ilegalităților și al tuturor abuzurilor, continuă să sfideze morala unei țări însetată de dreptate și de cinste.

Nevoia sancțiunilor răsună de la un capăt la altul al țării.

La umbra crizei financiare , economice și morale, în mijlocul căreia ne zbatem, nu e de mirare că toate curențele extremiste găesc teren prielnic pentru acțiunile lor de destrămare a vieții sociale și de turburare a vieții publice. Asemenea curențe nu se pot combate decât printr-o politică de construcțiune și printr-o nediscutată autoritate morală.

Regimul actual , care timp de 4 ani , n-a făcut decât operă negativă și de distrugere, nu poate fi guvernul salvării și al reconstrucției naționale.

Regimul risipei și al ilegalităților nu poate avea autoritatea morală să stăvilească pornirile anarhice , să reântroneze pacea socială și să readucă disciplina în sufletele atât de tulburate ale țării.

[IGDuca / 5 iul'33](#)

▣ PNL continuă lupta de răsturnare

„Față de această neîncetată agravare a situației, nu pot fi vacanțe pentru organizațiile partidului liberal. Datoria acestor organizații le impune să continue fără încetare și fără cruțare lupta cea mare pe care partidul nostru a întreprins-o pentru mântuirea țării și pentru reluarea operei de consolidare a României Întregite , întreruptă în ultimii ani.

(**aplauze puternice**) Cer , deci, tuturor organizațiilor și tuturor prietenilor

să nu cruțe nici o efortare pentru ca, în cursul acestei veri,

lupta să fie dusă cu toată hotărârea și în toate structurile sociale.

Șefii de organizații județene , șefii de sectoare, șefii de organizații comunale trebuie să ție veșnic trează conștiința publică

în privința primejdiei pe care o reprezintă regimul actual ,

și să arate cetățenilor de la sate și de la orașe , atât de nemulțumiți și atât de îngrijorați

de starea actuală de lucruri , că încercarea lor în partidul liberal este întemeiată

și că acest partid va ști să-și facă datoria și va corespunde pe deplin nădejdilor

pe care țara și le-a pus în el. (**aplauze puternice**)

[IGDuca / 5 iul.'33](#)

▣ Tăria PNL

▣ Crezul lui Duca

„ Într-adevăr, numai PNL , cu rădăcinile lui în țară, cu experiența și cu autoritatea lui, poate restabili situația țării, astăzi atât de grav compromisă.

Despre programul nostru nu mai e nevoie să insistăm.

Avem, și avem cu mândrie pretenția că nici un alt partid politic n-a fost în măsură să formuleze mai precis și mai cu deamănuntul programul și soluțiunile cu privire la toate problemele și nevoile la ordinea zilei , decât partidul liberal.

Lucrările și concluziunile adunărilor noastre profesionale sunt mărturia vie și justificarea temeinică a acestor afirmații.

Cât despre intrigile și pretențiile adversarilor noștri , dați-mi voie să fiu laconic.

Intrigile lor le disprețuiesc , iar la pretențiile lor, surâd.

Și unele și altele sunt dovada slăbiciunii lor.

În drumul lui spre marile înfăptuiri de mâine, și în înaltele lui preocupări pentru stat și pentru

neam, partidul liberal nu are vremea să se oprească nici la intrigile unora,

nici la pretențiile altora (**aplauze prelungite**)

„De doi ani și jumătate de când am onoarea să conduc destinele partidului , m-ați înconjurat dvs. membrii delegațiunii permanente , precum și întreg partidul, cu o încredere și cu un devotament pentru care țin să vă exprim încă odată

via mea grațitudine. (**aplauze prelungite**)

Știu că mă susțineți cu aceeași însuflețire în lupta pe cât de mare , pe atât de grea, pe care o purtăm împreună și văd în această desăvârșită și permanentă comunitate de gândire și de simțăminte dintre dvs și mine, cea mai sigură cheazășie a izbândeii depline și strălucite ce va încununa truda , efortăările și jertfele noastre” (**aplauze entuziasmate**)

Delegația Permanentă PNL / 5 iul.'33

▣ Comunicat

După expunerea lui IG Duca și discuțiile urmate ,
Delegația Permanentă a votat în unanimitate următoarea hotărâre:
” Delegațiunea permanentă , ascultând expunerile președintelui și debaterile ce au urmat asupra situațiunii politice , constată că de la marile adunări județene de la 4 iunie , situațiunea s-a agravat , punând tot mai mult în primejdie interesele vitale ale țării.
”În consecință, delegațiunea permanentă , în deplin acord cu președintele ei, hotărăște în unanimitate că lupta începută în interesul superior al Țării și al Coroanei, trebuie să fie continuată cu toată energia până la izbânda deplină.
Și să se dea tuturor organizațiunilor județene instrucțiunile necesare în acest scop.
„D.Duca a adresat un apel către toate organizațiile partidului ca să activeze cu toată puterea în timpul vacanțelor.
Totdeodată, d-sa a ținut să repete încă o dată, desaprobaria sa hotărâtă ca și a întregii delegațiuni, față de acțiunea acelor membri ai partidului cari au încercat să formeze și să-i întrețină o atmosferă de suspiciune împotriva unor fruntași cari au adus și aduc servicii însemnate și cu care partidul se mândrește. Asemenea acțiuni sunt în contradicție cu tradiția și disciplina partidului, și vor găsi pe viitor cele mai severe sancțiuni. [-----]
În mijlocul celei mai cordiale însuflețiri , ședința a fost ridicată , stabilindu-se că următoarea, pe luna august, să aibă loc la Măldărești .
Delegația Permanentă / 5 iul.'33

22.) Întrevederea IG Duca - Dinu Brătianu , 1? 2? Aug.'33

(BCS, Fd.Saint-Georges, Pch.XLV, ds. 4 : „Lupta” , nr.3528, 2 aug.'33)
Delegația permanentă a PNL a fost convocată la Măldărești, pentru 15 august.
După întrevederea Duca - Dinu Brătianu , convocarea are o semnificație aparte.
Cercurile liberale vorbesc de aplanarea conflictelor.
Delegația Permanentă a fost convocată pentru necesitatea verificării fidelităților , și pentru a risipi impresiile opiniei publice.
Diferențele Angelescu – Victor Antonescu -N.Săveanu
au împiedicat mult hotărârile de ordin programatic.
De asemenea, Delegația Permanentă trebuia să discute Programul partidului .
Întrevederea Duca –Dinu Brătianu a avut ca efect următoarele hotărâri :
1) Menținerea stabilității monetare ;
2) Menținerea regimului contingentării ;
3) Măsuri pentru reînvierea creditului ;
4) Valorificarea cerealelor prin prețuri minimale.
Programul liberal nu conține decât „menținerea” .

23.) Declarațiile lui Gh.Tătărescu, Poiana, 7 Aug'33

(Universul, nr.214, 8 aug.'33)
Duminecă s-a ținut la Poiana o mare întrunire a delegațiilor organizațiilor național-liberale din jud.Gorj. Cu acest prilej, Tătărescu a făcut următoarele declarații :
” Ne-am adunat aici fruntași ai marginilor Jiului de sus, ai acestui ținut, care, de la generalul Magheru și până la noi, a fost unul dintre redanele de rezistență ale liberalismului român ;

ne-am adunat aici ca să cercetăm azi, și ca să hotărîm ziua de mâine.

[Tătărescu](#) / 8 aug.'33

▣ Eșecul regimului PNT

"Regimul național-țărănist și-a verificat , într-un an de guvernare, neputința ; echipele sale de lucru și-au făcut pe deplin proba. Probă negativă , probă dăunătoare. Țara crede astăzi – o spune tare în toate manifestările ei - țara crede că proba și experiența au durat prea mult. Țara cere ca guvernul să plece.

„ Ultimele conferințe internaționale au dovedit cât de fragile au fost nădejtile acelor care credeau că sprijinul străin poate scăpa șara noastră și au pus, pentru încă o dată, în lumină temeinicia marilor lozinci național-liberale.

„ O nouă politică de mobilizare , de coordonare și de stimulare a tuturor forțelor de producție națională este declarată astăzi necesară, chiar de vrăjmașii noștri.

Această politică nu poate fi însă înfăptuită de autorii acordului de la Geneva și de oamenii tuturor tranzacțiilor și ai tuturor abdicărilor și comosiuilor.

Nu cei care au strigat < printr-alții ! > , pot zice azi < prin noi înșine ! > .

[Tătărescu](#) / 7 aug.'33

▣ Guvernul trebuie să plece !

▣ PNL cere puterea !

" Guvernul trebuie să plece.

Și de nu va putea să se hotărască singur să plece - ei bine, îi vom ajuta noi să plece.

Suntem conștienți că scăparea atîrnă numai de hotărîrile și de acțiunea partidului național-liberal, și de aceea, în ceasul acesta ,

în care țara e cutreerată de solii atător religii noi -

încercăm în bunul simț al maselor , noi ne pregătim în liniște pentru îndeplinirea supremei datorii Supreme datorie !

A mai tolera permanentizarea situației de astăzi ,

ar fi să ne transformăm în complicii acelor care, conștient sau inconștient, împiedică și periclitează consolidarea statului nostru.

Marile răspunderi ce avem față de viitorul țării, ne împiedică să jucăm acest rol.

De aceea suntem astăzi în ajunul unei importante hotărâri.

Nu e în căderea mea să le anunț ; șeful partidului însuși le va comunica la timp țării.

Ceea ce vă pot să vă spun de pe acum, este că vom porni o ultimă ofensivă ,

care va fi dusă fără cruțare și fără răgaz și care nu se va sfârși decât odată cu normalizarea vieții noastre politice , prin atingerea celor două țeluri ce formează obiectivul acțiunii noastre :

plecarea regimului național-țărănist și venirea la cârmă a partidului național-liberal.

[Tătărescu](#) / 7 aug.'33

▣ Țara e cu noi.

▣ Alegerile locale

În această acțiune ne găsim pe linia mare a principiilor și practicilor noastre constituționale.

Titlurile pe care se întemeiază dreptul nostru de a hotărâ și de a guverna ,

nu sunt nici șantajul, nici manevrele oculte, nici speculațiunile ieftine asupra nevoilor trecătoare ; titlurile noastre sunt făurite de voința țării, de atâtea ori exprimată , și de încrederea ei ,

de atâtea ori afirmată.

În ultima consultare, cu caracter general – alegerile județene și comunale - am obținut

mai multe voturi decât decât toate celelate partide de opoziție la un loc.

Suntem , înainte de toate, realitatea electorală care a triumfat

împotriva tuturor atacurilor și a tuturor coalițiilor și adversarilor ;

și suntem și instrumentul de realizare istorică , prin care s-au săvârșit toate actele care au încheiat România de azi. [.....] Vom împlini porunca țării !

Să ne pregătim deci de de luptă și să ne pregătim de guvernarea de mâine !

▣ Spulberarea unei „legende”

▣ IGDuca –șef al PNL

[LD : atenție LD ! în ajunul venirii la guvern, din diverse motive, IGDuca concentrase asupra sa ura , adversitatea , tuturor forțelor politice ale țării : Carol (pentru că...) ; camarila palatului (pentru că.....) PNȚ (pentru că ...) Maniu, Vaida (pentru că ...) Garda de Fier (pentru că ...) , alte formațiuni extremiste de stînga și dreapta (pentru că...) PNL – Gh.Brătianu (pentru că ...) și , iată, are adversari și în propriul partid (pentru că) La toți, fără să am dovezi, dar cunoscîndu-i evoluțiile ulterioare și caracterul, eu adaog și pe Gh.Tătărescu de duplicitate.

Va trebui să fac o conexiune și o analiză lucidă asupra atîtor adversități , să descopăr ... care au fost, dacă au fost, și greșelile lui IGDuca .]

„Vorbindu- vă despre această guvernare , voiesc să pun definitiv capăt unei legende creiată și popularizată de adversarii noștri.

S-a spus că venirea noastră la guvern s-ar face odată cu anumite schimbări în conducerea actuală a partidului , și s-a mai adăugat , că unii frunțași ar fi pregătiți să-și dea consimțămîntul pentru asemenea schimbări.

Nu vă indignați , ci radeți !

Autorii unor asemenea „combinații” nu cunosc nici partidul național-liberal , și nici resorturile sufletesti , cari animă pe frunțașii noștri.Nu cunosc partidul !

„ Partidul național-liberal nu este o reprezentanță de interese trecătoare , o tarabă de târguială , o firmă de speculă în slujba intereselor , ambițiilor sau a veleităților personale și nici o armată de condotieri , în care șefii se schimbă în funcție de prada care trebuie cucerită; Partidul național-liberal este expresia politică superioară și permanentă a conștiinței cetățenești a acestui neam , organismul cel mai de seamă , prin care se face posibilă guvernarea țării , prin elitele ei de muncă și de cugetare .

„ În acest partid , alegerea șefului nu este un act de transacție, ci îndeplinirea unui rit solemn , prin care se aduce la locul de cinste și de mare răspundere individualitatea desemnată , prin jocul liber al selecțiunii, ca cea mai capabilă, reprezentând sumumul de merit și maximul de utilitate.

„Șeful – sunt năzuințele , aspirațiile și forțele de realizare ale partidului , făcute om. În PNL , șeful e un principiu ; iar proclamarea șefului nu este actul de înregistrare ocultă și rușinoasă , obținut prin calcul și aventură , ci izbucnirea sărbătorească și tumultoasă a simțămintelor de recunoaștere și de încredere , afirmată de însăși conștiința partidului.

Așa au fost ridicați , la locul de răspundere și de jertfă , [Ion C.Brătianu](#) , [Dimitrie Sturdza](#) , [Ion IC Brătianu](#) , [Vintilă Brătianu](#) ;

așa a fost proclamat șef IGDuca , în care conștiința a trei generații a recunoscut pe unul din cele mai reușite și mai strălucite exemplare de conducător , și care , prin însușirile , puterea de muncă , prin experiența și pregătirea îndelungată , poate singur face față răspunderilor de șef al partidului , azi , și de șef al guvernului , mâine. Așa vor fi aleși oricînd șefii , în partidul național-liberal , atît timp cît va dăinui acest partid.”

Tătărescu / 7 aug.'33

[LD: să-i dai această declarație la 1938, când a consimțit ca Regele Carol să scoată partidele în afara legii, instaurînd dictatura personală, și când, printre cei ce au susținut formula, „ sporcîndu-și viitorul „ a fost și G.Tătărescu]

„ Dacă prin imposibil , să zicem într-un acces de nebunie colectivă , conducătorii partidului ar consimți vreodată să voiască să uite aceste mari tradiții , ziua aceasta ar fi o zi istorică , căci ar fi ziua începutului lichidării partidului și începutul agoniei sale. Puteți însă să fiți liniștiți ; cel puțin generațiile noastre nu vor trăi asemenea zi.

Adversarii noștri nu cunosc nici tradițiile nici tradițiile și disciplina de fier a partidului nostru, și nici oamenii. Nu ne cunosc oamenii căci nu există , o știți bine , în rîndurile noastre , bătrîn care să-și renege trecutul , și nici tînăr care să-și spurce viitorul prin acceptarea, fie și a unei discuții, ce ar avea de obiect tranzacții referitoare

la rânduirea în conducerea partidului național-liberal.
Nu, duhurile fanarului, nu plutesc printre rândurile noastre.
Călcați deci și striviți aceste legende otrăvite , material infect al unei propagande ,
și pregătiți-vă pentru ceasul marilor răspunderi ,
[Tătărescu / 7 aug.'33](#)

▣ **Guvernul de mâine.**

▣ **Profeție : "Ultimul guvern al democrației parlamentare" .**

"Azi toate drumurile sunt netezite ; iar greutățile și amenințările , care sporesc în fiecare zi,
vorbesc cu glas poruncitor.Guvernul de mâine va avea de îndeplinit o misiune istorică :
refacerea unei țări ruinate , amenințată de forțele destrămării și ale anarhiei.

„ Guvernul de mâine va avea de îndeplinit o misiune istorică:
refacerea unei țări ruinate , amenințată de forțele destrămării și anarhiei.

[**LD : dă profeția care urmează , la pierderea alegerilor din 1937**]

Dacă guvernul acesta nu-și va putea îndeplini misiunea, **dacă** nu va putea readuce încrederea
generală și **dacă** nu va putea tămădui relele cari exasperează astăzi masele –
va fi ultimul guvern al democrației parlamentare și române și , după el,
va rămâne deschisă calea tuturor aventurilor și tuturor rătăcirilor.

„ În fața unor asemenea grave eventualități, țara are dreptul să creadă astăzi ,
că seria formulelor de experiență este încheiată cu ultimul guvern Vaida Voevod,
și că guvernul de mâine , pe care îl voi numi de pe acum „guvernul ultimei nădejdi ” ,
nu poate fi decât un guvern național-liberal , prezidat de șeful nostru , I.G.Duca ,
stăpân pe toate posturile de comandă, putând astfel să realizeze în deplină libertate
programul său de salvare „ Pentru a deschide grabnic calea unui asemenea guvern,
vă vom chema în scurt timp la lupta hotărâtoare.

Pregătiți-vă armele și pregătiți-vă sufletele !”

Gh.Tătărescu / 7 aug.'33

24.) Duca, Tătărescu, Circulară , 18 sept.'32

(BCS, Fd,St,Georges, pach.CCII, ds.2)

- 1) Întreg aparatul de partid să fie mobilizat pentru asaltul final al răsturnării guvernului PNȚ.
- 2) Între 8 oct.- 1 nov., fiecare organizație va ține o mare adunare populară ,
la care se va face procesul de înfierare a gov.PNȚ
- 3) Se va organiza la București , o manifestare grandioasă , la 15 nov.

24 b.) Caută: Delegația Permanentă, ședință, 20 sept.'32

25.) Caută : Delegația Permanentă, ședință, Programul de guvernare , 3 oct.'32

Declarații în presă: Duca, Brătianu, Iamandi, Angelescu, Lapedatu.

▣ **Victor Iamandi , expunere în CC PNL , 3 sau 4 ? oct.'33**

În jurul noului Program PNL. Expunerea lui **Victor Iamandi** în CC al PNL
(„Curentul” , nr.2038, 4 oct.'33)

▣ **„Revendicăm răspunderea guvernării .**

Revendicarea aceasta nu este un deziderat platonic, ci o supremă necesitate de stat.

„ Avem : o formidabilă forță politică organizată ; avem experiență și autoritate morală ;
ne sprijinim pe voința imensei majorități a țării ; avem încrederea Coroanei ;
ne simțim în stare să facem față grelei situații a țării ;
suntem destul de tari pentru a duce la bun sfârșit sarcina de a salva țara ;
putem limpezi și simplifica politica internă a țării ;

vom urmări fără cruțare stîrpirea extremismului de dreapta sau de stînga - adevărată otravă a poporului ;suntem ultima rezervă a democrației și a libertății .
lamandi / 4 oct.'33

▣ **Atăcarea regimului democrat.**

▣ **Atăcarea PNL**

În ultima vreme , sub influența experiențelor din alte țări, !?! pe care nu e timpul și locul să le judecăm valorile, s-a întreprins o acerbă campanie împotriva partidelor organizate , încercându-se discreditarea lor .

S-a ajuns astfel la atacul direct împotriva organizației democratice a Statului actual preconizându-se în forme confuze și contradictorii , doctrine și programe cu așa- zise tendințe inovatorii , care, în fond, nu sunt decât ascunzișuri ale unor ambiții prin nimic întemeiate sau erezii ideologice cu vădite consecințe dizolvante.

Prin aceste atacuri a fost vizat , cu precădere , PNL

lamandi / 4 oct.'33

▣ **Liberalismul**

"Liberalismul de astăzi , înfățișând o îndelungată evoluție politică, a părăsit de multă vreme tiparele rigide ale trecutului , adaptându-se împrejurărilor mereu schimbate ale vieții sociale.

Ideia liberală ca atare au fost neîncetat în funcțiune, iar forța ei dinamică s-a manifestat , întotdeauna , în cadrul larg al dezvoltării tuturor instituțiilor democratice.

"Liberalismul actual - pornind de la respectarea integrală a principiului libertății politice și spirituale - își întinde acțiunea sa cu aceeași eficacitate și în domeniul vieții economice și sociale , urmărind înfăptuirea tuturor dezideratelor legitime ale colectivității."

▣ **„Prin noi înșine!”**

Prin aplicarea înțeleaptă a aceluia principiu regenerativ sintetizat în formula „ Prin noi înșine” vom reînvia posibilitatea de producție ale țării , revenind la tradițiile salvatoare ale PNL.

▣ **Generația tânără din PNL**

Este generația de cca 40 de ani. „Ne-am făcut ucenicia prin muncă ; ne-am dovedit devotaentul prin acțiuni neșovăitoare ; ne-am pregătit cu răbdare , în tăcere , însușindu-ne de la înaintași experiența , iar din cultură esențialul , pentru a fi la înălțimea vremurilor noi.

Ultimii 15ani ne-am călit. Prin noi, PNL și-a creat o temeinică legătură cu prezentul și viitorul .

Va fi solidară cu dl.Duca. lamandi / 4 oct.'33

26.) Duca, Tătărescu, Circulară, 21 oct.'32

(BCS, Fd indicat)

Instrucțiuni pentru adunarea PNL de la București.

/ Județele să trimită listele cu participanții ;

/ Ridicarea barierelor prin care vor intra în București ; garnituri CFR speciale;

/ Fiecare organizație își va alcătui o „echipă de poliție, formată din 1 șef și 40 de membri . care vor asigura ordinea.Vor purta brasarde tricolore cu inițialele PNL.

/ Participanții vor veni încolonați ;

/ Șoferii să aibă acte în regulă , pentru a nu fi șicanați.

/ Hrană pe 3 zile ;

/ Șefii vor veni cu 2 zile înainte;

27.) Delegația Permanentă PNL , ședință, 28 oct.'32

(Aceeași sursă)

Prezidează IG Duca : având în vedere că în urma retragerilor , eliminărilor și dizidențelor ivite, „majoritatea” parlamentară este sfărâmată. Se hotărăște :

- 1) Parlamentarii PNL nu vor participa la activitatea de legiferare , dar vor rămâne în Cameră și Senat, pentru a denunța regimul.
- 2) Proclamă „rezistența cetățenească împotriva guvernului”
- 3.) Convoacă Marea Adunare PNL –București , pentru 15 nov.'33

28.) eântregirea PNL . //dizidența Gh.Brătianu // , oct.'33

(Rev."Parlamentul Românesc " an IV, nr. 124-126 , oct .'33, p. 63-64)

Dizidența îndărătnică a lui Gh.Brătianu a avut ca punct de plecare Restaurația.

Acum , revenirea lui, este condiționată de șefia PNL .

Înreg diferendul s-a transformat într-o luptă anti-Duca .

Greșala ce o face Gh.Brătianu , de a cere sacrificarea lui Duca , a avut efect contrar.

În jurul lui Duca, s-au strâns rândurile. Lealitatea lui Dinu Brătianu este admirabilă.

În jurul lui IGBrătianu, sunt puțini liberali "adevărați" .

Afară de **Toma** (Iași) , **Atta Constantinescu** (Bacău) , **Deleanu** (Galați)

și câțiva scoși din PNL înainte de dizidență, ceilalți...

n-au fost liberali și s-au raliat dizidenței nu din motive ideologice.

Aceștia, bineînțeles, nu pot fi pentru reîntregirea PNL , deoarece n-ar fi băgați de seamă

de cei din PNL-matcă ! de aceea au inventat " chestia Duca " și ... o speculează.

Pe de altă parte, PNL-duc ist , jenat, stânjenit de acțiunea georgistă, nu este totuși în situația de a-l ruga să revie la partid. Reântregirea PNL ? / oct.'33

29.) **Vasile Marin** , Crez de generație, Colecția " Europa, Munchen, 1977 ,

Vasile Marin / 23 dec.'33

■ Statul burghez și Mișcarea [revoluție scrisese inițial] națională (p. 215-220)

(" Axa " , 23 dec.'33)

[LD : Scris la Jilava ? scris printre arestări ? în orice caz, înainte de asasinarea lui Duca

Sunt interesante opiniile sale privind "mișcările" antileberale

- *averescanismul* , *țărănismul* - pentru înfrângerea cărora caută explicații

O face când ca un istoric (cunoscător al vieții politice) , când ca un politician (cu experiență

politică personală, directă) , când ca un gazetar (cunoscător de culise , manipulări, speculații) ,

când ca un avocat (care câștigase , până atunci , multe din procesele Gărzii ,

dar , pentru momentul analizei, ca militant legionar prigonit și persecutat.

Era eroid ? era gata de jertfă ? brava ? nu-i păsa ? era fanatic ?

credea că va trece și aceasta ,ca și celelate ? Nu știu.

Cert este că analiza lui, deseori, este incitantă .]

" Tentativa de asasinat organizată de guvernul Duca -Titulescu împotriva Gărzii de Fier

în decembrie 1933, a fost și continuă să fie motivată și teoretizată zilnic ,

prin pana scrutătoare a blumenfelzilor și, mai ales, prin declarațiile stereotipe

inlasabil debitate de către un proaspăt subministru [**Victor Iamandi**] loquace și arțăgos , trecut direct din pivnițele cu parfum de Coțnari ale lașilor , pe strapontina comodă a unui minister.

"La toate întrunirile partizanilor săi, "îmbățați" de succesul venirii la putere,

la Caracal sau la Mizil, la Sadagura sau la Podul Iloaiei,

numitul subsecretar de Stat a expus, în numele partidului liberal,

considerațiunile cari au motivat prigoana și desfrăul ilegal

deslănțuite împotriva organizațiunii politice Garda de Fier.

"Între altele, d-sa afirmă invariabil că partidul liberal reprezintă < ultima rezervă a democrației și a constituționalismului parlamentar > , și, în consecință , < acest partid este hotărât să mențină cu orice preț existența și structura statului burghez actual > .

"Cinstit și fără menajamente doctrinare , trebuie să recunoaștem că aceasta este problema

politică a ceasului de față. Creator și proprietar al < *statului burghez* > - stat pe care națiunea , țara reală , nu l-a recunoscut ca firesc nici o dată - partidul liberal a deschis lupta pe viață și pe moarte , împotriva unei organizațiuni politice ale căror rosturi exclusive erau tocmai acelea de a desființa actuala suprastructură etatică, artificială și parazită , și de a investi națiunea aceasta cu forma de stat pe care ea o tot reclamă cu insistență , și , mai cu deosebire, de la războiul cel mare încoace.

"Problema conturată astfel, nu este nouă pentru partidul liberal.

A a mai fost pusă : întâia oară de către mișcarea politică a Mareșalului Averescu, în anii 1926-1928 , a doua oară de către Partidul Național-Țărănesc între 1926- 1928; cu mult mai puțină gravitate, însă, și cu totul alte mijloace de realizare.

De data aceasta , prigoana nemiîntâlnită până acum și violența de reacțiune a partidului, reprezintă interesele naționale și internaționale ale câtorva, dovedesc că primejdia este reală și de neevitat , iar lupta trebuie angajată până la capăt și cu orice mijloace.

Pe panta acestei fatalități, odată pornit, partidul liberal alunecă vertiginos ; și la sfârșitul pantei, nu poate fi decât prăpastia. [-----]

Vasile Marin /

[*Averescanismul*]

" Între anii 1919-1921, generalul Averescu , exponent al < *psihologiei tranșeelor* > , ridicat de națiunea armată la valoarea de simbol, capacitează aspirațiile maselor populare demobilizate și, întemeind o formație originală de luptă politică , încearcă pentru prima oară, în mod viguros, un atac de front împotriva partidului liberal , în calitatea acestuia de uzufructuar perpetuu al puterii de Stat.

Ofensiva generalului victorios pe câmpul de bătaie, deși sprijinită fanatic de masele populare însetate de dreptate, eșuiază lamentabil în rețelele de sârmă ghimpată ale intrigii politice ; organismul politic creiat în condițiuni neegale de generalul Averescu , viciat congenital și prin lipsa de calitate a multora dintre membrii conducători , alunecă în mrejele abil întinse de bătrânul corsar al puterii , Ionel Brătianu, și ajunge politicește la remorca partidului liberal .

masă de manevră în mâinile lui Constantinescu -Porcu.

după ce , din punct de vedere doctrinar , se înecase în apele stagnante ale unui așa-zis < *neoliberalism* > , grație însușirilor de pilot emerit ale d-lui Mihail Manoilescu.

"Prima încercare a Națiunii de a-și croi Statul firesc, se împotmolește fără ieșire , din lipsa de înțelegere a realităților și a momentului istoric, și din neputința de creație a acelora în mâinile cărora ea își pusese , fără rezerve, destinele.

Astfel, fenomenul averescan, dispare în fraudă și umilintă, înghițit pe nemestecate de caracatița liberalismului acaparant. "

Vasile Marin /

[*Țărănismul*]

"Națiunea , înșelată în credința ei , nu renunță totuși la lupta deschisă împotriva partidului liberal care, mai cutezător încă, nu încetează să afirme că existența statului , se confundă cu propria sa existență.

Ea continuă nedesamăgită lupta. Și noile speranțe le toarnă în urciorul proaspăt al țărănismului revoluționar, care , la rândul său , plămădit cam în același timp cu mișcarea averescană , deschide vijelios lupta împotriva liberalismului de totdeauna.

"Acest al doilea atac sfârșește ca și primul , deși mult mai târziu, tot așa de dezolant . De data aceasta , insuccesul acțiunii se datorește în aceeași măsură ineficienței personale și nesincerității conducătorilor , cât și confuziei care stătea la baza acțiunii politice propriuzise.

" Fenomenul țărănist , a cărui dezvoltare firească nu putea lua altă formă decât aceea pe care i-o imprimase Stambolischii țărănismului bulgăresc, falimentează complet , după o luptă de 10 ani pentru promovarea statului țărănesc , iar falanga revoluționarilor de odinioară se transformă într-o penibilă grupare pe grumazul căreia se așază greoi jugul liberalismului din nou victorios.

"Cauzele acestui mare eșec sunt multiple ; le vom păstra numai pe cele care provin din

insuficiența calitativă a conducătorilor , vom stăruii asupra aluviunii național-ardelene în matca țărănismului și vom fixa confuzia doctrinară care a condus la dezorientare.

"Insuficiența de pregătire și de caracter a conducătorilor , a demonstrat-o cu suficiență guvernarea național țărănistă , ale cărei practici și metode s-au executat în ritmul celui mai ortodox liberalism.

Garnitura oamenilor politici național-țărăniști , nu constituie decât copia de proastă calitate a garniturii liberale.

"Deformarea țărănismului s-a mai produs și prin intervenția lotului național-ardelean pe urma fuziunii din 1926. Crescuți în marginile civilizației occidentale, < burghezizați > în <căfanele> Budapestei și ale Vienei , corifeii național-ardeleni au crescut și s-au dezvoltat în mitul slujbelor de Stat, al afacerilor rotunde care i-ar pune în rând cu <domnii > și în cultul bugetului care asigură bursa , leafa , pensia.

Idealul de neatins în timpul și în cadrul monarhiei austro-ungare , a devenit o miraculoasă realitate în lăuntru statului întregit.

O nouă etică s-a format și o crâncenă luptă s-a pornit de oastea politicianilor < cu apetituri milenare > , pentru cucerirea puterii de Stat și inclusiv a binecuvântatului buget.

"Separați de liberali, cu care aveau cele mai reale < afinități electivă > , pe o chestie de împărțeală , național-ardelenii , susținuți de deviza < tot sau nimic > , au fuzionat cu țărănismul revoluționar și , prin aceasta însăși , au compromis o politică care, în alte condițiuni și cu alți oameni , ar fi putut deveni națională.

" Prima victorie a spiritului liberal asupra țărănismului a fost așadar instalarea național-ardelenilor , bancari și afaceriști , în lagărul oștilor țărăniste.

"Extracția personalităților conducătoare ale partidului țărănesc până la fuziune, și național-țărănesc după 1926, provenea din surse diferite .

Liberali : Lupu, Stere .

Poporaniști naționali : Iorga et &

Marxiști burghezi neînregimentați : Madgearu ;

Conservatori takiști : Mironescu, Grig.Filipescu .

Național-ardeleni, fracțiune liberală : Maniu, Vaida, Popovici, Bocu etc...

fals -revoluționari de temperament și haretiști prin pregătire : Mihalache et &

Un adevărat turn Babel politic, în lăuntru cărui nu putea exista nici coeziune sufletească , nici raporturi disciplinate, absolut necesare triumfului unei cauze politice .

Sub influența atâtor conducători , necoordonată și nesistematizată , doctrina național-țărănistă se îndepărta complet de la fireasca ideologie pe care trebuie să se întemeieze noile realități statale .

"Internaționalist, democratic, bancar, marxist, cooperaist, capitalist , țărănismul opoziționist pierde contactul cu sufletul și cerințele nației acesteia , pentru ca , odată instalat la guvern, să se aservească docil instituțiilor și practicilor liberale, și să se transforme subit, din adversar implacabil al liberalismului, în cel mai vajnic și fidel recunoscător aliat.

" Prin intrigă și tentație, prin oameni devotați și instituțiuni confecționate pro causa, odată mai mult partidul liberl a prins în capcană și a pus căpăstru unei forțe politice care îndrăznise să-i tăgăduiască documentele de eternă ipotecă asupra Statului românesc.

"Partidul Național -Țărănesc s-a transformat , prin guvernare, în partidul național-liberal No 2. "

Vasile Marin /

[**Legionarismul**]

[**LD : nici o vorbă despre cuzism, despre LANC !**]

"Suspinul de ușurare scos de liberalism n-a durat prea mult .

De multă vreme încă, imediat după război, se închea latent dar temeinic , o mișcare cu caracter mult mai amplu, ale cărei rădăcini se găseau înfipte în străfundul fondului nțional.

"Fără salturi, dibundu-și ideologia, se preciza pe îndelete mișcarea națională care ,

după succesive avataturi, ajunge să e definească și să se realizeze concret în anul 1927 ,
în formațiunea politică *Legiunea Arhanghelului Mihail* ,
de sub conducerea lui Corneliu Zelea Codreanu.

"Prigonită din fașă, asemenea creștinismului primitiv, mișcarea națională revoluționară
crește și se întărește prin persecuții și prigoane.

Adversară declarată a lumii iudeo-masone-liberale, mișcarea legionară e lovită
și încercată cu desființarea în două rânduri :
pentru întâia oară de guvernul țărănist ,tutelat de străinătatea bancară și de presa ovreiască ;
a doua oară, decretul de dizolvare pornește din templele masoneriei
cari aranjaseră combinația de guvernământ Argetoianu -Iorga.

"Aceste repetate desființări rămân doar pe hârtie, fiindcă , aidoma păsării minunate , mișcarea
legionară renaște mai viguros din cenușa formelor de desființare.

Replicile țării cad biciuitoare pe capetele fără obraz ale guvernanților :

după prima dizolvare , națiunea trimite în parlament pe Corneliu Zelea Codreanu ,
ales la Neamț, împotriva tuturor partidelor coalizate, și pe Ion Zelea Codreanu ,
ales la Tutova, în aceleași condițiuni ;

după secunda dizolvare , Garda de Fier numără în Camera din 1932, 5 deputați.

" Liberalismul se înspăimântă de proporțiile și anvergura acestei mișcări

care, pe zi ce trece , capacitează forțele cele noi ale națiunii

și se integrează cu atât mai vârtos aspirațiilor autentice ale totului național.

Răsunetul crescând în mase al Gărzii de Fier, se transformă într-un chinuitor coșmar
pentru beneficiarii din totdeauna ai unei puteri uzurpate.

Și astfel, în anul de grație 1933, liberalismul, în acord perfect cu național-țărănismul, spăimântat
și decis să-și apere cu orice preț interesele,

revendică puterea cu concursul interesat al străinătății și al lojelor internaționale

și în tam-tam-ul bătut febril de presa ovreiască ,

pornește la desființarea adversarului lui cel mai de temut și cel mai hotărât.

"Ceea ce voia Garda de Fier, știe toată lumea : ea lupta pentru promovarea
Statului național totalitar , epurat de streinismul tuturor scursorilor galițiene

și deparazitat de pleava care, sub firma demo-liberală, transformase un stat întreg ,
într-o societate anonimă pentru exploatarea pe vecie a națiunii . [-----]

Așa dar , război deschis între o categorie cu interese personale precis delimitate ,

și o organizație care , prin forțele de care dispune , și prin ideologia pe care o reprezintă ,
apare ca veritabilul și unicul organism de luptă al națiunii. [-----]

" Povestea nu se mai poate repeta.

Pentru că, dacă pe câmpul de bătălie al mișcării averescane n-a rămas decât legenda
antrepozitelor incendiate și a alegerilor pătate de fraudă,

iar peste frontul ofensivei național-țărăniste nu mai rătăcește acum decât fantoma unei revoluții
de carton născută moartă

la Alba Iulia, pe tot întinsul țării , de pe urma prigoanei deslănțuite de autoritatea liberalizantă
împotriva Gărzii de Fier, rămân chinuri . închisori și morți.

Și mișcarea legionară nu își poate trăda morții , fără ca prin aceasta însăși
să nu-și trădeze propria sa cauză. Aci stă garanția victoriei dsale"

Vasile Marin / 23 dec.'33

[Vezi mai departe fișierul următor](#)